

České vydání

Informace a oznámení

Svazek 59
24. února 2016

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

USNESENÍ

Evropský hospodářský a sociální výbor

512. plenární zasedání EHSV ve dnech 9. a 10. PROSINCE 2015

2016/C 071/01	Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Uprchlíci	1
---------------	--	---

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

512. plenární zasedání EHSV ve dnech 9. a 10. PROSINCE 2015

2016/C 071/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zjednodušení SZP (průzkumné stanovisko)	3
2016/C 071/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zapojení vysokých škol do utváření Evropy (stanovisko z vlastní iniciativy)	11
2016/C 071/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha inženýrů při reindustrializaci Evropy (stanovisko z vlastní iniciativy)	20
2016/C 071/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nanotechnologie pro konkurenceschopný chemický průmysl (stanovisko z vlastní iniciativy)	27

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

512. plenární zasedání EHSV ve dnech 9. a 10. PROSINCE 2015

2016/C 071/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke zprávě Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2014 [COM(2015) 247 final]	33
---------------	---	----

2016/C 071/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Spravedlivý a efektivní systém daně z příjmů právnických osob v Evropské unii: pět klíčových oblastí, kde je třeba jednat [COM(2015) 302 final]	42
2016/C 071/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropský program pro migraci [COM(2015) 240 final]	46
2016/C 071/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje krizový relokační mechanismus a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států [COM(2015) 450 final – 2015/0208 (COD)]	53
2016/C 071/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií (COM(2015) 337 final – 2015/0148 (COD))	57
2016/C 071/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě [COM(2015) 192 final]	65
2016/C 071/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akční plán EU proti pašování migrantů (2015–2020) [COM(2015) 285 final]	75
2016/C 071/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se vytváří společný seznam EU bezpečných zemí původu pro účely směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany a mění směrnice 2013/32/EU (COM(2015) 452 final)	82

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

USNESENÍ

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

512. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 9. A 10. PROSINCE 2015

Usnesení Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Uprchlíci

(2016/C 071/01)

Na plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 10. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující usnesení 174 hlasy pro, 8 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. EHSV rozhodně oceňuje důležitou práci občanské společnosti při řešení situace uprchlíků, kteří prchají ze zemí zmítaných válkou, a kteří si proto zaslouží ochranu podle Ženevské úmluvy. Bez této reakce mohla být tragická humanitární situace, která nastala v mnoha evropských zemích, katastrofální. Evropský hospodářský a sociální výbor je přímo zavázán o této skutečnosti mluvit, aby bylo zajištěno, že ji evropské orgány, vlády a další politické subjekty řádně zohlední.
2. EHSV v současnosti organizuje návštěvy, aby se sešel s organizacemi občanské společnosti, které poskytují pomoc uprchlíkům v 11 členských státech (v Maďarsku, Polsku, na Maltě, v Řecku, Německu, Rakousku, Slovinsku, Bulharsku, Švédsku, Itálii, Chorvatsku a Turecku), neboť tyto země jsou nejvíce postiženy přílivem uprchlíků. Jakožto orgán zastupující organizovanou občanskou společnost u evropských orgánů budeme jednat jako hlas této společnosti na evropské úrovni.
3. EHSV se domnívá, že současná situace vyžaduje, aby EU koncipovala bezpečné humanitární koridory pro uprchlíky ze zemí zasazených konflikty a ohrožených terorismem a aby tak činila ve spolupráci se zeměmi, kde je koncentrace uprchlíků nejvyšší. Kromě toho musíme vytvořit skutečný společný evropský azylový systém založený na harmonizovaných postupech v celé EU. To zahrnuje jednotný azylový status a vzájemné uznávání rozhodnutí o azylu, sdílenou odpovědnost, solidaritu a úsilí vyvíjené v oblasti relokace a přesídlování a přezkum dublinského nařízení. Navíc jsou zapotřebí stabilní, solidární systémy sdílení zátěže, jejichž prvním krokem by byl stálý spravedlivý a závazný distribuční klíč pro rozdělování osob žádajících o ochranu mezi všechny členské státy EU. Vzhledem k výjimečným okolnostem a v souladu s Paktem o stabilitě a růstu by dodatečné náklady na poskytování útočiště uprchlíkům neměly být po důkladném přezkoumání započítávány do schodků veřejných financí členských států.
4. EHSV je rovněž velmi znepokojen současným ohrožením Schengenské dohody a zásady volného pohybu, protože se jedná o jeden ze základních výdobytků, jemuž se občané Evropské unie těší. Je důležité řádně zajistit vnější hranice zemí schengenského prostoru. Opětovné budování vnitřních překážek a stavění zdí však občany EU nijak nesblíží, ani nepodpoří občanství EU.
5. Je také zcela nezbytné podniknout okamžitá opatření řešící hlubší příčiny současného pohybu uprchlíků. EU musí v těchto záležitostech pracovat se zeměmi původu a tranzitu. EHSV trvá na tom, aby Komise při této spolupráci zaujala přístup založený na lidských právech, nikoliv pouze na bezpečnosti. V neposlední řadě EHSV zdůrazňuje nutné zapojení občanské společnosti do dialogu se třetími zeměmi.

6. EHSV a jeho dlouhodobá zkušenost v otázkách migrace, v posledních letech zejména prostřednictvím Evropského fóra pro integraci a Evropského fóra pro migraci, je výrazem přesvědčení, že integrace a začleňování uprchlíků do našich společností musí být dvousměrným procesem, v němž hrají zásadní úlohu sociální partneři a další organizace občanské společnosti spolu s vládami a místními orgány. Prioritou by měl být přístup na trh práce, a zejména uznávání kvalifikací a případně poskytování odborné a jazykové přípravy. Evropská unie by měla v přijímacích zemích a v EU zavést řadu opatření s cílem centralizovat žádosti o zaměstnání, školení a uznání dovedností.

7. Za účelem vytvoření nutného sociálního konsensu napříč Evropou je nutné plně respektovat rovné zacházení a sociální práva jak občanů EU, tak i migrantů v Evropě, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat nejzranitelnějším skupinám. Včasné investice do integrace uprchlíků do společnosti a pracovního trhu jsou důležité, aby pomohly uprchlíkům začít nový život a zároveň aby byly minimalizovány potenciální střety s místním obyvatelstvem a do budoucna se zabránilo vyšším nákladům. Pro dosažení tohoto cíle je klíčové odpovídající financování místních veřejných služeb a občanský dialog mezi uprchlíky a místním obyvatelstvem.

V Bruselu dne 10. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

512. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 9. A 10. PROSINCE 2015

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zjednodušení SZP**(průzkumné stanovisko)**

(2016/C 071/02)

Zpravodaj: Seamus BOLAND

Dne 2. září 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor na téma

Zjednodušení SZP

(průzkumné stanovisko).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 18. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 196 hlasy pro, 9 hlasů bylo proti a 26 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV uznává, že Evropská komise si jako prioritu stanovila důkladné zjednodušení provádění společné zemědělské politiky (SZP) a že již navrhla, a bude nadále navrhopvat, zjednodušení některých aktů Komise, aby byly právní předpisy EU srozumitelnější a snadněji se uplatňovaly v praxi.

1.2. EHSV se domnívá, že zvýšení transparentnosti a právní jistoty a snížení zbytečné administrativy a souvisejících nákladů pro zemědělce, ostatní příjemce, organizace producentů a vnitrostátní správní orgány je nezbytnou součástí procesu zjednodušování.

1.3. Je nutné co nejdříve provést zjednodušení systému, které musí přinést ulehčení zejména zemědělcům. Je nezbytné, aby bylo doplněno podporou založenou na informacích a vzdělávání.

1.4. EHSV oceňuje úsilí, které Komise vynaložila na zjednodušení provádění nové SZP, přičemž zohlednila oznámení a rozhodnutí přijatá členskými státy. Za současného přístupu je obtížné, aby proběhlo výrazné zjednodušení SZP pro zemědělce bez ústupků při důrazném plnění požadavků. Tyto požadavky naopak nejsou vždy jasné a odůvodněné z hlediska jejich přeměny na skutečné veřejné statky a environmentální přínosy.

1.5. Inspekce a případné pokuty musí být přiměřené peněžní částce, kterou příjemce obdržel, důvodům neplnění požadavků a ochotě přijmout nápravná opatření. Jasné případy úmyslného podvodu je nutné řešit prostřednictvím běžných postupů. EHSV doporučuje snížit nevyváženost mezi velkým snížením podpory i za méně závažné případy porušení.

1.6. Uplatňování ekologizačních opatření musí brát v úvahu neočekávané faktory, jako jsou povětrnostní podmínky, sucho nebo jiné podobné události, kvůli nimž není možné opatření provádět.

1.7. Jsou-li otázky, jako například trvalé travní porosty, předmětem rozhodnutí Evropského soudního dvora, je důležité, aby pravidla ustavená k dodržování rozsudku byla navržena tak, aby se minimalizovalo, nikoli navyšovalo množství nařízení.

1.8. Současný legislativní proces (nařízení Rady doplněné o akty v přenesené pravomoci a prováděcí akty) je velmi složitý a pro občany obtížně pochopitelný. Proto by měla být provedena studie o tom, jak by bylo možné tento systém zjednodušit.

1.9. Po zavedení režimu daňového paušálu v rámci přímých plateb by měl být přezkoumán složitý systém platebních nároků.

1.10. Dočasný travní porost by si měl zachovat status orné půdy nezávisle na tom, jak dlouho je využíván jako travní porost.

1.11. Stávající definice „aktivního zemědělce“ nesmí zemědělce znevýhodňovat a měla být vycházet z toho, že zemědělec pozemek způsobilý pro podporu zemědělsky využívá.

1.12. EHSV souhlasí, že zjednodušení SZP je ambiciózní projekt, zejména protože zemědělské politiky a politiky rozvoje venkova jsou ze své podstaty komplexní. Zjednodušení musí být v souladu s širokými cíli politiky, jako je:

- životní prostředí,
- bezpečnost potravin,
- dostupnost potravin,
- soudržnost,
- ochrana finančních zájmů Unie,
- podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje.

1.13. Členské státy by měly zajistit, aby metodika řídicí kroky v případě míry chybovosti byla koncipována takovým způsobem, aby bylo zaručeno nestranné provádění.

1.14. Je třeba prozkoumat a okamžitě zavést opatření pro usnadnění přístupu mladých zemědělců k režimu pro mladé zemědělce. Přístup mladých lidí k zemědělství by měl být podporován.

1.15. EHSV doporučuje, aby bylo vytvořeno pravidlo o omezení narůstající byrokracie, například aby bylo přijato pravidlo umožňující odstranit stávající právní předpis, je-li navržen nový.

2. Obecné připomínky týkající se společné zemědělské politiky

2.1. Rozpočet na SZP, který činí 408 mld. eur na období 2014–2020, představuje 38 % celkového rozpočtu EU. První pilíř, který činí 313 mld. eur, představuje 77 % celkových výdajů na SZP. Přímé platby, které činí 294 mld. eur, představují 94 % prvního pilíře.

2.2. Toto stanovisko zohledňuje další stanoviska EHSV ⁽¹⁾.

2.3. Poslední velká reforma SZP, jež byla dokončena v roce 2013, byla schválena jako součást postupu spolurozhodování. To znamená, že Evropský parlament se zapojil jako spoluzákonodárce rovnocenný s ministry zemědělství, jejichž počet od poslední velké reformy v roce 2003 vzrostl z 15 na 28.

2.4. Je třeba uvést, že během předchozí reformy SZP navrhla Komise nařízení o přímých platbách, u nějž se v rámci zhodnocení prokázalo 15–20 % zvýšení byrokratické zátěže. Současně byly provedeny škrtý v rozpočtu.

2.5. V minulých letech již byla zavedena řada změn, které ne vždy jasně rozlišovaly mezi zjednodušením a odstraněním opatření SZP. Pro příklad lze uvést:

- Jednotná společná organizace trhů nahradila 21 dříve existujících společných organizací trhů. Její zavedení umožnilo zrušit 86 aktů Rady a více než 1 080 právních článků bylo nahrazeno přibližně 350.
- „Kontrola stavu“ z roku 2009 vedla k dalšímu oddělení plateb a zrušení několika režimů, jako jsou platby na energetické plodiny a pšenici tvrdou, a rovněž režimu pro odbyt smetany, másla a zahuštěného másla.
- U dovozu byly licenční požadavky sníženy z 500 na 65 a u vývozu zůstává pouze 43 požadavků.
- Komise zrušila specifické obchodní normy pro 26 druhů ovoce a zeleniny, což znamená, že hospodářským subjektům už nevznikají náklady na dodržování norem, vnitrostátní orgány již nemusí provádět kontroly a omezí se plýtvání s ovocem a zeleninou.
- Od zemědělců se již nevyžaduje, aby měli půdu k dispozici po dobu deseti měsíců, aby mohli obdržet přímé platby, čímž získávají větší flexibilitu pro řízení svých podniků a pro reakci na vývoj trhu.

2.6. Rozdělení finančních prostředků podle jednotlivých prioritních oblastí rozvoje venkova je podle GŘ AGRI následující:

- technická pomoc a předávání znalostí 3 %,
- zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků 20 %,
- ekosystémy 43 %,
- podpora organizace potravinového řetězce 10 %,
- podpora účinného využívání zdrojů 9 %,
- podpora sociálního začleňování 15 %.

3. Obecné souvislosti

3.1. Toto průzkumné stanovisko navazuje na návštěvu komisaře Phila Hogana na plenárním zasedání EHSV v červenci 2015, během níž uvedl, že jeho hlavní prioritou je dosažení většího zjednodušení SZP, a na následný dopis Franse Timmermanse, prvního místopředsedy Evropské komise, který vyzval EHSV, aby předložil průzkumné stanovisko k tématu zjednodušení SZP.

3.2. Komisař je toho názoru, že zjednodušení zajistí zmírnění větší složitosti SZP a zvýšené administrativní zátěže kladené na zemědělce, ostatní příjemce a řídicí orgány, zároveň však nepustí ze zřetele své hlavní cíle.

⁽¹⁾ Pravidla provádění reformy SZP (informační zpráva), NAT/664; Programy rozvoje venkova (Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 89); SZP do roku 2020 (Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 116).

3.3. Evropská komise dokončuje posouzení všech příspěvků na základě tří hlavních zásad, a sice že opatření by měla:

- dodržovat strategii reformy z roku 2013,
- soustředit se na to, co přináší výhody zemědělcům a ostatním příjemcům,
- neohrožovat řádné finanční řízení výdajů na SZP.

3.4. Je zřejmé, že jakékoli zjednodušení nesmí ohrozit zaměstnanost v tomto odvětví.

3.5. Prostřednictvím pilíře rozvoje venkova plní SZP významnou funkci z hlediska sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje. Slouží všem obyvatelům venkovských oblastí. EHSV výslovně vítá priority uvedené v čl. 5 odst. 6 písm. a) až c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013⁽²⁾ ze dne 17. prosince 2013: vytváření pracovních míst, posílení místního rozvoje a zlepšení dostupnosti, využívání a kvality informačních a komunikačních technologií. V souladu s tím mají být v rámci zjednodušení SZP učiněny kroky k zajištění toho, aby byly odpovídající finanční prostředky snadno k dispozici a bez byrokratických překážek.

3.6. Komise zvolila metodu zahrnující komplexní prověření všech stávajících právních předpisů s cílem určit oblasti, v nichž lze provést úpravy a zlepšení. Obdržela již příspěvky od členských států, poslanců Evropského parlamentu a organizací zemědělců z celé EU. Je třeba poznamenat, že tyto návrhy dosud přesáhly 1 500 stran. Na základě přezkoumání dokumentace lze dojít k závěru, že návrhy se dělí do dvou širších kategorií:

- snížení byrokracie pro zemědělce,
- ochranná opatření určená k dosažení cílů „ekologizace“.

3.7. EHSV bere na vědomí prioritní seznam zjednodušujících opatření, které vypracovaly Rada pro zemědělství a předsednictví. Tento seznam by mohl tvořit základ návrhů předložených Komisí.

3.8. Komise v tomto ohledu upřesňuje, že každý členský stát má značnou svobodu při volbě vlastní metodiky pro vykonávání a monitorování SZP a že zjednodušení může být dosaženo pomocí rozumného výkladu. Členské státy by však měly usilovat o zlepšení procesu zjednodušení prostřednictvím výměny osvědčených postupů.

4. Přístupy ke zjednodušení

4.1. Všeobecně se uznává, že zjednodušení je zapotřebí proto, aby provádění SZP nikdy nebylo složitější, než je nutné.

4.2. Komise hodlá předložit návrhy týkající se ploch využívaných v ekologickém zájmu v konkrétním zemědělském podniku, přilehlých ploch využívaných v ekologickém zájmu, náhrady za plochy využívané v ekologickém zájmu v případě nesprávného prohlášení a systému evidence půdy (LPIS).

4.3. Komise má v úmyslu přezkoumat možnosti zjednodušení přímých plateb (zejména na ekologizaci), rozvoje venkova, projektu Ovoce a zelenina do škol a politiky jakosti.

4.4. Komise rovněž předkládá balíček, který zahrnuje prvky přímých plateb, například pro mladé zemědělce, podporu vázanou na produkci a integrovaný administrativní a kontrolní systém. Tyto změny by měly být platné pokud možno od roku podání žádostí 2016 nebo nejpozději od roku podání žádosti 2017.

4.5. Pravidla týkající se trvalého travního porostu vytváří problémy pro klasifikaci dočasného travního porostu jako orné půdy nebo trvalého travního porostu. Mělo by být možné zachovat status dočasného travního porostu (klasifikovaného jako orná půda), i když se zemědělci rozhodnou využívat tento pozemek jako travní porost nepřetržitě po dobu pěti a více let. Zemědělci by tak nemuseli svůj pozemek zorat pouze proto, aby se z něj nestal trvalý travní porost. Dotčené pozemky by tedy mohly zůstat déle v ekologicky výhodnějším využití jako travní porost.

⁽²⁾ Úř. věst. L 347, 20.12.2013.

4.6. Pokud jde o tržní opatření, Komise usiluje o ambiciózní program zjednodušení, pokud jde o vypracování nových aktů v přenesené pravomoci a prováděcích aktů s cílem sladit pravidla Komise s novým nařízením Rady, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty (nařízení o společné organizaci trhů). Cílem je nejen zásadním způsobem snížit počet a složitost těchto pravidel, ale také zajistit skutečné zjednodušení jak pro zemědělce, tak pro hospodářské subjekty.

4.7. Komise nedávno provedla dvě příhodné změny současných pravidel přijetím:

- prováděcího nařízení, kterým se pro rok podání žádostí 2015 odkládá konečné datum pro podání žádostí o podporu pro přímé platby a podporu v rámci některých opatření v oblasti rozvoje venkova do 15. června 2015, čímž zemědělci a vnitrostátní orgány získali více času na přípravu těchto žádostí,
- nařízení v přenesené pravomoci, kterým se mění pravidla pro přímé platby tím, že poskytne větší flexibilitu, pokud jde o podmínky způsobilosti, které musí být dodrženy pro dobrovolnou podporu vázanou na produkci pro zvířata. Jde o reakci na žádost mnoha členských států, poslanců parlamentu a zúčastněných stran.

4.8. Komise hodlá předložit soubor návrhů týkajících se změn, které lze provést podle stávajících pokynů. Pro příklad lze uvést:

- Čisté luštěninové kultury (např. vojtěška) by z povahy věci neměly být po pěti letech považovány za trvalé travní porosty.
- Doba, po kterou je půda prohlášena za ponechanou ladem jako plocha využívaná v ekologickém zájmu, a doba v rámci agroenvironmentálních závazků nebudou pro výpočet pětiletého období pro trvalé travní porosty brány v úvahu.
- Komise předloží řadu návrhů týkajících se přímých plateb.
- Druhý balíček opatření, který Komise navrhne, má zahrnovat jiné prvky než ekologizaci, např. režim pro mladé zemědělce, dobrovolnou podporu vázanou na produkci a některé aspekty integrovaného administrativního a kontrolního systému. Tyto změny by se měly začít uplatňovat pokud možno od roku podání žádostí 2016 nebo nejpozději od roku následujícího.
- Komise se v dubnu 2014 zavázala, že další přezkum ekologizačních pravidel proběhne v roce 2016 po prvním roce jejich uplatňování. Cílem je předložit v roce 2016 další balíček opatření, aby mohly být uplatňovány v následujícím roce (rok podání žádostí 2017).
- Komise prozkoumá možnosti zjednodušení rozvoje venkova: plánování a schvalování programů rozvoje venkova, dvojí financování, kontroly, zjednodušené vykazování nákladů a předkládání zpráv.

5. Problémy související se zjednodušením

5.1. Ekologizace přímých plateb je nyní klíčovým prvkem reforem společné zemědělské politiky. Přestože se zemědělci učí, jak se těmto změnám přizpůsobit, i nadále se obávají, že konkrétní opatření nemusí být dostatečně pružná, aby bylo možné řešit neočekávané podmínky způsobené počasím nebo kolísáním tržních cen.

5.2. Rozumí se, že mohou proběhnout neohlášené inspekce. Tyto inspekce však lze považovat přinejmenším za vážnou nepříjemnost, a v krajním případě mohou pro zemědělce znamenat značnou psychickou zátěž. V zájmu spravedlnosti je proto nezbytné, aby byl zemědělec o chystané inspekci patřičným způsobem předem informován.

5.3. Vzhledem k tomu, že pokuty uložené za nedodržování předpisů budou neobvykle vysoké, se zemědělci obávají, že nezískají podporu, zejména v podobě vhodných informací. V tomto případě musí členské státy sdílet odpovídající informace zemědělcům, kteří jsou změnami nejvíce postiženi, se zvláštní pozorností věnovanou zemědělcům, kteří jsou sociálně a ekonomicky znevýhodněni.

5.4. Stávající regulační rámec týkající se definice „aktivního zemědělce“ není uspokojivý a bude vyžadovat další komplikovanou administrativu. Z tohoto důvodu hrozí, že zemědělci zapojení do zemědělské produkce budou vyloučeni a naopak ti, kteří do ní nejsou zapojeni, mohou být zahrnuti.

5.5. Zemědělci se stále snaží vypořádat s ekologizací, která nyní probíhá prvním rokem, a se třemi s ní spojenými zemědělskými postupy. Třemi aspekty reformy, které musí zemědělci splňovat, aby byli způsobilí pro podporu, jsou diverzifikace plodin, zachování trvalých travních porostů a vyčlenění 5 % půdy na plochy využívané v ekologickém zájmu.

5.6. Je nepřijatelné, že jsou zemědělci často činěni odpovědnými za chyby, k nimž dochází na úrovni správních orgánů. Zejména zemědělci, jejichž příjmy jsou nízké a kteří jsou na tomto zdroji příjmů závislí, se tím dostávají do situace, kdy je ohrožována jejich obživa.

5.7. Téma, které se opakuje u většiny evropských obchodních sdružení, je „přiměřenost sankcí“.

5.8. Zemědělci, kteří mají méně než 15 hektarů nebo kteří jsou příjemci plateb nižších než 10 000 EUR, se domnívají, že dodržování předpisů by mělo být založeno na zběžných kontrolách a další kontroly by se měly provádět pouze tehdy, budou-li k dispozici předběžné důkazy závažného nedodržování předpisů.

5.9. Je třeba vyřešit otázky týkající se trvalých travních porostů, které vyvolalo rozhodnutí Evropského soudního dvora z roku 2014. Tento případ poukázal na mnoho problematických případů ochranných pásem (orná půda), orného travního porostu, orné půdy vyňaté z produkce a orné půdy podle zemědělsko-environmentálních opatření, kdy zemědělci viděli nebezpečí, že tato půda bude kvůli pětileté definici formálně prohlášena za trvalý travní porost.

5.10. Tam, kde zemědělské organizace pociťují potřebu zjednodušení, flexibility a proporcionality, vidí ekologické skupiny skutečná rizika. Z pohledu EHSV to představuje selhání snahy sladit cíle zlepšování životního prostředí s produkcí potravin v rodinných zemědělských podnicích.

5.11. Co se týče horizontálních ustanovení, mohl by se na intenzitu kontrol uplatňovat přiměřenější přístup založený na posouzení rizik s přihlédnutím k souvisejícím rizikům a částkám, nákladové efektivnosti a různým cílům a výsledkům, o jejichž dosažení se usiluje.

5.12. Mělo by se zamezit několikanásobným kontrolám. V případech nesplnění požadavků, zejména v méně závažných případech porušení, by snížení plateb a správní sankce měly být přiměřené. Dále:

- Výpočet těchto sankcí by měl být zjednodušen.
- Stejně tak by měl být v zájmu přiměřenosti revidován systém kontrol a sankcí v oblasti podmíněnosti.
- Měla by se prozkoumat možnost umožnění plateb, včetně zálohových plateb, po dokončení správních kontrol.
- Je nutné harmonizovat metodiku výpočtu míry chybovosti.
- Měla by se usnadnit vyšší míra tolerance v méně závažných případech porušení, které jsou snadno napravitelné.

5.13. Hlavní zájem by měl být zaměřen na kroky, které vyžadují naléhavou pozornost, jako je zlepšení pokynů, poskytování technické pomoci a usnadnění spolupráce a výměny osvědčených postupů mezi správními orgány.

5.14. Mladí zemědělci mají potíže s přístupem k režimu pro mladé zemědělce. Překážky, které přístupu zbytečně brání, mohou odrážet mladé lidi od činnosti v zemědělství a musí být odstraněny. Přístup mladých lidí k zemědělství by měl být podporován.

5.15. Jakékoliv změny současného právního rámce musí být dohodnuty s dostatečným časovým předstihem, aby zemědělci mohli přiměřeně plánovat období výsevu. Konkrétně změny, jež budou mít vliv na žádosti pro rok 2017, by měly být zveřejněny v létě 2016.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

PŘÍLOHA

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu diskuse zamítnuty, obdržely však nejméně jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Vložit nový odstavec za odstavec 1.5

Vložit nový odstavec a upravit číslování:

„EHSV důrazně doporučuje, aby inspekce v zemědělských podnicích probíhaly pouze po patřičném oznámení zemědělcům, učiněném alespoň čtrnáct dní předem.“

Odůvodnění

Zemědělci, u nichž probíhají inspekce bez předchozího upozornění, často v nejvytíženějších obdobích roku, jsou vystavováni zdravotním a bezpečnostním rizikům a psychické zátěži způsobovaným tím, že musí zanechat důležité práce, např. při otelování, žních atd.

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 84

hlasů proti: 104

zdrželo se: 35

Vložit nový odstavec před odstavcem 1.6

Vložit nový odstavec a upravit číslování:

„Měla by se použít vyšší úroveň tolerance v případě méně závažného porušení předpisů, které představuje nízkou míru nesplněných podmínek a je snadno napravitelné.“

Odůvodnění

Určitá méně závažná porušení předpisů jsou ze své podstaty velmi drobná a snadno napravitelná a v mnoha případech nemají dopad na celkovou zemědělskou produkci.

Výsledek hlasování:

hlasů pro: 75

hlasů proti: 116

zdrželo se: 40

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zapojení vysokých škol do utváření Evropy

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2016/C 071/03)

Zpravodaj: Joost VAN IERSEL

Dne 19. března 2015 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Zapojení vysokých škol do utváření Evropy

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci a občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijal stanovisko dne 19. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 143 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1. Budoucnost Evropy se ve velké míře odvíjí od dostupnosti nejnovějších poznatků a talentovaných lidí v otevřené společnosti, která je založená na znalostech. V tomto ohledu mají vysoké školy zásadní úlohu. Bude-li každý členský stát jednat sám za sebe, výsledek nebude nikdy optimální.

1.2. EHSV zdůrazňuje, že pravomoci na úrovni členských států a na úrovni EU by měly být sdíleny a sladěny s cílem vytvořit Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání. Koncepty občanské a podnikatelské univerzity mohou rovněž velmi přispět k podpoře kvality vysokoškolského vzdělávání v Evropě.

1.3. Současná situace ukazuje, že ačkoli bylo dosaženo určitého pokroku, efektivnímu zapojení EU stále brání řada překážek a omezení. Odlišné kultury, osobní zájmy, nedostatek finančních prostředků a demografický vývoj často ztěžují možnost pohotově reagovat na měnící se výzvy, jako je globalizace, nové technologie a mobilita.

1.4. EHSV se domnívá, že se evropské orgány musí do procesu modernizace evropského vysokoškolského vzdělávání aktivně zapojit a tento proces urychlit, a to jak v případě vzdělávání, tak i výzkumu a inovací. Vysoké školy mají nezávislé poslání, které slouží veřejnému zájmu. Kvůli subsidiaritě a rozmanitému charakteru vysokých škol zde nelze zaujmout jednotný přístup. Strategické pokyny a podpora na úrovni EU však mohou rozhodujícím způsobem přispět ke zlepšení podmínek.

1.5. Nejdůležitější je, aby Evropská komise v tomto ohledu aktivně vystupovala a prosazovala agendu týkající se procesu přeměny evropských vysokých škol na spolutvůrce růstu, sociální soudržnosti a blahobytu společnosti.

1.6. Modernizace vysokoškolského vzdělávání by měla být výslovně zmíněna v národních programech reforem a doporučeních pro jednotlivé země.

1.7. EU by měla dát najevo svůj závazek v oblasti vysokoškolského vzdělávání prostřednictvím strategie Evropa 2020 (včetně evropského semestru), programů Erasmus+, Horizont 2020, regionálních fondů a Fondu soudržnosti a rovněž usnadněním přeshraniční mobility pro studenty a vysokoškolské učitele.

1.8. Strategické konzultace na úrovni EU by měly doplnit diskuse a projekty mezi univerzitami v jednotlivých zemích s cílem zvýšit kvalitu evropských univerzit ve všech ohledech. Je třeba systematicky šířit osvědčené postupy.

1.9. EHSV opětovně zdůrazňuje, že je nutné, aby vysoké školy měly skutečnou autonomii a byly odpovědné a transparentní, neboť to je základním předpokladem modernizace⁽¹⁾. Tyto požadavky nemohou být splněny bez náležitého a adekvátního financování.

1.10. Přeměna univerzit je v době hlubokých společenských a ekonomických změn dlouhodobým a náročným procesem. Je třeba, aby univerzity byly otevřené vůči potřebám společnosti a počítaly i s přesahem k dalším zúčastněným stranám.

1.11. EHSV vítá koncept občanské univerzity a model trojitě a čtverně šroubovice⁽²⁾. Důraz je kladen na zpřístupnění vysokoškolského vzdělávání, na rozšíření přístupu, regionální souvislosti, na začlenění nápadů všech (potenciálních) zúčastněných stran do programů a na inteligentní a aktualizovanou vazbu mezi výzkumem a vzděláváním.

1.12. Občanská univerzita má s podnikatelskou univerzitou řadu společných prvků. Zdůrazňuje své nezávislé poslání, je otevřená vůči trhu práce a uznává společenský význam studijních programů, výzkumu a inovací. Platformy zúčastněných stran⁽³⁾ mohou zásadně přispět ke společnému definování požadavků. Stejně prospěšné mohou být struktury partnerství veřejného a soukromého sektoru mezi univerzitami a sociálními uskupeními všeho druhu.

1.13. Úroveň výuky a odpovídající připravenost k následnému výkonu pracovní činnosti by měly zůstat prioritou bez ohledu na zaměření univerzity (i té elitní). Dále je třeba oceňovat vynikající kvalitu výuky.

1.14. Evropská komise by měla podporovat vzájemné obohacování skrze přeshraniční projekty mezi univerzitami, vyučujícími a studenty a rovněž by měla podporovat otevřenost vůči světu a v případech, kdy je to prospěšné pro studenty a další zúčastněné strany, rozvíjet nástroje, jako je nástroj U-Multirank.

2. Současný stav

2.1. Značné rozdíly mezi univerzitami v Evropě jsou dány velmi odlišnými tradicemi a kulturami⁽⁴⁾. V roce 1999 byl díky boloňskému procesu úspěšně nastartován trend modernizace vzdělávacích programů.

2.2. Od roku 2008 nutí finanční a ekonomická krize univerzity, aby ještě více přehodnocovaly svou činnost a hledaly nové zdroje financování a současně usilovaly o efektivnost nákladů. Tím se prohloubil konkurenční boj o omezené zdroje. Nedostatek finančních prostředků představuje pro mnohé vysoké školy skutečný problém a je překážkou modernizace.

2.3. Hluboká a dynamická přeměna, jíž společnost prochází v důsledku globalizace a nástupu nových technologií, univerzity výrazně poznamenává. Jádrem udržitelné hospodářské obnovy je vysokoškolské vzdělání, výzkum a inovace, avšak finanční omezení a proces transformace odhalují rovněž i nedostatky.

2.4. Zásadním aspektem je chybějící nezávislost, odpovědnost a transparentnost. Mezi jednotlivými členskými státy panují značné rozdíly⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV s názvem Univerzity pro Evropu (Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 48).

⁽²⁾ Viz odstavec 4.7.

⁽³⁾ Tyto platformy by měly zahrnovat podniky, sociální partnery i regionální partnery.

⁽⁴⁾ V tomto stanovisku jsou všechny vysokoškolské instituce označovány jako univerzity. V některých zemích jsou univerzity orientované na výzkum jednoznačně odlišeny od vysokých škol aplikovaných věd, zatímco v jiných zemích se pro obě kategorie používá označení „univerzity“.

⁽⁵⁾ Ze srovnávacího přehledu nezávislosti univerzit, který vytvořila Evropská asociace univerzit, vyplývá, že co se týče nezávislosti v oblasti organizační, finanční, personální nebo akademické v jednotlivých zemích, je stále co zlepšovat: <http://www.university-autonomy.eu>.

2.5. Z osvědčených postupů prokazatelně vyplývá, že přezkum struktur a studijních programů společně s větší otevřeností a spoluprací zvyšuje kvalitu a zlepšuje výsledky.

2.6. V současnosti by vysokoškolské vzdělání mělo být dostupné všem talentovaným lidem. Stále častější propojení dostupnosti vzdělání se sociálně-ekonomickým zázemím ohrožuje zásadu rovnosti. Navíc v řadě zemí neznamená vysokoškolské vzdělání v žádném případě jistotu zaměstnání. Během krize nejsou mladí lidé s vysokoškolským vzděláním v žádném případě chráněni před nezaměstnaností.

2.7. Demografické trendy mají nepříznivý dopad na (stále) méně osídlené a méně konkurenceschopné oblasti. Tento vývoj často vážně ovlivňuje možnosti přilákat učitele a studenty a jejich kvalitu. Některé země čelí odlivu mozků. Nové soukromé univerzity v dotčených zemích nemají dostatečně zajištěnou kvalitu a jejich výsledky jsou neuspokojivé. Situaci zhoršuje nedostatek finančních prostředků na tradiční vysokoškolské vzdělávání.

2.8. Kýžené užší vztahy mezi univerzitami a společnostmi jsou všude námětem diskusí na téma role univerzit ve společnosti a rovněž na téma jejich propojení s dalšími zúčastněnými stranami, jako jsou podniky, sociální partneři a občanská společnost.

2.9. Často je velmi silně pocítován nesoulad dovedností absolventů s potřebami na trhu práce, tedy mezi nabídkou a poptávkou. Podniky si stěžují na nedostatek kvalifikovaných odborníků, zejména v technických oborech a v oboru informačních a komunikačních technologií. Kvůli rychlým proměnám globální znalostní základny je více než dříve nutné mít správné soubory dovedností pro 21. století, které absolventům umožní své znalosti systematicky doplňovat.

2.10. Mimo to nové technologie a digitalizace nutí vysoké školy k tomu, aby přizpůsobovaly a doladřovaly stávající metodiky. Objevují se nové formy výuky a učení se, včetně učení vycházejícího z potřeb studentů a on-line kurzů. Nicméně kamenné univerzity budou i nadále hrát klíčovou úlohu v místních a regionálních komunitách jako místa, kde se setkává vzdělávání a výzkum a dochází k vytváření sítí.

2.11. Studenti a akademičtí pracovníci/vyučující stále více cestují po celém světě. V nejvyšších patrech se odehrává průběžná „bitva o talenty“, nicméně celkový trend je obecnější. Kvalita a přitažlivost evropských univerzit jsou klíčovými faktory pro přilákání studentů ze zahraničí, kteří přispívají ke vzdělávání a výzkumu a vytvářejí dlouhodobé sítě.

2.12. Ve snaze o lepší výsledky (elitní) univerzity často kladou důraz na výzkum jako svůj hlavní úkol a pravidla přidělování finančních prostředků tento přístup podporují. Primární zaměření na výzkum má tendenci narušovat optimální rovnováhu mezi výzkumem a výukou a jejich vzájemné působení.

3. Přeměna univerzit a jejich zpřístupnění

3.1. Budoucí rozvoj univerzit tak, aby se staly znalostními středisky společnosti a nedílnou součástí ekosystému EU, je námětem diskusí o základních charakteristických rysech vysokoškolského vzdělávání, na nichž musí každodenní praxe stavět.

3.2. I když existují různé přístupy, zdá se, že společným trendem je větší otevřenost vysokých škol vůči názorům a zájmům veřejných a soukromých zúčastněných stran a studentů a rovněž tématům, jako je vzájemné obohacování výzkumu a vzdělávání a intenzivnější spolupráce a vyšší internacionalizace.

3.3. Pro většinu univerzit to představuje dlouhodobý a náročný proces. Pro velké tradiční instituce však není snadné změnit způsob svého fungování. Navíc v mnoha zemích změnám brání stávající (politické) postupy jmenování členů správní rady, vyučujících a výzkumných pracovníků. V takových případech je nezávislý postup ze strany univerzit a uvnitř univerzit ojedinělý. Podle EHSV by prioritou vysokoškolského vzdělávání v celé Evropě mělo být jeho otevření se a vstřícnost vůči novým myšlenkám.

3.4. Prvotřídní výzkum a lépe vzdělání a vysoce kvalifikovaní lidé jsou nezbytným předpokladem odolnosti každého hospodářství. Krize měla negativní dopad na výsledky znalostních středisek a analýzy dokládají, že vynikající výzkum a vzdělávání přímo souvisí s hospodářskou výkonností.

3.5. Vysoké školy již nejsou doménou horních vrstev společnosti. Jejich počet a velikost prudce vzrostly. Univerzitní prostředí je stále pestřejší: vznikají nové kategorie, především univerzity aplikovaných věd po boku univerzit orientovaných na výzkum, regionální vysoké školy po boku celostátních a mezinárodních univerzit, roste počet fakult, zejména v ekonomických a technických oborech atd.

3.6. Širší dostupnost vysokoškolského vzdělávání je v Evropě po právu politickou prioritou. V EU by 40 % příslušníků nastupující generace mělo získat vysokoškolské vzdělání. Mimo to se studijní plány, nástroje vzdělávání (využití moderních médií v kombinovaném učení atd.), vztah výzkumu a vzdělávání a další aspekty, jako je internacionalizace a veřejný zájem, již ani v nejmenším nepodobají minulosti. Tomu se musí přizpůsobit metody řízení.

3.7. Nezávislé, odpovědné a transparentní univerzity by měly mít možnost fungovat co nejsvobodněji v právním rámci, který podporuje působení sil zdola nahoru a konkurenci jako hlavní přínos k širšímu zapojení a inteligentní specializaci.

3.8. Otevřený přístup s jasným přesahem k dalším zúčastněným stranám by měl zachovat úlohu univerzit jako hnací síly pro růst, konkurenci a sociální soudržnost.

3.9. Koncepty občanské a podnikatelské univerzity mohou velmi přispět k ekonomické životaschopnosti místních a regionálních komunit. Tyto koncepty vyžadují ambice i úzkou spolupráci mezi univerzitami, zainteresovanými stranami a orgány veřejné správy.

4. Občanská univerzita

4.1. EHSV vítá pojetí občanské univerzity⁽⁶⁾. Tento koncept přesahuje rámec výuky, akademického výzkumu a znalostí. Občanská univerzita aktivně spolupracuje s veřejností a společností, ve které působí, a to na všech úrovních. Všechny univerzity mohou svou činnost rozšířit o občanský rozměr tím, že budou v rámci komunity fungovat jednak jako intelektuálně produktivní elektrárna, jednak jako rozvodna, která mění vynikající nápady odjinud a začleňuje je do vlastního konkrétního prostředí.

4.2. Tyto procesy probíhají v celé Evropě, a to skrze výzkum založený na poptávce, učení se řešením problémů, spolupráci mezi univerzitami a místními komunitami, školami, nemocnicemi, podniky atd. Avšak stále je nutné výrazně posilovat capacity⁽⁷⁾.

4.3. Na regionální úrovni mohou univerzity podporovat holistický přístup a zaujmout vůdčí postavení při sdružování příslušných zúčastněných stran k řešení společných problémů. Dobře navržená občanská univerzita může rovněž sehrát důležitou roli při propagaci výstupů regionů, které se potýkají s obtížemi.

4.4. Forma modelu se bude na jednotlivých vysokých školách lišit. Kritéria, na jejichž základě by univerzita byla označena jako „občanská“, se netýkají pouze univerzit, které se přímo nacházejí v méně rozvinutých oblastech se slabými hospodářskými výsledky a/nebo v oblastech s demografickými obtížemi, ale platí pro daleko širší skupinu. V současné době i evropské univerzity špičkové světové úrovně a univerzity s obdobnými ambicemi stále více a oprávněně posilují vazby s občany.

⁽⁶⁾ Tento model podporují různé organizace, jako je například Síť evropských regionů pro výzkum a inovace (ERRIN) a Evropské konsorcium inovačních univerzit (ECIU). Jeho výrazným obhájcem je také John Goddard, někdejší prorektor na Newcastle University.

⁽⁷⁾ Seminář EHSV konaný dne 13. června 2014 – Univerzity pro Evropu.

4.5. Občanská univerzita je model univerzity, který chce překonat zastaralé metody řízení nebo tradiční přístupy. Zvláště důležité je to v případech, kdy by měli být osloveni mladí talentovaní lidé, aby podpořili celostátní nebo regionální ekonomiku. Hnací silou otevření a modernizace musí být hlubší spolupráce s příslušnými zúčastněnými stranami ve všech regionech.

4.6. Příslušná předsednictví Rady schválila podobný přístup v Lundském a Římském prohlášení⁽⁸⁾, v němž se zdůrazňuje, že je nutné, aby se výzkum zaměřil na hlavní výzvy naší doby, opustil rigidní tematické přístupy a zapojil zúčastněné strany z veřejného i soukromého sektoru. V utváření Evropského výzkumného prostoru a Unie inovací je hlavním cílem odpovědný výzkum a inovace zahrnující veškeré relevantní politiky a činnosti. Tyto zásady jsou rovněž prioritami programu Horizont 2020.

4.7. Spolu s modelem „trojitě šroubovice“, který předpokládá spolupráci mezi univerzitami, soukromým sektorem a vládami, existuje rovněž model „čtverné šroubovice“, který zapojuje také místní komunity a občanskou společnost. Tento model silně souvisí s místem a účelem a je transparentní a odpovědný vůči zúčastněným stranám a široké veřejnosti. Představuje novou příležitost pro zapojení občanské společnosti.

4.8. Jednu specifickou skupinu, jíž je třeba věnovat pozornost, tvoří bývalí studenti, tedy absolventi. V Evropě je možné udělat více proto, aby se angažovali a pomohli zlepšit výsledky univerzit a jejich vnímání. Evropa by v tomto případě mohla následovat příklad běžné praxe v USA.

4.9. Absolventy je třeba považovat za nedílnou součást univerzitního společenství. Mohou působit jako vyslanci univerzity na regionální, celostátní a mezinárodní úrovni a mohou iniciovat diskuse o studijních plánech, což je obzvláště přínosné v době dynamických změn. Mohou být nápomocni při diskusích o vyvážení výzkumu a vzdělávání, jakož i výzkumu a trhu. Specifickým cílem by mohlo být využití absolventů jako mentorů pro čerstvé absolventy, především studentů, kteří jsou první generací vysokoškolsky vzdělaných lidí ve své rodině, včetně těch, kteří jsou původem cizinci.

4.10. Díky větší mobilitě absolventů vznikají úspěšné mezinárodní sítě, které mohou přinést užitek univerzitám i průmyslu.

5. Podnikatelská univerzita

5.1. Podnikatelská univerzita má s občanskou univerzitou řadu společných prvků. Univerzity nejsou obchodní společností. Mají autonomní poslání ve veřejném zájmu, a to vzdělávat, provádět (špičkový) výzkum a zabezpečit využívání vědomostí společností obecně. Podnikatelská univerzita se zaměřuje na dva cíle: na řízení a správu instituce a na posílení podnikatelských dovedností studentů a jejich smyslu pro iniciativu.

5.2. Velmi důležité je propojení vzdělávacích programů s trhem práce a celospolečenský význam výzkumu a inovací. Komunikace a spolupráce se soukromým sektorem na vnitrostátní a regionální úrovni jsou zásadní pro řešení problémů, se kterými se společnost potýká.

5.3. Omezené myšlení již není přínosem. Dynamický vývoj technologií a společenské výzvy si vyžadují neustálé přizpůsobování. Poptávka je stále náročnější a vyžaduje dovednosti, které přesahují jednotlivé obory a jdou nad jejich rámec, a otevřenost vůči jakémukoliv novému vývoji. To s sebou nese nejen potřebu odborné způsobilosti, ale rovněž nutnost rozvíjet dovednosti. Platformy zainteresovaných subjektů propojené s univerzitami mohou být velmi nápomocny při společném stanovování požadavků. Pedagogičtí pracovníci musí být na toto dynamické prostředí řádně připraveni. Ve všech vysokoškolských zařízeních v Evropské unii by se také měly vyučovat podnikatelské dovednosti⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Lundské prohlášení 2009, Římské prohlášení 2014.

⁽⁹⁾ Doporučení o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (2006/962/ES). Smyslem pro iniciativu a podnikavost se rozumí schopnost jedince převádět myšlenky do praxe, což předpokládá tvořivost, schopnost zavádět novinky a nést rizika i plánovat a řídit projekty za účelem dosažení konkrétních cílů.

5.4. Stejně tak mohou být prospěšné struktury partnerství veřejného a soukromého sektoru propojující univerzity a sociální uskupení všeho druhu, jako například podnikatelskou sféru a odvětví zdravotnictví.

5.5. Pro vysoké školy by bylo cenným projektem utvářet „hodnotové řetězce vzdělávání“ ve spolupráci s podnikatelským sektorem. Existují pro to dva hlavní důvody:

- usnadnit propojení a výměnu informací s podnikatelským sektorem, aby se zvýšila hodnota vzdělávacích výsledků pro jednotlivé absolventy a pro podniky,
- rozdělovat zdroje a finanční prostředky mezi různé složky „vzdělávacího řetězce“, počínaje Evropskou komisí a ministerstvy členských států až po školské orgány a konečně také studenty. Současně je třeba podporovat vzdělávání v technických a učňovských oborech.

5.6. Podobně jsou v některých členských státech využívány dohody o plánovaných výsledcích, které podporují specializaci, prestiž a image vysokých škol. Mohou mít široký mezinárodní záběr i regionální rozměr a zlepšovat náročnost a kvalitu programů i studentů. Aby toho mohlo být dosaženo, je třeba dlouhodobé odhodlání na obou stranách (vlády a vysoké školy).

5.7. Inovace by měly ovlivňovat výzkum a vzdělávání a rovněž i řízení. Úspěšným příkladem zlepšení ve směru „zdola nahoru“ je nástroj „HEInnovate“, nezávislý on-line nástroj sebehodnocení vyvinutý Evropskou komisí⁽¹⁰⁾. Je třeba podporovat širší využívání tohoto nástroje.

5.8. Studentům, kteří chtějí více cestovat, jsou nabízeny mezinárodní univerzitní programy i široká paleta konkurenčních kurzů on-line. Porovnatelnost a transparentnost by měly podpořit konkurenci a sbližování z hlediska výsledků. Nástroje transparentnosti, jako je v EU U-Multirank, mají velký potenciál a univerzity musí zvážit, jak tento typ nástroje využívat efektivněji.

5.9. Všichni talentovaní lidé by měli mít spravedlivou šanci na vysokoškolské vzdělání. Stále rozšířenější jsou systémy placení školného. V důsledku toho se studenti staví kritičtěji ke vzdělání, jehož se jim dostává. Je však třeba se vyvarovat toho, aby kvůli školnému docházelo k sociální selekci. Podpora pro studenty (zohledňující sociálně-ekonomický původ) musí zajistit spravedlivý přístup všech k odpovídajícímu vzdělání. Systémy placení školného však nesmí být zneužity k tomu, aby nahradily stávajícího financování z veřejných prostředků.

5.10. Stejně tak je kvůli demografickému vývoji nutné vyvinout další úsilí o navýšení počtu absolventů v příslušných regionech, kteří pomohou zvýšit odolnost a budoucí životaschopnost těchto regionů.

5.11. Pokud se jedná o studenty a podniky, je třeba úzce propojit vysokoškolské vzdělávání a výzkum. Avšak modely financování upřednostňují spíše výsledky výzkumu, v důsledku čehož méně vysokoškolských učitelů skutečně učí.

5.12. Vysoké školy musí věnovat náležitou pozornost skutečnosti, že se velká většina absolventů s bakalářským, magisterským, a dokonce i doktorským titulem rozhodne pro práci pro společnost a v podnicích, tedy mimo akademickou obec. Vzdělávací standardy a odpovídající připravenost k výkonu budoucího povolání by tedy měly zůstat prioritou bez ohledu na specializaci jakékoliv (elitní) univerzity. V tomto ohledu nejsou USA příkladem, který by Evropa měla následovat⁽¹¹⁾. Receptem pro Evropu je usilovat o špičkovou úroveň a rovnost.

5.13. Digitalizace je změna paradigmatu, která zásadně ovlivňuje vysokoškolské vzdělávání z hlediska výuky a učení se (kombinací tradičního přístupu a on-line kurzů⁽¹²⁾), dovedností vyučujících a studentů a systémů řízení. Na všech úrovních bude nutná větší dynamika a flexibilita. V tomto ohledu je prospěšná, ne-li nezbytná, také užší spolupráce mezi vysokými školami a soukromým sektorem.

⁽¹⁰⁾ Viz www.heinnovate.eu, nástroj HEInnovate, má vaše vysoká škola podnikatelského ducha?

⁽¹¹⁾ Viz vydání týdeníku *The Economist* ze dne 28. března 2015, Special report on American universities: Excellence v equity (Zvláštní zpráva o amerických univerzitách: špičková úroveň versus rovnost).

⁽¹²⁾ V rámci kombinovaného učení se („blended learning“) se (integrovane) využívá jak tradičního, tak otevřeného (online) vzdělávání.

6. Prosazování evropského rozměru

6.1. EHSV vítá skutečnost, že všechny výše uvedené otázky se společně s otázkou modernizace vysokoškolského vzdělávání stále častěji objevují na programu EU. Bylo by žádoucí nalézt společný přístup, aby bylo zajištěno úspěšné dokončení Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a Evropského výzkumného prostoru.

6.2. Otevřené a transparentní univerzity budou spolu s řádně definovanou evropskou strategií udávající směr velkým přínosem pro jednotný trh a modernizaci odolné evropské společnosti v globálním prostředí. Základním předpokladem k tomu je volný pohyb studentů, výzkumných pracovníků a volná výměna znalostí.

6.3. Zapojení EU do vysokoškolského vzdělávání začalo podporou vědeckého výzkumu v po sobě jdoucích rámcových programech. Od té doby se závazek EU v oblasti vzdělávání zvyšuje. Pakt o stabilitě a růstu klade důraz na zachování výdajů, které podporují růst, což se zejména týká vysokoškolského vzdělávání.

6.4. Dva z pěti hlavních cílů strategie Evropa 2020 přímo souvisí s vysokoškolským vzděláváním: investice do výzkumu, vývoje a inovací a do vzdělávání. Zavazují několik různých komisařů. V roce 2014 bylo v rámci doporučení pro jednotlivé země zjištěno, že přibližně polovina členských států má vážné problémy týkající se nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, propojenosti s trhem práce, jakož i přetrvávající chybějící spolupráce vysokých škol s podniky nebo dalšími zúčastněnými stranami.

6.5. Doporučení pro jednotlivé země poukazují na nutnost zabývat se pracovním uplatněním, potřebami soukromého sektoru a studentů/absolventů coby budoucích zaměstnanců (nebo zaměstnavatelů) a konkurenceschopností a k tomu využít efektivnější spolupráci vysokých škol, výzkumných institucí a podniků. EHSV trvá na tom, že je třeba efektivněji sledovat opatření navazující na doporučení pro jednotlivé země a Komise a Rada by o výsledcích měly otevřeně jednat.

6.6. V členských státech jsou nicméně politické síly, které volají po větší regulaci, která by vedla k omezení nezávislosti, což odporuje nutnosti zajistit, aby vysoké školy byly nezávislé a odpovědné. V těchto případech se příslušné síly odvolávají na zásadu subsidiarity, která následně brání harmonizaci systémů vysokoškolského vzdělávání v Evropě. To by poškodilo zájmy studentů a společnosti jako celku.

6.7. V EU a za jejími hranicemi je třeba využít vyšších kvalifikací i jejich širšího rámce. To vyžaduje vzájemné přeshraniční obohacování univerzit, vyučujících a studentů a otevřenost světu. Výslovný závazek ze strany Rady, členských států a Komise by měl vést k lepším výsledkům vysokých škol, neboť budou lépe sdíleny a dolaďovány pravomoci členských států a EU.

6.8. EHSV stále zdůrazňuje, že programy EU pro výzkum a inovace mají zásadní význam. Přeshraniční výzkum podporuje návratnost investic, programy EU podněcují k zaměření se na klíčové technologie a strategická témata, financování ze strany více členských států přináší lepší výsledky a evropské vědecké aliance reálně podporují evropskou konkurenceschopnost. V tomto ohledu je rovněž nutné ve větším rozsahu sdílet nové poznatky, zejména formou otevřeného přístupu.

6.9. Evropská rada pro výzkum úspěšně podporuje výzkum vysoké kvality v rámci sedmého rámcového programu (FP7) a od roku 2014 v rámci programu Horizont 2020 pomocí soutěže o finanční prostředky. Přeshraniční mobilitě výzkumných pracovníků, akademických pracovníků a studentů však stále brání systémové překážky.

6.10. Stále častěji jsou výsledky vysokých škol a výzkumu podrobovány hodnocení a na celosvětové úrovni se usiluje o jejich transparentnost. Univerzity spolupracují a konkurují si v celosvětovém měřítku, pracují na společných výzkumných projektech, směřují ke špičkové úrovni a stále více přijímají studenty a pracovníky ze zemí mimo EU. To je také klíčovým problémem, přičemž vnitrostátní předpisy a nedostatek motivace mohou zpomalit pokrok v této oblasti. Z mezinárodního měření vyplývá, že rozdíl mezi nejlepšími evropskými univerzitami a ostatními vysokými školami se stále zvětšuje.

6.11. Je třeba věnovat více úsilí tomu, aby se špičkoví výzkumní pracovníci z celé Evropy zapojovali do společných projektů. Je třeba propojit ostrůvky excelence v Evropě a zapojit je do evropských výzkumných projektů špičkové úrovně.

6.12. V Evropě je nízká mobilita akademických pracovníků a studentů, neboť přeshraniční mobilita je stále uměle omezována. Bezodkladnou otázkou je zajistit v Evropě stejné pracovní podmínky pro výzkumné a akademické pracovníky a větší sblížení programů a titulů pro studenty.

6.13. Je třeba zlepšit neodpovídající statistiky a lépe je využít k měření míry mobility a k její podpoře.

6.14. Doporučuje se univerzity otevřít a modernizovat a skrze vyšší internacionalizaci podporovat jejich kulturní rozmanitost. Studenti jsou navíc podněcováni ke konkrétním rozhodnutím, v čemž je podporují nejnovější sociální média, nástroje zajišťující transparentnost, jako je nástroj U-Multirank, a specializace vysokých škol. Pragmatická řešení na úrovni EU by jim měla napomáhat.

6.15. Užší spolupráce mezi subjekty ochotnými ke spolupráci může ukázat cestu vpřed. Jedním příkladem je nedávná dohoda mezi zeměmi Beneluxu týkající se automatického vzájemného uznávání diplomů. To je zásadní krok vpřed⁽¹³⁾. Trend vzájemného uznávání vysokoškolských titulů a různých vědeckých titulů pomůže omezit překážky mezi univerzitami a zavést skutečně otevřené výměny.

6.16. Systémy pro zajišťování kvality je třeba internacionalizovat a v Evropě by měly být zřetelně propojeny. To s sebou nese nutnost uznávat rozhodnutí o akreditaci. Veškeré iniciativy na tomto poli jsou vítány⁽¹⁴⁾. Proces vzájemného uznávání by měl postupně vést k akreditaci na celoevropské úrovni, a tak podpořit zejména kvalitu výuky na univerzitách, jež nedosahují dobrých výsledků.

6.17. Tento postup by byl v celé Evropě přínosem pro mobilitu a uplatnění na trhu práce. Zavedením jednoho titulu na několika univerzitách by se podstatně zvýšila atraktivita společných programů univerzit. Je třeba zvážit podporu partnerství (twinning). Výměna administrativních a výukových postupů přímo na místě může zvýšit kvalitu.

6.18. Základním předpokladem internacionalizace je používání společných jazyků. Z kulturních a ekonomických důvodů je žádoucí znalost (více než dvou) jazyků. V současnosti by se dorozumivacím jazykem mohla stát angličtina. Zlepšování jazykových dovedností postupuje příliš pomalu. Měla by se zvážit skutečnost, aby studenti měli jeden cizí jazyk jako povinný.

6.19. Program Erasmus+ je velmi úspěšný a představuje obrovský krok směrem k snazší mobilitě. Dobře jej přijala také podnikatelská sféra. Velmi dobře zapadá do hlavních zásad Komise pro růst a zaměstnanost. Financování programu by mělo vyhovět rostoucí poptávce. Je třeba odstranit veškerá právní omezení spojená se studentskými výměnami.

⁽¹³⁾ Dne 18. května 2015 podepsaly země Beneluxu dohodu o automatickém vzájemném uznávání veškerých vysokoškolských titulů. V rámci boloňského procesu doporučuje skupina „průkopnických zemí“ zabývat se systematickým automatickým uznáváním v rámci regionu společně s obdobně smýšlejícími partnerskými zeměmi.

⁽¹⁴⁾ Například dne 9. července 2015 se akreditační instituce Německa, Nizozemska a Belgie (Vlámska) (Akkreditierungsrat a NederlandsVlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)) dohodly na vzájemném uznávání akreditačních rozhodnutí týkajících se společných programů mezi těmito zeměmi.

6.20. Evropské strukturální a investiční fondy se správně zaměřují na faktory v oblasti inovací a růstu, včetně výzkumu. Komise musí sehrát hlavní roli vedoucí k vyššímu zapojení univerzit do regionálních projektů.

6.21. Až na výjimky jsou univerzity zpravidla nezávislé na místních a regionálních orgánech. Na tyto výjimky je třeba poukázat. Velmi pozitivní dopad má rovněž program fondů ESI, který pomocí strategií RIS3 propojuje výzkum ⁽¹⁵⁾ s regionálními programy EU, čímž podporuje prostředí příznivé k inovacím.

6.22. Univerzity by měly tyto strategie znát a vědět o jejich využití na různých úrovních. Spolu s dotčenými regionálními orgány by se měly do programu aktivně zapojit.

6.23. Vysoké školy však kvůli řízení využívají program fondů ESI velmi málo. Je třeba usilovat o součinnost programů EU (fondy ESI, Horizont 2020 a Erasmus+), kterou však často brzdí protichůdné podmínky.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ RIS3: národní/regionální výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úloha inženýrů při reindustrializaci Evropy

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2016/C 071/04)

Zpravodaj: Antonello PEZZINI

Spoluzpravodaj: Zbigniew KOTOWSKI

Dne 19. února 2015 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko k tématu

Úloha inženýrů při reindustrializaci Evropy

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI), kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. listopadu 2015. Zpravodajem byl pan PEZZINI a spoluzpravodajem pan KOTOWSKI.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 206 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že jak jednotliví evropští inženýři a technici, tak jejich vnitrostátní a evropské organizace jsou klíčovým zdrojem v procesu reindustrializace Evropy jakožto faktor urychlení transformace výzkumu inovativních tržních aplikací.

1.2. Hospodářský rozvoj EU je stále více svázán s procesem reindustrializace chápaným jako strategie přechodu k novým udržitelným modelům navrhování, výroby a uvádění na trh inovačních výrobků s vysokou přidanou hodnotou, které ve stále více digitalizovaném světě využívají nové technologie, materiály a služby a jsou kvalitní.

1.3. EHSV se domnívá, že v tomto procesu, jehož cílem je řešit problémy, jimž v souvislosti s výzvami reindustrializace evropská společnost čelí, by měla být více zdůrazněna a posílena klíčová úloha inženýrů a technických profesí, a žádá, aby bylo zahájeno participativní **prognózování** týkající se budoucnosti této profese.

1.4. EHSV doporučuje podporovat **evropskou kulturu podnikání** a inovací a zahájit konkrétní kroky k návratu inženýrských a technických profesí, tvůrců civilizace a prosperity.

1.5. EHSV zastává názor, že je zapotřebí **harmonizovaný evropský rámec přispívající** k této profesi, jenž by měl zahrnovat následující témata:

- vzájemné uznávání odborných kvalifikací,
- mobilita v rámci EU a podnikatelský duch,
- evropské formy celoživotního vzdělávání a dalšího formálního a informálního učení s podpůrnými programy,
- lepší přístup k veřejným zakázkám, zejména pro družstva, začínající podniky a sítě podniků, zejména malých a středních, a profesní sdružení inženýrů,
- lepší přístup k financím a kapitálovým trhům,

- kampaně ke zvýšení atraktivnosti odborných kursů a profesní dráhy a uznávání odborných kvalifikací,
- podpora interdisciplinarit a práce v digitální síti,
- flexibilita a rozvoj rovnosti žen a mužů,
- společná právní úprava odpovědnosti při výkonu povolání v rámci celého jednotného trhu,
- aktivní politiky na podporu zaměstnávání inženýrů v malých a středních podnicích,
- podpora kultury duševního vlastnictví.

1.6. EHSV se domnívá, že vysoká úroveň vzdělávání a kvalifikací v oboru inženýrství tvoří nezbytný předpoklad účinného systému vzájemného uznávání. Je nezbytné udržet vysokou úroveň vzdělávání a odborné přípravy, včetně zavedení nepovinného 29. regulačního režimu EU na základě zkoušení dobrovolného evropského profesního průkazu ⁽¹⁾, a za aktivní podpory evropských a vnitrostátních profesních sdružení inženýrů, pokud chceme zajistit důvěru všech států k vzájemné profesní mobilitě založené na znalostech.

1.6.1. Současný rozvoj společnosti vytváří mnoho nových pracovních míst mimo technickou oblast, která jsou kvůli vlivu sdělovacích prostředků a touze po sociální popularitě přitažlivá pro mladé lidi hledající rychlou a prestižní kariéru. Z tohoto pohledu je inženýrská profese vnímána jako tradiční, neposkytující žádnou možnost snadné a rychlé kariéry. Inženýrské obory tedy nebudou pro budoucí generace atraktivní, což představuje vážnou hrozbu pro úspěch reindustrializace Evropy a konkurenceschopnost evropského průmyslu. Pro stávající vzdělávací systémy to je vážný problém a svědčí to o nezbytnosti významného vedení primárního vzdělávání směrem k matematice, fyzice a inženýrství a jejich atraktivnímu představení s cílem vyvolat zájem mladých generací. Stejně tak si zásada duálního odborného vzdělávání a osvědčené postupy v této oblasti (Německo, Švýcarsko a Rakousko) zaslouhují od všech členských států, které tento systém nemají, zvláštní pozornost.

1.7. EHSV má za to, že vzhledem k významu vzájemného uznávání, zejména pro samostatné a nezávislé inženýry, je třeba vytvořit jednotný evropský inženýrský trh a vypracovat konzistentní společný přístup zaměřený na zvýšení mobility na celém území Evropy.

1.8. EHSV doporučuje, aby byla zajištěna silná úloha inženýrské složky v evropské politice standardizace v zájmu urychlení, zjednodušení a modernizace postupů a zajištění interoperability systémů a sítí.

1.9. EHSV doporučuje, aby organizace, v nichž inženýři působí, vypracovaly na základě evropského rámce odborných kvalifikací elektronické vzdělávací modely vhodné pro nové generace a způsoby veřejné správy a hodnocení, vyhovující vlastnostem nových inženýrů a nabízející atraktivní pracovní prostředí a kariéru.

1.10. Podle EHSV by zastupující organizace a profesní svazy měly nacházet hlavní styčné body, jež by působily jako sjednocující hnací síla, a to jak v EU, tak mimo ni, a měly by svým členům nabízet celoživotní vzdělávání podle společných evropských parametrů.

1.11. EHSV doporučuje Komisi, aby se konkrétně naplňovalo zřízení evropského fóra svobodných povolání, v jehož rámci jsou široce zastoupeny profesní sdružení, svazy a komory inženýrů ⁽²⁾, a doufá, že bude vytvořen evropský portál pro inženýry, v jehož rámci by mohly získat prostor otázky související s odpovědností, duševním vlastnictvím, zdaněním a důchody, celoživotním vzděláváním, kodexy osvědčených postupů atd.

⁽¹⁾ Viz „evropský průkaz inženýra“ organizace FEANI.

⁽²⁾ Úř. věst. C 226, 16.7.2014, s. 10.

1.12. EHSV doporučuje, aby Komise na základě zkušeností vnitrostátních organizací inženýrů a techniků vypracovala evropský kodex osvědčených inženýrských postupů a poskytla těmto odborníkům právní a finanční předpoklady pro uskutečňování inovativních projektů, zejména pro malé a střední podniky a subjekty v oblasti výzkumu a vývoje.

1.13. EHSV tvrdí, že je nezbytné, aby se tato profese stále více zaměřovala na zvládání komplexních problémů týkajících se ekonomické, sociální a environmentální udržitelnosti a stále více zhodnocovala pokročilé multidisciplinární přístupy a odpovídající interoperabilitu mezi výrobními systémy a novou realitou průmyslu 4.0.

1.14. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby náležitě zohlednily závěry Evropské rady ze dne 20. a 21. března 2014, v nichž jsou vyzývány, aby prioritně a s větším zapojením průmyslu řešily nedostatek dovedností v oblasti vědy, techniky, strojírenství a matematiky (tzv. dovednosti STEM).

2. Úvod

2.1. Evropské inženýrství má svůj původ ve směřování k obrodě symbolizovaném talentem Leonarda da Vinciho, jež odráží otevřenost evropské společnosti k inovacím a kulturní rámec zhodnocování občanského úsilí, řádné správy věcí veřejných a pracovitosti.

2.2. Jak zdůraznil EP: „Krise těžce zasáhla evropská hospodářství. K překonání těchto problémů EU potřebuje komplexní strategii růstu“⁽³⁾.

2.3. Strategie reindustrializace EU je zaměřena zejména na investice do inovací, kde mají inženýři klíčovou úlohu, především v rychle rostoucích odvětvích.

2.4. Souběh digitálních technologií, inteligentních komunikačních systémů a sítí, nanobiotechnologií, udržitelných průmyslových technologií, 3D tiskáren a základních meziodvětvových čistých technologií mění s rychlostí, jež v důsledku globalizace exponenciálně roste, od základů způsob fungování ekonomik i společnosti.

2.5. Budoucnost EU je svázána s procesem reindustrializace chápaným především jako strategie přechodu k novým udržitelným modelům navrhování, výroby a uvádění na trh výrobků s vysokou přidanou hodnotou, které ve stále více digitalizovaném světě využívají nové technologie, materiály a služby.

2.6. EHSV je přesvědčen, že bez technických a vědeckých lidských zdrojů, které mají nezbytný potenciál z hlediska zkušeností a znalostí, bude obtížné dosáhnout cílů uvedených ve strategii Evropa 2020. Také v tomto ohledu je třeba zvýraznit úlohu profesních organizací a sdružení inženýrů a techniků jak na vnitrostátní, tak evropské úrovni.

2.7. V Evropě je většina odborných znalostí v oblasti inženýrství, jež zahrnuje přibližně 130 000 podniků, které zaměstnávají více než 10 milionů vysoce kvalifikovaných a kompetentních osob, s roční produkcí ve výši zhruba 1 840 miliard EUR, což odpovídá zhruba jedné třetině veškerého vývozu EU. Inženýři a technici kromě toho hrají důležitou úlohu ve všech odvětvích ekonomiky⁽⁴⁾.

2.8. V evropských politikách je třeba rozvíjet nový *inteligentní přístup*, v němž bude zajištěna nová úloha pro technické odborníky. Stále více se upozorňuje na potřebu řídit procesy *inteligentní územní transformace*, jež jsou výslovně požadovány novým evropským programem.

2.9. V zájmu dosažení těchto cílů musí EU zlepšit úroveň dovedností svých pracovních sil. K nárůstu poptávky především po inženýrských odborných znalostech dojde ve veřejném i v soukromém sektoru. Veřejný sektor bude potřebovat větší technické odborné znalosti, aby uspokojil výzvy v odvětvích energetiky, dopravy, zdraví, nakládání s odpady, vzdělávání, uhlíkové stopy, internetu věcí a oběhového hospodářství, a to za využití nových směrnic o veřejných zakázkách, forem spolupráce v podobě sítí podniků, práce v klastrech a nového softwaru.

⁽³⁾ Usnesení EP ze dne 15. ledna 2014.

⁽⁴⁾ Zdroj: Eurostat.

2.10. Rovněž soukromý sektor bude muset posílit inženýrské odborné znalosti, chce-li plně využít výhod rozvoje dovedností na pracovišti. Analýzy chování spotřebitelů ukazují stálý nárůst poptávky po inteligenci obsažené ve výrobcích a službách.

2.11. Technické znalosti a zkušenosti musí být neustále aktualizovány, aby se vyrovnaly s výzvami souvisejícími s novými průmyslovými postupy. Jsou nutné nové formy a metody vzdělávání a nová odborná příprava, které umožní optimálně a pružně využít lidský a sociální kapitál v tomto odvětví. Je nezbytné zorganizovat nové formy práce pro osoby samostatně výdělečně činné, které jsou zaměstnané v oblasti odborných, technických a vědeckých služeb v Evropě.

2.12. Větší mobilita na vnitrostátních, evropských a celosvětových trzích práce vede k lepšímu využití pracovní síly dostupné v atraktivní evropské inženýrské kapacitě. S možností zvolit si nepovinný 29. regulační režim EU by se mohlo podpořit šíření evropského profesního průkazu, aby bylo pro specializované inženýry mnohem snadnější rozvíjet odborné zkušenosti v různých evropských zemích.

2.13. Ke zvýšení povědomí potenciálních studentů inženýrství o profesi inženýra je třeba, aby jak průmysl a akademická obec, tak zaměstnavatelé a veřejné a soukromé školy více spolupracovali jak na primární, tak na sekundární úrovni a úrovni výzkumu a vývoje. Jedná se o uplatňování sociální odpovědnosti podniků a podporu odpovídající odborné přípravy.

2.14. Se zapojením podnikatelů a přebíráním nových a složitějších problémů je mladým lidem zřejmé, že matematika, informační technologie, fyzika a chemie jsou nezbytné k řešení problémů, jimž společnost musí čelit, a jsou klíčem k novým inovativním řešením v lékařství, zdravotní péči, ale i v oblasti dopravy, znečištění nebo úspor energie.

2.15. Takováto spolupráce musí vzniknout na místní úrovni, ale osvědčené postupy a zkušenosti musí být sdíleny v rámci celé Evropy. To by přispělo k vytváření nových pracovních míst a kariérním příležitostem pro inženýry a mohlo by to napomoci k tomu, aby se tyto obory staly pro nové generace živější a významnější.

2.16. S ohledem na souběžný pokrok v rozmanitosti oborů a víceoborovosti praktických aplikací je zároveň třeba zajistit kvalitu a efektivitu zavedením forem vzdělávání, které do výuky na středních a vysokých školách začleňují jiné předměty, jako jsou sociální psychologie a řízení lidských zdrojů v týmech, povzbuzování tvůrčích procesů, nanotechnologie, biomedicínské inženýrství, dějiny techniky, hospodářská geografie atd.

2.17. Proces akreditace vzdělávacích programů je jedním ze způsobů, jakým tyto profese mohou zajistit soulad se standardní úrovní. Proces zajištění kvality zahrnuje stanovení referenčních a hodnotících norem v souladu s evropskými a vnitrostátními rámci odborných kvalifikací.

2.18. Dvěma velmi důležitými postupy pro zachování kvality vzdělávání v oboru inženýrství jsou externí akreditace a zaručení vnitřní kvality.

3. Obecné připomínky

3.1. Úloha inženýrů jako hybatelů při reindustrializaci EU

EHSV považuje úlohu inženýrů a techniků jako hybatelů při konkrétním provádění strategie reindustrializace Evropy za zásadní. Zajišťují proveditelná řešení *zeštíhlených, čistých a ekologických* procesů, produktů a služeb reagujících na výzvy udržitelného a konkurenceschopného rozvoje.

3.1.1. EHSV se zároveň domnívá, že je zapotřebí evropský rámec přispívající k této profesi z hlediska:

- vzájemného uznávání kvalifikací a profesí,
- vnitřní a vnější mobility na jednotném trhu a rozvoje podnikatelského ducha,
- sbližujících se evropských forem celoživotního vzdělávání a dalšího formálního a informálního učení s podpůrnými programy,
- stejnorodého převzetí a pojištění odpovědnosti na jednotném trhu,

- kampaní ke zvýšení atraktivnosti odborných kursů a profesní dráhy a uznávání odborných kvalifikací při rovnosti žen a mužů,
- podpory interdisciplinarity a síťového řízení komplexních problémů,
- flexibility a rozvíjení specifických rysů nových generací,
- generace C („Connected Generation“, dále také „ConGen“),
- politik posilujících pružnost řízení a komunikace, a to i v meziodvětvovém a víceoborovém rámci, a zajišťujících interoperabilitu mezi vědou, výrobou a průmyslem 4.0,
- podpory úlohy inženýrů a techniků a jejich socioprofesionálních organizací při využívání programů pro výzkum a investice a strukturálních fondů,
- podpůrných opatření k převzetí odpovědnosti a uplatňování etických kodexů zejména při zadávání veřejných zakázek v režimu nových směrnic⁽⁵⁾ prostřednictvím spolupracujících sítí podniků a klastrů a zvláště zelených veřejných zakázek a zakázek v oblasti civilní obrany a ochrany,
- rámce mezinárodní spolupráce se snadnějším přístupem na trhy třetích zemí,
- změn právní úpravy s cílem zajistit ochranu práv duševního vlastnictví vhodných pro rozvoj informační společnosti.

3.2. *Vzájemné uznávání kvalifikací a profese, mobilita a podnikatelský duch*

3.2.1. EHSV se domnívá, že vysoká úroveň vzdělávání a kvalifikací v oboru inženýrství tvoří základ, který je předpokladem účinného systému vzájemného uznávání. Snížení vzdělávacích standardů s cílem zvýšit mobilitu by vyvolalo riziko, že se omezí vzájemná důvěra v EU založenou na znalostech a schopnou čelit novým výzvám souvisejícím s inženýrstvím.

3.2.2. EHSV má za to, že je třeba rozvíjet konzistentní společný přístup, tedy evropský profesní průkaz⁽⁶⁾ s předchozím podstatným sbližováním učebních plánů, přijetím souběžného nepovinného regulačního režimu pro dobrovolný evropský profesní průkaz a společným rámcem odborné přípravy a systémů validace kvalifikací získaných formálním nebo informálním způsobem.

3.2.3. EHSV doporučuje, aby byly zahájeny konkrétní kroky k návratu inženýrských a technických profesí jakožto hlavních představitelů urychleného převedení výzkumu do tržních aplikací a řešení společenských problémů. EHSV zejména vyzývá, aby byly ve prospěch inženýrů konkrétně posíleny iniciativa Erasmus pro mladé podnikatele a mikroúvěrové mechanismy a zavedena cena EU pro tvůrčí inženýry, která by této profesi poskytovala možnost dosáhnout větší viditelnosti a motivovala by k vymýšlení nápadů a vytváření špičkových projektů v oblasti inženýrství.

3.3. *Další formální a informální vzdělávání a učení*

3.3.1. Vzhledem k tempu technologického pokroku považuje EHSV za důležité, aby se na evropské úrovni podporoval ve spolupráci s průmyslem rozvoj vzdělávacích modulů za účelem získávání vysoké úrovně specifických dovedností a v zájmu rozvoje učení prostřednictvím spolupráce a projektů učení praxí s cílem zlepšit komunikaci mezi lidmi a rozvoje online modulů v oblasti digitálních technologií a komunikačních sítí k získávání a vyhodnocování informací.

3.3.2. Za legislativní podpory EU je třeba vypracovat celosvětové normy potvrzování schopností vést a přijímat rizika získaných prostřednictvím neformálního učení⁽⁷⁾.

3.3.3. Rozvíjení dovedností nových generací: „Connected Generation“ vyžaduje nové rozvržení výrobních, organizačních, komunikačních a řídicích struktur.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 94, 28.3.2014, s. 65, s. 243, s. 1.

⁽⁶⁾ Úř. věst. L 354, 28.12.2013, s. 132.

⁽⁷⁾ European Institute for Industrial Leadership (Position Paper P20-2015).

3.4. *Image a budoucnost inženýrů při reindustrializaci EU*

3.4.1. EHSV se domnívá, že by měla být více zdůrazněna a posílena klíčová úloha inženýrů a technických profesí při zabývání se problémy, jimž v souvislosti s výzvami reindustrializace evropská společnost čelí, a žádá, aby bylo zahájeno participativní prognózování, do něhož by byly plně zapojeny subjekty v oblasti rozvoje, správní orgány, tvůrci politik a zainteresované strany a které by určilo a zviditelnilo budoucí profily požadované od této profese, pokud jde o schopnost řešit problémy a rychlost osvojování a aplikování nových technologií.

3.4.2. V této souvislosti by zvláštní význam při posuzování procesu reindustrializace z hlediska ekonomické, sociální a environmentální udržitelnosti v zájmu postupného přechodu k oběhovému hospodářství, „jenž by zahrnoval opětovné zpracování a opětovné využití“, měli mít inženýři⁽⁸⁾.

3.5. *Úloha inženýrů a techniků při využívání programů pro výzkum a investice a strukturálních fondů*

3.5.1. EHSV se domnívá, že evropští inženýři a technici jsou klíčovým zdrojem v procesu reindustrializace jakožto faktor urychlení transformace výzkumu inovativních tržních aplikací a řešení komplexních problémů přechodu na udržitelné, zdravé a konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství. Tento zdroj by měl nalézt přístup a podporu v inovativních řešeních, která by nevyzdvihovala pouze hospodárnost, ale také kvalitu a stimulovala všechny formy společné spolupráce v sítích či klastrech prostřednictvím unijních politik a programů počínaje:

- strategickými opatřeními digitální agendy,
- programem Horizont 2020, zejména prostřednictvím klíčových základních technologií,
- COSME a EIF,
- strukturálními fondy a Fondem soudržnosti.

4. **Závěrečné připomínky**

4.1. EU musí čelit významným výzvám, které představují nesnáze i pro evropské inženýry:

- vyhlídky stárnutí obyvatelstva,
- všudypřítomná a rušivá digitalizace,
- narůstající nedostatek zdrojů ve stále nejistějším environmentálním a klimatickém kontextu,
- geopoliticko-finanční globalizace s posunem těžiště mimo Evropu,
- konvergence technologií, zejména IKT, nanotechnologií, biotechnologií a 3D systémů,
- komplexní problémy integrované správy, zejména megalopolí,
- exponenciální nárůst internetu věcí a služeb a inteligentních sítí s rozvojem průmyslu 4.0,
- obrovský autonomní rozvoj fenoménu kolektivní inteligence propojené v reálném čase (*Social Brain*) pro generaci ConGen.

4.2. EHSV se domnívá, že nová generace inženýrů ConGen by měla získat vyšší úroveň kvalifikací a formálních a informálních dovedností vzhledem k tomu, že nejjednodušší úroveň řešení problémů budou svěřeny autonomním digitálním systémům, a měla by rozvíjet mezioborové schopnosti a pružnost při řešení komplexních problémů.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 91.

4.3. Organizace, v nichž inženýři zastávají vlastní práci, by měly na základě evropského rámce odborných kvalifikací rozvíjet digitalizované vzdělávací moduly a systémy s režimy správy přizpůsobené charakteristikám nových inženýrů a posilovat sdílení podnikových hodnot a poslání s upřednostněním atraktivního prostředí a profesní dráhy.

4.4. Podle EHSV by zastupující organizace a profesní svazy inženýrů měly nacházet hlavní styčné oblasti na evropské úrovni, aby tak mohly působit jako hlavní hnací síla, a to jak v EU, tak mimo ni, při vytváření **jednotného evropského inženýrského trhu**.

4.5. EHSV doporučuje, aby se konkrétně naplňovalo zřízení **evropského fóra svobodných povolání**, kde budou široce zastoupeny profesní sdružení, svazy a komory ⁽⁹⁾ nezávislých inženýrů a malých a středních podniků v oblasti inženýrství, a aby byl vytvořen **evropský portál pro inženýry**, v jehož rámci by mohly získat interaktivní prostor důležité otázky, jako je řízení odpovědnosti, ochrana duševního vlastnictví, daňové systémy a penzijní systémy.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 226, 16.7.2014, s. 10.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nanotechnologie pro konkurenceschopný chemický průmysl

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2016/C 071/05)

Zpravodaj: Egbert BIERMANN

Spoluzpravodaj: Tautvydas MISIŪNAS

Dne 28. května 2015 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Nanotechnologie pro konkurenceschopný chemický průmysl

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI), kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 5. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 115 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje činnosti zaměřené na utváření evropské průmyslové politiky, zvláště pak na podporu klíčových technologií, které posilují naši konkurenceschopnost. Role Evropy v rámci celosvětového dialogu je posílena, vystupuje-li na globální úrovni jednotně. Důležitým přínosem v tomto směru je inovační potenciál nanomateriálů a nanotechnologií, zejména v chemickém průmyslu.

1.2. Iniciativa na podporu nanotechnologií může přispět k dalšímu rozvoji společné evropské průmyslové politiky. Výzkum a vývoj jsou natolik komplexní, že nemohou probíhat jen na úrovni jednotlivých podniků či institucí. Je zapotřebí, aby existovala průřezová spolupráce mezi vysokými školami, vědeckými ústavy, podniky a podnikatelskými inkubátory. Výzkumná střediska, která se utvořila mj. v odvětví chemického a farmaceutického průmyslu, představují v tomto směru pozitivní krok. Je třeba zajistit integraci malých a středních podniků.

1.3. V oblasti nanotechnologií musí vzniknout další evropská centra excelence (nanoklastry). Kompetentní subjekty v hospodářské, vědecké, politické a občanské sféře se musejí propojit, aby došlo k podpoře přenosu technologií, digitální i osobní spolupráce, lepšího hodnocení rizik, analýze specifického životního cyklu či bezpečnosti nanovýrobků.

Nástroje financování rámcového programu pro výzkum Horizont 2020 musejí být v oblasti nanotechnologií zejména s ohledem na malé a střední podniky zjednodušeny a musejí být pružnější. Veřejné financování musí být trvalé a je třeba podněcovat poskytování soukromých finančních prostředků.

1.4. Za účelem lepšího zakotvení multidisciplinární nanotechnologie do systémů vzdělávání a odborné přípravy by měli být nasazováni kvalifikovaní vědci a techničtí pracovníci z oborů, jako je chemie, biologie, inženýrství, lékařství či sociální vědy. Podniky musejí na vzrůstající kvalifikační nároky kladené na jejich pracovníky reagovat přijímáním cílených opatření v oblasti odborného a dalšího vzdělávání. Je třeba zapojit zaměstnance a jejich zkušenosti a schopnosti.

1.5. Je zapotřebí dále podporovat proces standardizace EU. Normy mají klíčovou úlohu při dodržování zákonů, zejména pokud je k bezpečnosti zaměstnanců požadováno posuzování rizik. Za tímto účelem je třeba vypracovat nástroje pro certifikované referenční materiály určené pro přezkum postupů, jež měří vlastnosti nanomateriálů.

1.6. Spotřebitelé musejí být široce informováni o vývoji nanomateriálů. Společenská podpora přijetí těchto klíčových technologií je zcela nezbytná. Mezi spotřebitelskými a ekologickými sdruženími a sférou politiky a hospodářství musí probíhat pravidelný dialog. Za tímto účelem je třeba budovat celoevropské informační platformy a nástroje na podporu přijetí těchto technologií.

1.7. EHSV očekává, že Evropská komise zřídí středisko pro sledování nanomateriálů, které bude sledovat a posuzovat jejich vývoj a způsoby použití, opětovné využití (recyklaci) a likvidaci. Toto středisko by mělo sledovat a hodnotit také vliv na zaměstnanost a trh práce a vyvozovat z toho vyplývající politické, hospodářské a sociální závěry. Ještě před rokem 2020 by měla být předložena aktuální zpráva o nanomateriálech a nanotechnologiích v Evropě, jež by načrtla možné směry vývoje do roku 2030.

2. Nanotechnologie v inovativní Evropě

2.1. Ze strany Komise vzešlo a vzbízí množství nejrůznějších iniciativ na podporu inovací a klíčových technologií, jejichž cílem je zvýšit konkurenceschopnost. Jako příklady lze uvést sdělení Komise „Společná strategie pro klíčové technologie“ (2009, 2012) a sdělení „Výzkum a inovace“ z roku 2014. EHSV poukázal na význam nanotechnologií v několika svých stanoviscích⁽¹⁾.

2.2. Schválením Junckerova plánu z roku 2014 získala průmyslová politika EU a spolu s tím i podpora inovativních technologií zvláštní prioritu. Z toho, jaké technologie jsou v ní uvedeny jako preferenční, je zřejmé, že konkurenceschopná evropská průmyslová politika se musí strategicky orientovat na technologie a materiály budoucnosti. Obzvláště to pak platí pro odvětví chemického a farmaceutického průmyslu.

2.3. Evropský chemický a farmaceutický průmysl funguje jako hnací síla pro jiná odvětví. Klíčovou funkci ve vývoji nových produktů mají nanotechnologie, které zvyšují konkurenceschopnost a přispívají k udržitelnému průmyslovému rozvoji.

2.4. Nanomateriály jsou již dnes obsaženy v mnoha výrobcích každodenního použití (například ve sportovních oděvech, kosmetice, potahových materiálech). Vedle toho se otevírají možnosti inovací u nových výrobků a postupů (například v oblasti energetických a environmentálních technologií, biomedicínského inženýrství, optiky, vývoje a výroby čipů, technické ochrany údajů, stavebního průmyslu i v barvách a lacích či u léčivých přípravků a v biomedicínském inženýrství).

2.5. Díky miniaturním rozměrům se nanomateriály mohou stávat nositeli nových optických, magnetických, mechanických, chemických a biologických vlastností. S nimi je pak možné vyvíjet inovativní produkty s novými funkcemi a speciálními vlastnostmi.

2.6. „Nanomateriály“ jsou podle jednoho z doporučení Evropské komise materiály, jejichž hlavní složky mají velikost v rozmezí 1–100 miliardtin metru. Tato definice je důležitý krok vpřed, neboť je v ní jasně popsáno, jaké materiály mají být považovány za nanomateriály, a umožňuje tak volbu nejvhodnějšího kontrolního postupu⁽²⁾.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Technické textilie – hnací síla růstu (Úř. věst., C 198, 10.7.2013, s. 14), stanovisko EHSV Evropská strategie pro mikro- a nanoelektronické součásti a systémy (Úř. věst. C 67, 6.3.2014, s. 175).

⁽²⁾ Evropská komise, Brusel, 18. října 2011. Jeden nanometr odpovídá jedné miliardtině metru. Do tohoto rozměru se vejde zhruba pět až deset atomů. V poměru k metru je nanometr velký zhruba tak, jako fotbalový míč v poměru k zeměkouli. Pojmem „nanotechnologie“ se označuje cílené a kontrolované měření, vyvíjení, výroba a aplikace nanomateriálů, jejichž struktury, částice, vlákna či destičky jsou menší než 100 nanometrů.

2.7. Nanotechnologie nabízejí značný růstový potenciál. Odborníci předpokládají, že v letech 2006 až 2021 dojde k růstu z 8 miliard USD na 119 miliard USD ročně ⁽³⁾.

3. Nanotechnologie v chemickém průmyslu a v lékařství ⁽⁴⁾

3.1. Spektrum nanotechnologií nacházejících uplatnění v chemickém průmyslu je obrovské. Je třeba poukázat na fakt, že mnohé z toho, co se dnes označuje jako „nanotechnologie“, není žádnou novinkou, jakkoli toto označení zní nově. Nátěry na oknech kostelů, které vznikly ve středověku, tak například obsahují zlaté nanočástice. To, co je na nanotechnologiích v tom smyslu, v jakém je v současnosti chápeme, opravdu nové, to je skutečnost, že dnes lépe známe jejich účinky.

3.2. Nanotechnologie nabízí celou řadu uplatnění v různých oblastech lékařství. Snaha cíleně dopravit účinnou látku přímo až k nemocné tkáni, je stará jako sama výroba léků a pramení z toho, že mnohé účinné látky mají silné vedlejší účinky. Častou příčinou těchto vedlejších účinků je neurčité rozložení účinných látek v těle. Vývoj nanorozměrných systémů transportu účinných látek umožňuje, aby se účinné látky cíleně kumulovaly v nemocné tkáni a aby vedlejší účinky byly co nejmenší.

3.3. Existují již konkrétní výsledky nanotechnologického vývoje v oblasti přírodních věd, jako jsou například tzv. testovací biočipy, s jejichž pomocí je možné včas rozpoznat a začít léčit onemocnění, jako je Alzheimerova choroba, rakovina, roztroušená skleróza či revmatická artritida ⁽⁵⁾. Kontrastní prostředky na bázi nanočástic cíleně spojují nemocné buňky a umožňují podstatně rychlejší a spolehlivější diagnostiku. Nanogely urychlují regeneraci chrupavčité tkáně. Nanočástice, které jsou schopny překonat hematoencefalickou bariéru, pomáhají například při cílené léčbě mozkových nádorů ⁽⁶⁾.

3.4. Existují také umělé membrány, které obsahují 20 nanometrů úzké póry umožňující odfiltrovat z vody choroboplodné zárodky, bakterie a viry. Tohoto postupu, označovaného jako ultrafiltrace, se používá nejen k čištění pitné vody, ale i k čištění vody průmyslové, která odtéká z průmyslových výrobních zařízení.

3.5. Nanotechnologie v blízké budoucnosti rovněž velkou měrou zvýší míru účinnosti solárních buněk. Prostřednictvím nových povrchových vrstev lze výrazně zvýšit jejich energetický zisk a energetickou účinnost.

3.6. Tzv. nanotrubičky, uhlíkové nanotrubičky či grafenové vločky mohou jako příměs umělých hmot, kovů nebo jiných materiálů propůjčovat nové vlastnosti materiálům. Zlepšují například elektrickou vodivost, zvyšují mechanickou odolnost či umožňují lehčí konstrukci.

3.7. Také využívání větrných elektráren může být díky nanotechnologiím účinnější. Nové stavební materiály dovolují, aby větrné elektrárny byly lehčí, což snižuje náklady na výrobu elektrické energie, zároveň však umožňuje optimalizaci jejich konstrukce.

3.8. Přibližně 20 % celosvětové spotřeby energie připadá na osvětlení. Spotřebu bude možné snížit o více než třetinu, neboť výzkum nanotechnologií pracuje na úsporných žárovkách, jež spotřebovávají mnohem méně energie. A pouze díky lithium-iontovým bateriím, jež by bez nanotechnologií nemohly existovat, se stávají elektrická auta úspornými.

3.9. Beton je jedním z nejrozšířenějších stavebních materiálů. Díky vápíkovým krystalům na bázi nanočástic lze vyrábět betonové prefabrikáty na jedné straně velmi rychle a ve vyšší kvalitě a na straně druhé při menší spotřebě energie.

3.10. Již dnes se v automobilovém průmyslu používají povrchové úpravy využívající nanotechnologií, které umožňují, aby povrchové vrstvy měly speciální vlastnosti. Totéž platí i pro další druhy dopravních prostředků, jako jsou například letadla nebo lodě.

⁽³⁾ Zdroj: www.vfa.de/.../nanobiotechnologie-nanomedizin-positionsrapier.pdf.

⁽⁴⁾ Pojem „chemický průmysl“ zahrnuje nadále i průmysl farmaceutický.

⁽⁵⁾ Zdroj: www.vfa.de/.../nanobiotechnologie-nanomedizin-positionsrapier.pdf.

⁽⁶⁾ Zdroj: www.vfa.de/.../nanobiotechnologie-nanomedizin-positionsrapier.pdf.

4. Nanotechnologie jako součást hospodářství

4.1. Faktory konkurenceschopnosti se na celosvětovém trhu neustále mění. Část je plánována, k další části z nich však dochází nepředpokládaně. Prostřednictvím politických programů má být zajištěn trvalý vývoj. Za tímto účelem byla v roce 2010 přijata strategie Evropa 2020. Jejím cílem je udržitelný rozvoj podporující začlenění a posílení koordinace celoevropských opatření. To má zajistit vítězství v naplno rozjetém „boji o inovace“. Jedná se o výzkum a vývoj, zabezpečení patentů, umístění výroby a pracovní místa.

4.2. Chemický průmysl patří mezi nejúspěšnější průmyslová odvětví EU: v roce 2013 dosahoval celkového výnosu z prodeje ve výši 527 miliard EUR, což z něj činí druhého největšího producenta. Navzdory této síle se však zdá, že v současné situaci jsou důvody k obavám. Po prudkém vývojovém obratu, k němuž došlo v souvislosti s nástupem konjunktury, výroba od začátku roku 2011 stagnuje. Podíl EU na celosvětové výrobě a celosvětovém vývozu dlouhodobě klesá ⁽⁷⁾.

4.3. V roce 2012 se v chemickém průmyslu v rámci EU investovalo do výzkumu zhruba 9 miliard EUR. Tyto výdaje od roku 2010 stagnují v tomto rozmezí. Oproti tomu výzkum a vývoj v oblasti nanotechnologií, např. ve Spojených státech, v Číně, ale i v Japonsku a v Saúdské Arábii, má stále vyšší prioritu, takže hospodářská soutěž se na tomto poli ještě více vyostřuje.

5. Nanotechnologie jako součást životního prostředí

5.1. Ekologicky šetrné hospodářství je v evropské průmyslové politice významným faktorem hospodářské soutěže jak při zaměření na vnitřní, tak i na světový trh.

5.2. Nanomateriály se uplatňují jako vstupní produkty, jako meziprodukty i jako konečné produkty, které svými rozmanitými materiálovými vlastnostmi přispívají ke zvyšování účinnosti v procesu přeměny energie a ke snižování její spotřeby. Nanotechnologie skýtají perspektivu snížení emisí CO₂ ⁽⁸⁾. Přispívají tak k ochraně klimatu.

5.3. Německá spolková země Hesensko uveřejnila studii, která vyzdvihuje inovační potenciál nanotechnologií pro ochranu životního prostředí ⁽⁹⁾, např. v oblasti úpravy a čištění vody, předcházení vzniku odpadů, energetické účinnosti a zachování čistoty ovzduší. Zejména pro malé a střední podniky to znamená lepší příležitosti pro získání zakázek. Chemický průmysl zkoumá a vyvíjí základní struktury a odpovídající vstupní a konečné produkty.

5.4. Environmentální komponenty musejí být integrovány jako součást koncepce udržitelného rozvoje do podnikových strategií, a tedy i do strategií malých a středních podniků. Do tohoto procesu musí být aktivně zapojováni zaměstnanci.

5.5. Podstatnou součástí současné evropské politiky v oblasti ochrany životního prostředí a zdravotní péče je zásada prevence. Již v prvořádku by proto měly být minimalizovány faktory zatěžující či případně ohrožující životní prostředí nebo lidské zdraví. Je ovšem nutné, aby při realizaci preventivních opatření byla zohledňována přiměřená výše nákladů, přínosů a výdajů, zvláště pak s ohledem na ochranu malých a středních podniků.

⁽⁷⁾ Oxford Economics Report, „Evolution of competitiveness in the European chemical industry: historical trends and future prospects“ („Vývoj konkurenceschopnosti v evropském chemickém průmyslu: historické trendy a vyhlídky do budoucna“), říjen 2014.

⁽⁸⁾ Německý institut **Fraunhofer-Institut für Windenergie und Energiesystemtechnik** a italský institut ENEA vyvinuly technologii pro vázání uhlíku jako metanového plynu. Zdroj: **Fraunhofer-Institut für Windenergie und Energiesystemtechnik, 2012.**

⁽⁹⁾ Zdroj: Hesenské ministerstvo hospodářství a dopravy, Einsatz von Nanotechnologie in der hessischen Umwelttechnologie (Uplatnění nanotechnologií v hesenských environmentálních technologiích), 2009.

6. Nanotechnologie jako faktor zaměstnanosti a sociální faktor

6.1. Potenciál nanotechnologií pro zaměstnanost v chemickém průmyslu je na celém světě považován za velmi vysoký. Podíl pracovních míst, která vznikla díky nanotechnologiím, se dnes v Evropské unii odhaduje na 300 000 až 400 000 ⁽¹⁰⁾.

6.2. Kromě tohoto růstu je však třeba zohlednit rovněž rizika úbytku pracovních míst, přemísťování výroby či měnícího se spektra kvalifikací.

6.3. Počet pracovních míst je ovšem jen jednou stránkou; tou druhou je kvalita těchto pracovních míst. V nanotechnologických odděleních nejrozličnějších podniků, nejen v chemickém průmyslu, vznikají zpravidla dobře placená pracovní místa pro kvalifikované zaměstnance ⁽¹¹⁾.

6.4. S tím souvisí i to, že podniky mají velkou potřebu vzdělávání svých zaměstnanců a jejich další odborné přípravy. Vznikají nové formy spolupráce. Sociální partnerství se samo o sobě stává inovativním faktorem, a to v tom smyslu, že musí probíhat trvalý dialog, například na téma organizace práce, ochrany zdraví a dalšího vzdělávání. V německém chemickém průmyslu existují dohody o sociálním partnerství, které mají široký dosah ⁽¹²⁾.

7. Příležitosti a rizika nanotechnologií

7.1. Již dnes vydává Evropská komise každoročně 20 až 30 milionů EUR na výzkum bezpečnosti nanotechnologií. K tomu je pak třeba každoročně připočíst ještě zhruba dalších 70 milionů EUR z prostředků členských států ⁽¹³⁾. Tato částka představuje přiměřený a dostatečný rámec.

7.2. Na evropské úrovni by měl být koordinován komplexní program dlouhodobého výzkumu, na němž by se podílel veřejný i soukromý sektor, zaměřující se na rozšiřování poznatků o nanomateriálech, jejich vlastnostech a potenciálních přínosech a rizicích pro zdraví zaměstnanců a spotřebitelů a pro životní prostředí.

7.3. Řada chemických podniků přijala v rámci řízení rizik různá opatření, která mají odpovědně zajistit trvalou ochranu zdraví při práci a trvalou bezpečnost vyráběných produktů. Děje se tak namnoze pod záštitou celosvětové iniciativy chemického průmyslu, která se nazývá „Responsible Care“ ⁽¹⁴⁾. Obdobné iniciativy existují i v jiných odvětvích.

7.4. Dozor nad výrobky je třeba dodržet od výzkumu až po jejich likvidaci. Již ve fázi vývoje zkoumají podniky, jak mohou být jejich nové výrobky bezpečně vyráběny a používány. Před uvedením na trh musí být výzkum ukončen a musí být vypracovány pokyny pro bezpečné používání. Kromě toho musí podniky uvést, jak mají být produkty zlikvidovány.

7.5. Evropská komise ve svých úvahách o bezpečnosti nanomateriálů zdůrazňuje, že vědecké studie dokládají, že nanomateriály fungují ve své podstatě jako „normální chemické látky“ ⁽¹⁵⁾. Poznatků o vlastnostech nanomateriálů neustále přibývá. Uplatněny mohou být v současnosti dostupné metody posuzování rizik.

⁽¹⁰⁾ Otto Linher, Evropská komise, Grimm a kol.: Nanotechnologie: Innovationsmotor für den Standort Deutschland, Baden-Baden, 2011.

⁽¹¹⁾ IG BCE/VCI: Zum verantwortungsvollen Umgang mit Nanomaterialien (O odpovědném zacházení s nanomateriály), dokument vyjadřující stanovisko organizace, 2011.

⁽¹²⁾ IG BCE: Nanomaterialien – Herausforderungen für den Arbeits- und Gesundheitsschutz (Nanomateriály – výzvy pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci).

⁽¹³⁾ Otto Linher, Evropská komise.

⁽¹⁴⁾ <http://www.icca-chem.org/en/Home/Responsible-care/>.

⁽¹⁵⁾ Podkladový dokument k Pokynům Světové zdravotnické organizace (WHO) k ochraně pracovníků před potenciálními riziky při kontaktu s průmyslově vyráběnými nanomateriály (*Guidelines on Protecting Workers from Potential Risks of Manufactured Nanomaterials*).

7.6. Za nejlepší regulační rámec pro řízení rizik spojených s nanomateriály považuje Evropská komise nařízení REACH⁽¹⁶⁾. Je podle ní nezbytné, aby v přílohách k nařízení REACH a v pokynech k tomuto nařízení Evropské agentury pro chemické látky (ECHA) byla doplněna určitá objasňující a upřesňující ustanovení týkající se nanomateriálů, do vlastního textu nařízení však není nutno zasahovat⁽¹⁷⁾.

7.7. Ve farmaceutickém průmyslu má při zpracování nanomateriálů ústřední význam Good Manufacturing Practice (GMP, správná výrobní praxe), čímž se rozumějí pokyny týkající se zajištění kvality výrobních procesů při výrobě léčivých přípravků a účinných látek.

7.8. Informování musejí být také spotřebitelé. Dialogy o nanotechnologiích ve velkých chemických podnicích jsou toho pozitivním příkladem⁽¹⁸⁾. Tyto dialogy se zaměřují na informování, podporu akceptace a na identifikaci nebezpečí. V zájmu snadnější dostupnosti informací o nanomateriálech zřídila Evropská komise koncem roku 2013 internetovou platformu⁽¹⁹⁾, kde jsou uvedeny odkazy na všechny dostupné zdroje informací, včetně různých vnitrostátních či odvětvových rejstříků.

8. Faktory hospodářské soutěže a impulsy pro nanotechnologie v Evropě

8.1. Podstatným faktorem hospodářské soutěže je pozitivní výzkumné a inovační klima, a to nejen v oblasti inovací produktů a procesů, ale i ve sféře sociální obnovy. Význam nanotechnologií by měl být také ve větší míře akceptován a podporován v prioritách EU a v jejích výzkumných programech i regionálních programech podpory výzkumu.

8.2. Výzkum a vývoj musejí začít hrát v EU klíčovou roli. V tomto ohledu je důležité, aby v rámci celé Unie vznikaly klastry a budovala se celoevropská síť a spolupráce mezi nově zakládanými i zavedenými podniky, vysokými školami a výzkumnými ústavy zaměřenými na aplikovaný i základní výzkum. Již dnes je tak možné vytvářet velmi účinné inovační potenciály. V klíčových zeměpisných oblastech se zakládají střediska za účelem optimalizace spolupráce překračující podnikovou úroveň.

8.3. V odvětví natolik inovativním, jaké představují nanotechnologie, je klíčovým a ústředním faktorem odborné vzdělání a příprava. Nejsilnější inovační efekt vykazuje spolupráce odborně kvalifikovaných pracovníků a absolventů vysokých škol, a to všude tam, kde je podporována výměna poznatků mezi různými druhy kvalifikací, ať už formou doplňkových personálních nebo organizačních opatření, jako je týmová práce, rotace pracovníků a delegování rozhodovacích pravomocí. Celosvětová konkurence na poli inovací v sobě skrývá i konkurenční boj o kvalifikovanou pracovní sílu. Je proto nutné, aby ve sféře politiky i hospodářství byly vytvářeny odpovídající systémy pobídek.

8.4. K zajištění konkurenceschopnosti by dopomohla větší flexibilita při zacílení výzkumu a menší administrativní požadavky. Léčivé přípravky, biomedicínské inženýrství, potahové materiály a environmentální technologie jsou významné pro evropský vývoz a pro vnitřní trh. Zejména orientace na vnitřní trh s regionálními těžišti nabízí v tomto ohledu rozmanité příležitosti pro malé a střední podniky.

8.5. Náklady na práci nelze považovat pouze za příslušné mzdové náklady. Do hodnocení je rovněž třeba zahrnout příslušné administrativní náklady (kontrolní činnost, zajištění kvality).

8.6. Energetické náklady jsou v energeticky náročném chemickém průmyslu relevantním faktorem hospodářské soutěže. Konkurenceschopné ceny a stabilní dodávky energie v EU jsou předpokladem konkurenceschopnosti zejména malých a středních podniků.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹⁶⁾ REACH je evropské nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek. <http://echa.europa.eu/web/guest>.
⁽¹⁷⁾ Zdroj: Sector Social Dialogue, Committee of the European Chemical Industry („Odvětvový sociální dialog, Výbor pro evropský chemický průmysl“).

⁽¹⁸⁾ <http://www.cefic.org/Documents/PolicyCentre/Nanomaterials/Industry-messages-on-nanotechnologies-and-nanomaterials-2014.pdf>.

⁽¹⁹⁾ https://ihcp.jrc.ec.europa.eu/our_databases/web-platform-on-nanomaterials.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

512. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 9. A 10. PROSINCE 2015

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke zprávě Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2014

[COM(2015) 247 final]

(2016/C 071/06)

Zpravodajka: Reine-Claude MADER

Dne 6. července 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

zprávy Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o politice hospodářské soutěže v roce 2014

[COM(2015) 247 final].

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) kladně hodnotí řadu iniciativ Komise, které podporují spravedlivou hospodářskou soutěž, při níž jsou chráněny zájmy hospodářských subjektů (podniky, spotřebitelé, pracovníci).

1.2. EHSV podporuje kroky Komise, jejichž cílem je zajistit dodržování pravidel hospodářské soutěže, ať už jde zejména o opatření k odstranění protisoutěžního jednání, nebo proti zneužívání dominantního postavení, což jsou praktiky narušující hospodářský rozvoj EU a především malých a středních podniků, které mají klíčový význam pro růst a zaměstnanost, a podniků sociální ekonomiky, jež zvyšují sociální soudržnost.

1.3. Lituje však, že Komise ani tentokrát nepřijala skutečný soudní mechanismus kolektivních akcí, aby se skutečně naplnila práva obětí protisoutěžního jednání na odškodnění.

1.4. Schvaluje práci Komise vedoucí k tomu, aby pravidla byla známá a transparentní, což stabilizuje podniky a v důsledku i trh. Připomíná v tomto ohledu, že trvalou pozornost vyžadují postupy v maloobchodním odvětví.

1.5. EHSV vítá podnět Komise ke spolupráci s vnitrostátními úřady pro ochranu hospodářské soutěže, které mají zásadní úlohu především v oblasti prevence a vytváření programů na zvyšování povědomí o soutěžním právu. Je toho názoru, že je třeba, aby orgány disponovaly prostředky, které jsou pro tento účel nezbytné.

1.6. Aby Evropa neutrpěla v důsledku nekalé soutěže, je vzhledem ke globalizaci obchodu nutné rozšířit tuto spolupráci na mezinárodní úrovni.

1.7. Požaduje upevnění či i posílení dialogu mezi institucemi EU (Evropský parlament, EHSV, Výbor regionů).

1.8. EHSV vítá vývoj pravidel státní podpory, která byla přizpůsobena pro podporu inovativních podniků, a to především v digitální oblasti, což nabízí zásadní vyhlídky pro hospodářský rozvoj a tvorbu pracovních míst ve prospěch spotřebitelů a podniků.

1.9. EHSV si je vědom, že v oblasti daňové minimalizace jsou možnosti zásahu Komise omezené, žádá však, aby Komise pokračovala ve snaze potírat narušení v oblasti daňové i sociální a aby je v rámci svých pravomocí omezila nebo jim zabránila a dbala přitom na to, aby její opatření nevýústila v „závod ke dnu“.

1.10. EHSV se domnívá, že velkou pozornost je třeba věnovat trhu s energií. Souhlasí s vytvořením evropské energetické unie, aby bylo zajištěno bezpečné zásobování energií a energie byla poskytována za dostupnou sazbou na celém jejím území.

1.11. Klade také důraz na opatření přispívající k úspoře energie, zvyšování energetické účinnosti a rozvoji energie z obnovitelných zdrojů.

1.12. Je toho názoru, že otevření trhu s energií musí mít přínos pro soukromé spotřebitele, kteří nemají skutečnou možnost vyjednávat.

1.13. EHSV požaduje, aby se maximálně usilovalo o zajištění volného přístupu k digitálnímu prostředí, což by umožnilo hospodářský rozvoj ve venkovských oblastech. Pro dosažení tohoto cíle je vhodné, aby se doplňovaly soukromé investice a státní podpora.

1.14. EHSV vybízí Komisi k tomu, aby nadále věnovala zvláštní pozornost nabídce finančních služeb, aby bylo možno financovat reálnou ekonomiku a spotřebitelé nadále mohli služeb využívat za nejlepších podmínek.

1.15. EHSV dále připomíná, že je nutné sledovat a hodnotit opatření provedená v oblasti politiky.

2. Obsah zprávy o politice hospodářské soutěže v roce 2014

2.1. Tato výroční zpráva se zaměřuje především na jednotný digitální trh, energetickou politiku a finanční služby. Dotýká se rovněž otázek posílení konkurenceschopnosti evropského průmyslu, kontroly státních podpor, šíření kultury hospodářské soutěže v Evropské unii i mimo ni a interinstitucionálního dialogu.

2.2. Zdůrazňuje význam digitální ekonomiky jakožto faktoru, který může podnítit inovace v energetice, dopravě, veřejných službách, zdravotnictví a školství a podpořit růst těchto odvětví. Byly proto využity všechny nástroje soutěžního práva, aby se pomocí státních podpor přispělo k rozvoji a modernizaci infrastruktur, mezi které patří širokopásmové sítě „nové generace“, a zároveň přitom byla zaručena zásada technologické neutrality.

2.3. Jak se ukázalo v první fázi šetření týkajícího se převzetí společnosti WhatsApp⁽¹⁾ společností Facebook, jež Evropská komise na základě nařízení o spojování podniků (ES) č. 139/2004⁽²⁾ bezpodmínečně schválila, trh s chytrými mobilními zařízeními se vyvíjí velmi rychle.

2.4. V roce 2014 bylo znovu možno konstatovat, že uplatňování soutěžního práva v digitálním odvětví se vyznačuje komplexním vztahem a nutnou rovnováhou s dodržováním práva duševního vlastnictví spojeného s patenty, jak ukázala rozhodnutí v případech Samsung a Motorola⁽³⁾, nebo s autorským právem, o čemž svědčí zahájení formálního řízení proti několika americkým filmovým studiím a evropským provozovatelům placeného televizního vysílání v případě „přeshraničního přístupu k obsahu placeného televizního vysílání“⁽⁴⁾.

2.5. Zpráva dále pojednává o odvětví energetiky a poukazuje na nutnost reformovat evropskou energetickou politiku. Komise se snaží podporovat investice do infrastruktur rámcovou úpravou státních podpor a usnadněním jejich provádění – podle nového obecného nařízení o blokových výjimkách nebude za určitých podmínek na podporu energetické infrastruktury, zvýšení energetické účinnosti budov, podporu výroby obnovitelné energie, dekontaminaci znečištěných areálů a recyklaci již třeba předchodzí souhlas Komise⁽⁵⁾.

2.6. Nové pokyny naopak nezahrnují podporu jaderné energetiky. Tuto podporu tudíž nadále posuzují útvary Komise podle článku 107 Smlouvy o ES, jako tomu bylo v případě britského projektu, jehož cílem bylo podporovat výstavbu a provoz nové jaderné elektrárny Hinkley Point⁽⁶⁾.

2.7. Politika hospodářské soutěže byla taktéž využita jako nástroj sloužící ke snížení cen energie potlačením zneužívání dominantního postavení či koluzního jednání subjektů, jako EPEX Spot a Nord Pool Spot (NPS)⁽⁷⁾ či OPCOM, který zneužil svého dominantního postavení⁽⁸⁾ v Rumunsku, Bulgarian Energy Holding (BEH) v Bulharsku⁽⁹⁾ nebo Gazprom v oblasti předcházejících trhů pro dodávky zemního plynu do střední a východní Evropy⁽¹⁰⁾.

2.8. Politika hospodářské soutěže v roce 2014 taktéž cílila na zvýšení transparentnosti finančního odvětví a podporu lepší regulace bankovního odvětví a dohledu nad ním.

2.9. Komise se proto uchýlila ke kontrole státní podpory poskytnuté v Řecku, na Kypru, v Portugalsku, v Irsku a ve Španělsku a zajistila přitom, aby rozvojové banky nenarušovaly hospodářskou soutěž⁽¹¹⁾.

2.10. Dvakrát rovněž stíhala banky RBS a JP Morgan, které se účastnily protiprávního dvoustranného kartelu, jehož cílem bylo ovlivňovat referenční úrokovou sazbu Libor u švýcarského franku, a dále také kartelu s UBS v oblasti rozdílů mezi nákupní a prodejní cenou úrokových derivátů ve švýcarských francích v EHP (Evropském hospodářském prostoru)⁽¹²⁾. Komise jim uložila pokutu ve výši 32,3 milionů EUR⁽¹³⁾.

⁽¹⁾ Věc M.7217 – Facebook/WhatsApp, rozhodnutí Komise ze dne 3. října 2014.

⁽²⁾ Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (Nařízení ES o spojování) (Úř. věst. L 24, 29.1.2004, s. 1).

⁽³⁾ Věc AT.39985 – Motorola – prosazování patentů vázaných ke standardu GPRS, rozhodnutí Komise ze dne 29. dubna 2014. Věc AT.39939 – Samsung – prosazování patentů vázaných ke standardu UMTS, rozhodnutí Komise ze dne 29. dubna 2014.

⁽⁴⁾ Věc AT.40023 – Přeshraniční přístup k obsahu placeného televizního vysílání, 13. ledna 2014.

⁽⁵⁾ Nařízení (EU) č. 316/2014 ze dne 21. března 2014 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie dohod o převodu technologií (Úř. věst. L 93, 28.3.2014, s. 17), Pokyny o použití článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o převodu technologií (Úř. věst. C 89, 28.3.2014, s. 3).

⁽⁶⁾ Věc SA.34947 – Spojené království – Podpora jaderné elektrárny Hinkley Point C, 8. října 2014.

⁽⁷⁾ Věc AT.39952 – Energetické burzy, rozhodnutí Komise ze dne 5. března 2014.

⁽⁸⁾ Věc AT.39984 – OPCOM/Romanian Power Exchange, rozhodnutí Komise ze dne 5. března 2014.

⁽⁹⁾ Věc AT.39767 – BEH – elektrina.

⁽¹⁰⁾ Věc AT.39816 – Předcházející trhy pro dodávky zemního plynu ve střední a východní Evropě ze dne 4. září 2012.

⁽¹¹⁾ Věc SA.36061 – UK Business Bank, rozhodnutí Komise ze dne 15. října 2014. Věc SA.37824 – Portugalský finanční institut pro rozvoj, rozhodnutí Komise ze dne 28. října 2014.

⁽¹²⁾ Věc AT.39924 – Úrokové deriváty ve švýcarských francích, rozhodnutí ze dne 21. října 2014 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1190_fr.htm

⁽¹³⁾ Pokuta nebyla uložena bance RBS, která byla osvobozena od pokut na základě oznámení o shovívavosti z roku 2006, protože informovala Komisi o existenci dohody, čímž se vyhnula pokutě ve výši přibližně 5 milionů EUR za účast na trestném činu. Pokuty uložené bankám UBS a JP Morgan byly sníženy v rámci programu shovívavosti Komise, protože banky spolupracovaly při vyšetřování. Všem čtyřem bankám byla navíc pokuta snížena o 10 %, protože se rozhodly vyřešit spor narovnáním s Komisí.

2.11. Komise taktéž pokračuje ve stíhání protisoutěžních obchodních praktik spočívajících ve vícestranných mezibankovních poplatcích, kterých se dopustily společnosti Visa Europe, Visa Inc., Visa International a MasterCard – Komise prohlásila za právně závazné závazky společnosti Visa Europe; společnosti Visa Inc. a Visa International Komise kvůli mezinárodním mezibankovním poplatkům stíhá.

2.12. Zpráva dále pojednává o snaze Komise podnítit konkurenceschopnost evropských podniků, především malých a středních, tak, že jim usnadňuje přístup k financování v raných stádiích rozvoje⁽¹⁴⁾, a také podporuje výzkum a inovace prostřednictvím nového rámce pro státní podpory, který zavádí blokové výjimky⁽¹⁵⁾.

2.13. Hlavně na malé a střední podniky se zaměřuje rovněž přezkum sdělení *de minimis*; poskytuje jim ukazatele pro hodnocení, zda se na jejich dohody vztahuje článek 101 Smlouvy o fungování Evropské unie, který zakazuje protiprávní dohody mezi podniky⁽¹⁶⁾.

2.14. Komise v roce 2014 věnovala také zvláštní pozornost využívání odlišných daňových režimů určitých členských států určitými podniky za účelem snížení daňového základu; Komise zahájila formální vyšetřovací řízení s podniky Apple v Irsku, Starbucks v Nizozemsku a Fiat Finance & Trade v Lucembursku.

2.15. V loňském roce především uplynulo deset let od doby, kdy se začalo uplatňovat nařízení (ES) č. 1/2003 a bylo přepracováno nařízení o kontrole spojování podniků⁽¹⁷⁾. Podle zprávy by v tomto ohledu bylo vhodné, aby se zlepšila nezávislost úřadů pro ochranu hospodářské soutěže a mechanismy, které jim umožňují stíhat a trestat protiprávní praktiky. Trvá rovněž na tom, že je nutné zvýšit účinnost kontroly spojování podniků.

2.16. Komise taktéž uvádí, že důležitým činem na poli politiky hospodářské soutěže bylo v roce 2014 přijetí směrnice o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel, která vstoupila v tomto roce v platnost. Díky ní bude pro evropské občany a společnosti snazší získat účinnou náhradu za škodu způsobenou porušením antimonopolních pravidel, například v případě kartelů a zneužití dominantního postavení na trhu.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV podporuje politiku rozvoje digitální oblasti a iniciativy pro podnícení inovací a růstu. Je toho názoru, že širokopásmové sítě by měly být dostupné po celém území EU, což může vyžadovat státní podporu spolu s doplňujícím financováním z EU. Užitečné by zde měly být pokyny k použití pravidel státní podpory ve vztahu k rychlému zavádění širokopásmových sítí⁽¹⁸⁾.

3.2. Bez širokopásmové sítě po celém území nemůže navíc existovat digitální trh. Cíle Komise jsou málo ambiciózní s ohledem na neochotu soukromých operátorů zavést sítě v některých oblastech, především venkovských, jejichž hospodářský rozvoj je nutné podpořit.

3.3. EHSV podporuje Komisi ve snaze trestat porušování pravidel hospodářské soutěže – je toho názoru, že výše peněžitých sankcí by měla subjekty odrazovat a že by se sankce měly v případě opakovaného porušení pravidel zvyšovat. Politiku hospodářské soutěže je navíc třeba vysvětlovat, a to i v podnicích, aby k protisoutěžnímu jednání nedocházelo.

3.4. EHSV stejně jako Komise konstatuje, že vzrůstá počet uživatelů chytrých mobilních zařízení. Inovace v této oblasti je klíčová, je však třeba zavést známá a transparentní pravidla pro operátory. Je toho názoru, že všudypřítomnost velkých mezinárodních skupin, jako je např. Google, vede k nebezpečí zneužívání dominantního postavení, a že je důležité zajistit dodržování platných pravidel, aby na trh mohli vstoupit noví operátoři.

⁽¹⁴⁾ Sdělení Komise Pokyny k státní podpoře investic v rámci rizikového financování (Úř. věst. C 19, 22.1.2014, s. 4).

⁽¹⁵⁾ Sdělení Komise Rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (Úř. věst. C 198, 27.6.2014, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Sdělení Komise Sdělení o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž podle čl. 101 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (sdělení *de minimis*) (Úř. věst. C 291, 30.8.2014, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy (Úř. věst. L 1, 4.1.2003, s. 1), nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (nařízení ES o spojování) (viz poznámka pod čarou 2).

⁽¹⁸⁾ Sdělení Komise Pokyny Společenství k použití pravidel státní podpory ve vztahu k rychlému zavádění širokopásmových sítí (Úř. věst. C 25, 26.1.2013, s. 1).

3.5. Je dále toho názoru, že majitelé patentů musí poskytovat licence na patenty za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek.

3.6. Výbor podporuje přizpůsobení právního rámce pro autorské právo digitální éře⁽¹⁹⁾ – jak Komise velice správně zdůrazňuje, musí „udržet krok s dobou“.

3.7. V oblasti fungování trhů s energií je EHSV toho názoru, že k rozvoji hospodářství nemůže dojít bez společné energetické politiky. Proto vítá záměr Komise vytvořit evropskou energetickou unii.

3.8. Je toho názoru, že tato unie by byla výhodná pro podniky i spotřebitele, kteří by mohli využívat výhody přiměřených cen a bezpečnosti dodávek energie.

3.9. Výbor podporuje pozornost, kterou Komise věnuje trhu s energií, aby zajistila skutečnou hospodářskou soutěž a aby byly zahájeny iniciativy směřující k odstranění překážek pro hospodářskou soutěž na neregulovaných trzích. Požaduje, aby Komise využila všechny prostředky k předcházení nedostatkům, které mají dopad na hospodářství.

3.10. Klade také zvláštní důraz na opatření přispívající k úsporám energie, zvyšování energetické účinnosti a rozvoji energie z obnovitelných zdrojů a bioenergie.

3.11. EHSV požaduje, aby celé finanční odvětví bylo etičtější, transparentnější a podporovalo růst.

3.12. Vítá, že kontrola státních podpor přispěla k soudržnosti opatření, která byla přijata k nápravě finančních obtíží a opatření, která potlačují narušení hospodářské soutěže, a přitom se používá pouze nutné minimum prostředků daňových poplatníků. Konstatuje, že kontrola státních podpor umožnila v souvislosti s posilováním a zaváděním mechanismů dohledu omezit určitá narušení hospodářské soutěže na trhu.

3.13. Je třeba zdůraznit, že opatření Komise pro snížení poplatků za používání platebních karet vedlo k poklesu cen operací na jednotném trhu o 30 až 40 %.

3.14. Stanovený cíl podporovat ekonomický růst je naprosto nezbytný a k jeho dosažení může přispět politika podpory inovací, zahrnutá v Rámci pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací.

3.15. EHSV ve svých předchozích stanoviscích uvítal iniciativu Komise za účelem modernizace státní podpory a byl toho názoru, že nové pokyny⁽²⁰⁾ lépe odpovídají potřebám členských států a skutečné situaci na trhu. Je toho názoru, že k lepšímu pochopení udělování státních podpor pomůže posílení transparentnosti. Díky dohledu Komise bude možné zajistit, aby poskytování podpor probíhalo podle platných pravidel. Hodnocení rovněž členskými státy umožní se ujistit, že je udělená podpora řádně používána.

3.16. K dosažení tohoto cíle přispěje sdělení Komise o podmínkách pro podporu realizace evropských projektů a oznámení o vytvoření Evropského fondu pro strategické investice.

3.17. EHSV vítá mj. uznání toho, že je třeba poskytnout státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků, které mají obtíže, ale jsou životaschopné. Podporuje opatření pro znemožnění nezákonných dohod, které mají dopad na zaměstnanost a ceny a brání v rozvoji především malých a středních podniků, které vytvářejí pracovní místa.

3.18. Výbor konstatuje, že velké podniky nadále provádí daňovou minimalizaci, kterou jim umožňuje různost daňových systémů. Vítá snahu Komise potírat daňové úniky, které vycházejí ze zkreslování daňové situace, a v rámci svých pravomocí je omezit nebo jim zabránit.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 72, Úř. věst. C 44, 15.2.2013, s. 104.

⁽²⁰⁾ Sdělení Komise Pokyny k státní podpoře investic v rámci rizikového financování (Úř. věst. C 19, 22.1.2014, s. 4).

3.19. Zvláštní význam má snaha Komise zajistit sblížení s vnitrostátními úřady pro ochranu hospodářské soutěže a mezi nimi navzájem.

3.20. Výbor bude pozorně sledovat kroky navazující na *bílou knihu o zefektivnění kontroly spojování podniků v EU*, jejímž cílem je zlepšit současné mechanismy.

3.21. Vzhledem ke globalizaci obchodu podporuje EHSV rozvoj multilaterální spolupráce (OECD, Mezinárodní síť hospodářské soutěže, Unctad) a programy spolupráce a technické spolupráce.

3.22. Dialog, který vede Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž s Evropským parlamentem, EHSV a Výborem regionů musí zajistit transparentnost interinstitucionální rozpravy o zavedené politice.

3.23. Vzhledem k tomu, že předseda Juncker zdůraznil toto politické partnerství v pověřovacím dopise paní komisaře Vestager, je obzvlášť třeba, aby vůle k dialogu přetrvala.

3.24. Na rozdíl od Komise se EHSV nedomnívá, že by směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 ⁽²¹⁾ a doporučení o společných zásadách pro prostředky kolektivního řešení sporů v případě porušení právních předpisů o hospodářské soutěži mohly potřebným způsobem naplnit kolektivní ochranu práv obětí těchto porušení.

4. Konkrétní připomínky

4.1. *Potřeba dosažení citlivé rovnováhy mezi inovacemi, hospodářskou soutěží a právy k průmyslovému vlastnictví za účelem vytvoření propojeného digitálního trhu*

4.1.1. Podle Komise je klíčem k účinnosti její digitální agendy zlepšení normalizačních postupů a větší interoperabilita. Je třeba určit, co podle ní znamená, že se normalizační postupy mají zlepšit.

4.1.2. Příkladem toho, jakými pokyny se mají podniky v tomto odvětví řídit, je případ Motorola ⁽²²⁾, epizoda „války o patenty na chytré telefony“. V tomto případě Komise rozhodla, že Motorola, vlastníci patentů vázané ke standardu GPRS (SEP), zneužila svého dominantního postavení, když u německých soudů usilovala o vydání a výkon soudního zákazu vůči firmě Apple. Jednalo se o patenty SEP – vázané ke standardu, protože jsou nezbytné pro zavedení standardu GSM. Podniky vlastníci patentů SEP mohou mít značnou tržní sílu a normalizační organizace často vyžadují, aby podniky udělovaly licence na patenty SEP za spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek (*fair, reasonable and non-discriminatory* čili FRAND), aby byl přístup ke standardu zaručen všem subjektům na trhu.

4.1.3. Protože konkurenční podnik, v tomto případě Apple, neměl přístup k patentu SEP, který vlastnila společnost Motorola, nemohl vyrábět a uvádět na trh určitou kategorii chytrých telefonů.

4.1.4. Žalobu žádající o soudní zákaz může u vnitrostátního soudu zákonně podat majitel patentu v případě, že je patent porušen; je však možné toho zneužít, když má majitel patentu SEP dominantní postavení na trhu a zavázal se umožnit k patentu přístup pod podmínkami FRAND a když konkurenční podnik, vůči kterému je podána žaloba žádající o soudní zákaz, je ochoten získat povolení za podmínek FRAND. Komise přesto společnosti Motorola neudělila pokutu, protože nebyla dostupná judikatura soudů EU (podle článku 102 Smlouvy o fungování Evropské unie) týkající se zákonnosti žalob žádajících o soudní zákaz vyplývající z patentů SEP, a protože se vnitrostátní judikatury lišily; Komise však Motorole nařídila, aby se zneužívajícím chováním přestala.

4.1.5. V podobném případě Komise přijala závazky společnosti Samsung, že podnik nebude žádat o vydání soudního zákazu v Evropském hospodářském prostoru na základě patentů SEP na multifunkční telefony a tablety vůči podnikům, které přijaly zvláštní rámec pro udělování licencí.

⁽²¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (Úř. věst. L 349, 5.12.2014, s. 1).

⁽²²⁾ Viz poznámka pod čarou 3.

4.1.6. Tyto případy ukazují, že dosáhnout rovnováhy mezi hospodářskou soutěží, patentovým právem a inovacemi – přičemž konečným cílem je umožnit spotřebiteli přístup k technickým produktům za přijatelnou cenu, aby měl zároveň co největší možný výběr mezi interoperabilními produkty – je velmi komplikované.

4.1.7. EHSV podporuje snahy Komise v tomto směru a vybízí ji, aby neopomněla, že cílem uplatňování pravidel hospodářské soutěže není hospodářská soutěž jako taková, ale hospodářská soutěž, z níž v důsledku plynou výhody pro spotřebitele.

4.1.8. EHSV podporuje myšlenku doplnit soukromé investice investicemi veřejnými, aby se předešlo digitální propasti v rámci EU, pokud státní podpory nebudou překážkou soukromým investicím. Prvním textem, který Komise definitivně přijala v souvislosti s modernizací státních podpor, jsou Pokyny EU k použití pravidel státní podpory ve vztahu k rychlému zavádění širokopásmových sítí⁽²³⁾, což pravděpodobně značí zájem Komise o toto téma.

4.1.9. EHSV se nicméně domnívá, že cíl Komise dosáhnout plného rychlého širokopásmového pokrytí (30 Mbps) pro služby a zavést vysokorychlostní širokopásmové připojení (100 Mbps) pro 50 % obyvatel EU do roku 2020 není dostatečně ambiciózní.

4.2. Energetické trhy

4.2.1. Klíčovými předpoklady pro přístup k energii, odstranění energetických ostrovů a zaručení bezpečnosti dodávek energie jsou zajištění energetické nezávislosti Evropy a podpora vytvoření integrovaného trhu s energií. Dosažení tohoto cíle a rovněž podnícení diverzifikace používané energie tím, že se bude podporovat energie z obnovitelných zdrojů, vyžaduje v EU skutečnou politickou vůli. Úlohu této politické pobídky bude jistě hrát evropská energetická unie, již požaduje předseda Juncker⁽²⁴⁾.

4.2.2. Podle EHSV je třeba rychle zavést třetí energetický balíček, zejména jelikož pravidla platná pro přeshraniční obchod s energií jsou stále roztržštěná.

4.2.3. EHSV zdůrazňuje, že je nutné bez dalšího odkladu zavést strukturální reformy vedoucí k odstranění překážek pro investování do infrastruktur, především pokud mají přeshraniční rozsah.

4.2.4. EHSV nepochybuje, že podpora pravidel hospodářské soutěže přispívá k otevírání vnitrostátních trhů s energií, jak ukazují případy Energetické burzy a OPCOM/Romanian Power Exchange⁽²⁵⁾, které zpráva Komise uvádí; Komise v tomto případě uložila pokutu podle článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie dvěma burzám, které se dohodly, že si nebudou vzájemně konkurovat, a rozdělily si území, a rovněž udělila pokutu rumunské energetické burze OPCOM podle článku 102 Smlouvy o fungování Evropské unie, protože se burza dopustila diskriminace vůči obchodníkům s energií z jiných členských států.

4.2.5. Otázky podle Výboru však vyvolává prohlášení, že pokles velkoobchodních cen elektrické energie díky posílení hospodářské soutěže často nevedl k tomu, aby klesla celková úroveň cen pro koncové spotřebitele⁽²⁶⁾.

4.2.6. EHSV v tomto ohledu podporuje šetření týkající se zneužití dominantního postavení v odvětví dodávek zemního plynu ve střední a východní Evropě společností Gazprom⁽²⁷⁾, které Komise provedla podle článku 102 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁽²³⁾ Úř. věst. C 25, 26.1.2013, s. 1.

⁽²⁴⁾ Jean-Claude Juncker. Nový začátek pro Evropu: Moje agenda pro zaměstnanost, růst, spravedlnost a demokratickou změnu. Politické směry pro příští Evropskou komisi, úvodní prohlášení na plenárním zasedání Evropského parlamentu, 15. července 2014.

⁽²⁵⁾ Věc AT.39952 – Energetické burzy, rozhodnutí Komise ze dne 5. března 2014 a věc AT.39984 OPCOM/Romanian Power Exchange, rozhodnutí Komise ze dne 5. března 2014.

⁽²⁶⁾ Sdělení Komise Ceny energie a energetické náklady ze dne 29. ledna 2014.

⁽²⁷⁾ Věc AT.39816 – Předcházející trhy pro dodávky zemního plynu ve střední a východní Evropě.

4.3. Finanční a bankovní služby

4.3.1. V roce 2014 pokračoval podrobný přezkum předpisů o bankovníctví a bankovním dohledu. Cílem navrhovaných pravidel je především zvýšit transparentnost finančních trhů.

4.3.2. Komise rovněž zajistila, aby se finanční instituce, které podporuje stát, restrukturalizovaly nebo opustily trh, a věnovala také zvláštní pozornost rizikům narušení hospodářské soutěže mezi těmito institucemi⁽²⁸⁾.

4.3.3. EHSV se zájmem sledoval vyšetřování protisoutěžních obchodních praktik, která Komise vedla, a vítá rozhodnutí Komise a vnitrostátních úřadů pro ochranu hospodářské soutěže trestat mezibankovní poplatky.

4.3.4. EHSV uvítal rozsudek Soudního dvora Evropské unie v případě Mastercard⁽²⁹⁾, který potvrdil analýzu Komise. Mezibankovní poplatky, které spotřebitelé hradili při platbě kartou, se stále zvyšovaly, byly stále častější a méně průhledné.

4.3.5. Tyto obchodní praktiky mimo jiné bránily ve vstupu na platební trh hospodářským – jiným než bankovním – subjektům, které spotřebitelům mohou nabídnout alternativní mobilní a bezpečné způsoby elektronických plateb například pomocí chytrého telefonu.

4.3.6. Případ Mastercard byl zvláštní také v tom, že omezení mechanismu stanovování vícestranných mezibankovních poplatků bylo důsledkem tohoto mechanismu, ne jeho účelem.

4.3.7. EHSV vítá konstatování Soudního dvora i Tribunálu, že vícestranné mezibankovní poplatky nejsou pro fungování systému Mastercard objektivně nutné.

4.4. Větší podpora malých a středních podniků

4.4.1. EHSV vítá pozornost věnovanou malým a středním podnikům, které mají prvořadý význam pro růst a důležitou úlohu v uskutečnění cílů strategie Evropa 2020. Schvaluje rozhodnutí Komise, jejichž cílem je podporovat financování aktivit těchto podniků a přizpůsobit pravidla jejich zvláštním potřebám.

4.4.2. EHSV oceňuje, že tyto politiky jsou otevřené i intelektuálním profesím, a uznává rozhodující úlohu evropských odborníků pro růst, neboť v jednotlivých odvětvích zajišťují nepostradatelný přínos znalostí nezbytný k řešení komplexních problémů občanů a podniků. EHSV Komisi rovněž doporučuje, aby nadále vyvíjela a pokud možno zintenzivnila úsilí v tomto směru.

4.4.3. Uspřažení přístupu malých a středních podniků k financování v počáteční fázi by členskými státy mohly umožnit např. Pokyny k státní podpoře investic v rámci rizikového financování⁽³⁰⁾. Záměrem bylo podle všeho mj. i to, aby tyto pokyny více odpovídaly realitě trhu.

4.4.4. Rovněž podporuje opatření Komise proti zneužívání dominantního postavení, které může bránit vzniku a rozvoji malých a středních podniků a mít dopad na jejich činnost.

4.4.5. Podle sdělení *de minimis* z roku 2014⁽³¹⁾ vznikne „bezpečný přístav“ pro dohody bez znatelného účinku na hospodářskou soutěž, které uzavřou podniky nepřekračující určité prahy podílu na trhu. Komise mimo jiné zveřejnila pro malé a střední podniky pokyny. Podle názoru EHSV by bylo nicméně vhodné, aby na toto téma proběhla informační činnost.

⁽²⁸⁾ Věc SA.38994 – Režim podpory likvidity bulharských bank, rozhodnutí Komise ze dne 29. června 2014.

⁽²⁹⁾ Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. září 2014 ve věci C-382/12 P, MasterCard a další v. Komise.

⁽³⁰⁾ Sdělení Komise Pokyny k státní podpoře investic v rámci rizikového financování (Úř. věst. C 19, 22.1.2014, s. 4).

⁽³¹⁾ Sdělení Komise Sdělení o dohodách menšího významu, které výrazně neomezují hospodářskou soutěž podle čl. 101 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (sdělení *de minimis*), Úř. věst. C 291, 30.8.2014, s. 1.

4.5. *Posílení prostředků vnitrostátních úřadů pro ochranu hospodářské soutěže a mezinárodní spolupráce*

4.5.1. EHSV oceňuje kvalitu spolupráce Komise a vnitrostátních úřadů pro ochranu hospodářské soutěže. Je toho názoru, že tato spolupráce umožňuje zajistit vzájemné působení, které je pro správné fungování trhu nezbytné.

4.5.2. Podporuje veškerá opatření nezbytná pro spolupráci vnitrostátních úřadů pro ochranu hospodářské soutěže; proto je nutné, aby měly prostředky a byly nezávislé.

4.5.3. EHSV schvaluje aktivity Komise směřující k vytvoření skutečného evropského prostoru hospodářské soutěže, což vyžaduje, aby došlo k harmonizaci základních pravidel právní úpravy jednotlivých států, a tudíž k ochraně hospodářské činnosti na jednotném trhu.

4.5.4. Je rovněž toho názoru, že by členské státy měly mít kompletní soubor právních nástrojů, které by umožňovaly provádět nezbytné kontroly a udělovat účinné a přiměřené pokuty.

4.5.5. Rovněž je třeba do všech členských států rozšířit programy shovívavosti, které se v boji proti kartelovým dohodám osvědčily.

4.5.6. Je třeba zajistit, aby neochabovala multilaterální spolupráce s OECD, Mezinárodní sítí hospodářské soutěže a Unctad, a Komise by se měla snažit o to, aby zde hrála vedoucí úlohu.

4.5.7. Na závěr EHSV zdůrazňuje, že během přístupových rozhovorů s kandidátskými zeměmi je třeba státům poskytnout i větší technickou pomoc.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Spravedlivý a efektivní systém daně z příjmů právnických osob v Evropské unii: pět klíčových oblastí, kde je třeba jednat

[COM(2015) 302 final]

(2016/C 071/07)

Zpravodaj: Petru Sorin DANDEA

Spoluzpravodaj: Paulo BARROS VALE

Dne 6. července 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Spravedlivý a efektivní systém daně z příjmů právnických osob v Evropské unii: pět klíčových oblastí, kde je třeba jednat

[COM(2015) 302 final].

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 26. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 169 hlasy pro, 15 hlasů bylo proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Boj proti agresivnímu daňovému plánování byl v posledních letech jednou z hlavních starostí členských států i Evropské komise. Akční plán pro zavedení spravedlivého a efektivního systému daně z příjmů právnických osob, který Evropská komise předložila, je důležitým krokem k zeslabení tohoto negativního jevu. EHSV vítá předložení tohoto plánu a vyjadřuje podporu Komisi v boji proti tomuto jevu, jenž poškozuje daňové základny členských států a povzbuzuje nekalou hospodářskou soutěž.

1.2. Jak již EHSV uvedl⁽¹⁾, souhlasí se zavedením povinného společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB) pro podniky s přeshraniční činností. Kdyby byl CCCTB nepovinný, nebylo by toto opatření účinné, neboť ty společnosti, které převádějí zisky s cílem platit méně daní, by odmítly CCCTB přijmout.

1.3. EHSV doporučuje Komisi a členským státům zvážit budoucí rozšíření CCCTB na všechny podniky, aby se zabránilo používání dvou rozdílných daňových režimů. Než bude CCCTB rozšířeno na všechny podniky, musí být provedeno důkladné posouzení dopadů, zejména pokud jde o dopad tohoto systému na mikropodniky a malé podniky činné na místní úrovni.

1.4. EHSV Komisi doporučuje, aby při přípravě návrhu směrnice věnovala pozornost jasným definicím a pojmům, které mají upravovat společný základ. Na jejich jasnosti závisí kvalita procesu provádění a zamezení velkým rozdílům na úrovni členských států, které by mohly výrazně snížit účinnost tohoto právního předpisu.

1.5. EHSV se domnívá, že mechanismem odpočtu ztrát vzniklých v jiných státech, který chce Komise zavést do doby, než bude přijat konsolidační režim, by nemělo být dotčeno právo členského státu zdanit zisky vyplývající z činnosti prováděné na jeho území.

1.6. EHSV vítá, že Komise v příloze tohoto sdělení zveřejnila seznam jurisdikcí nespolupracujících v daňových záležitostech. EHSV připomíná návrh ze svých předchozích stanovisek, aby právní předpisy EU zahrnovaly sankce pro podniky, které budou i nadále podnikat prostřednictvím daňových rájů a vyhýbat se tak placení daní podle daňových režimů členských států, v nichž působí.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Koordinace přímých daní (Úř. věst. C 10, 15.1.2008, s. 113), stanovisko EHSV Vytvoření společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob v EU (Úř. věst. C 88, 11.4.2006, s. 48).

1.7. EHSV doporučuje, aby Komise po přijetí směrnice o CCCTB a zavedení konsolidačního mechanismu vypracovala analýzu dopadu nových právních předpisů. Pokud analýza ukáže, že se převod zisků do členských států s nižšími sazbami daně nesnížil, EHSV navrhuje, aby byla přijata cílená doplňková opatření.

1.8. EHSV doporučuje Komisi, aby v rámci revize mandátu Platformy pro řádnou správu daní zohlednila také zahrnutí zástupců evropských sociálních partnerů mezi její členy. Tito partneři mohou významným způsobem přispět k činnosti platformy.

2. Návrh Komise

2.1. Evropská komise dne 17. června 2015 zveřejnila sdělení⁽²⁾, v němž předkládá akční plán pro zavedení spravedlivého a efektivního systému daně z příjmů právnických osob v Evropské unii. Akční plán navazuje na balíček v oblasti daňové transparentnosti předložený Evropskou komisí v březnu, který obsahoval také návrh směrnice týkající se povinné automatické výměny informací o předběžných daňových rozhodnutích.

2.2. Plán obsahuje čtyři cíle, které prosazují nový přístup ke zdaňování právnických osob v EU: obnovení vazby mezi místem zdanění a místem výkonu hospodářské činnosti, zajištění, aby členské státy dokázaly správně ocenit činnost společností, vytvoření konkurenceschopného, prorůstového prostředí pro zdaňování právnických osob v EU, a ochrana jednotného trhu a zabezpečení důsledného přístupu EU k vnějším otázkám daně z příjmů právnických osob, včetně zavedení opatření OECD v projektu BEPS.

2.3. Akční plán stanoví řadu opatření, která mají vést k dosažení výše uvedených cílů. Jde o tato opatření: společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (CCCTB), zajištění efektivního zdanění v místě, kde byl vytvořen zisk, dodatečná opatření k vytvoření lepšího daňového prostředí pro podniky, zvýšení daňové transparentnosti a nástroje EU pro koordinaci v daňové oblasti.

2.4. Komise se hodlá zabývat i daňovými úlevami poskytovanými členskými státy pro patenty. Komise bude dbát na to, aby tyto příznivé daňové režimy nenarušovaly vnitřní trh, a bude členským státům poskytovat rady týkající se nového přístupu. Zjistí-li Komise, že členské státy neuplatňují nový přístup konzistentně, připraví závazná legislativní opatření.

2.5. Komise bude nadále spolupracovat s dalšími mezinárodními partnery a zdůrazňuje význam provedení akčního plánu OECD týkajícího se oslabování daňové základny a přesouvání zisku (BEPS). Plán by měl stanovit rovné podmínky pro zdaňování nadnárodních korporací, a to i v rozvojových zemích.

3. Obecné připomínky

3.1. Cílem plánu Komise je bojovat proti negativnímu jevu spočívajícímu v přesouvání zisku, k němuž přistupují podniky s nadnárodní činností, jež přesouvají zisk do zemí nebo jurisdikcí s velmi nízkými či neexistujícími sazbami daně, čímž narušují daňové základny členských států a nutí je tak zvyšovat jiné daně nebo odvody. To vede k nárůstu daňové zátěže pro daňové poplatníky, ať už se jedná o fyzické osoby nebo malé či střední podniky. EHSV vítá předložení tohoto plánu a vyjadřuje podporu Komisi v boji proti tomuto jevu.

3.2. Hlavním návrhem Komise v tomto plánu je, aby byl CCCTB povinný. Návrh směrnice předložený Komisí v roce 2011 navrhoval, aby CCCTB povinný nebyl. EHSV tehdy předložil stanovisko obsahující několik zásadních návrhů týkajících se CCCTB⁽³⁾. Tyto návrhy podporuje i dnes.

⁽²⁾ Spravedlivý a efektivní systém daně z příjmů právnických osob v Evropské unii: pět klíčových oblastí, kde je třeba jednat (COM (2015) 302 final).

⁽³⁾ Společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (CCCTB) (Úř. věst C 24, 28.1.2012, s. 63).

3.3. Komise se domnívá, že je nezbytné, aby byl CCCTB povinný, neboť nadnárodní společnosti provádějící agresivní daňové plánování se budou přijetí CCCTB vyhýbat, bude-li nepovinný. EHSV souhlasí se závaznou povahou CCCTB a doporučuje Komisi, aby posoudila, zda by CCCTB měl být v budoucnu uplatňován na všechny podniky, aby se tak zamezilo tomu, že by členské státy pracovaly se dvěma různými základy daně.

3.4. Komise s ohledem na konzultace s členskými státy navrhuje, aby byl nejprve zaveden společný základ a s konsolidací se počítalo až jako s následným krokem. Vzhledem k tomu, že agresivní daňové plánování závažným způsobem narušuje hospodářskou soutěž na jednotném trhu a vede ke ztrátě důležitých příjmů pro členské státy, doporučuje EHSV urychlit časový plán provádění.

3.5. Návrh směrnice má být předložen příští rok. EHSV Komisi doporučuje, aby při přípravě návrhu věnovala pozornost jasným definicím a pojmům, které mají upravovat společný základ. Na jejich jasnosti závisí kvalita procesu provádění a zamezení velkým rozdílům na úrovni členských států, které by mohly výrazně snížit účinnost tohoto právního předpisu.

3.6. Komise navrhuje, aby návrh směrnice obsahoval do doby, než se v pozdější etapě přikročí ke konsolidaci, mechanismus odpočtu ztrát vzniklých v jiných státech. Jelikož je konsolidace hlavní ekonomickou výhodou CCCTB, bylo by vhodné, aby byla zavedena od samého počátku. Protože je však obtížné dosáhnout politické dohody o této otázce, EHSV souhlasí s navrhovaným mechanismem. S ohledem na žádosti Evropského parlamentu, ale také členských států, aby zisky byly zdaněny v místě, kde vznikly, se EHSV domnívá, že tímto mechanismem by nemělo být přespříliš dotčeno právo členského státu zdanit zisky vyplývající z činnosti prováděné na jeho území.

3.7. Analýzy Komise ukazují, že existují případy, kdy podniky s přeshraniční činností převádějí dosažené zisky do členských států s nižší sazbou daně. Tento jev podporují ustanovení současných předpisů týkajících se podniků⁽⁴⁾. EHSV se domnívá, že pokud bude tato praxe podniků přetrvávat na úrovni jednotného trhu i po zavedení konsolidace, bude nutné přijmout příslušná doplňková právní opatření.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Agresivní daňové plánování prosazované podniky s přeshraniční činností vytváří pro rozpočty členských států ztráty v řádu stovek miliard eur ročně. EHSV souhlasí se zavedením CCCTB a domnívá se, že by se měl stát obecnou normou v oblasti zdanění zisků v EU. To by vedlo ke zjednodušení daňového režimu pro podniky a odstranilo by to situace, kdy by členské státy měly uplatnit CCCTB na podniky s přeshraniční činností a odlišný režim na ostatní společnosti.

4.2. EHSV doporučuje, aby Komise po přijetí směrnice o CCCTB a zavedení konsolidačního mechanismu vypracovala analýzu dopadu nových právních předpisů. Pokud analýza ukáže, že se převod zisků do členských států s nižšími sazbami daně nesnížil, EHSV navrhuje, aby byla navíc přijata cílená právní opatření, která odradí podniky s přeshraniční činností od toho, aby pokračovaly v převádění zisků do členských států s nižšími daňovými sazbami.

4.3. Komise navrhuje lepší definici pojmu „stálá provozovna“ podniku. EHSV se domnívá, že pouze zdanění zisku dosaženého činností prováděnou na území členského státu může vyloučit možnost, že by se podniky v určitých situacích uměle vyhýbaly zdanitelné přítomnosti. Přijetí plánu BEPS, který připravila OECD, by mohlo značně omezit případy, kdy by se podniky mohly vyhýbat placení daně z příjmů na základě ustanovení stávajících právních předpisů EU.

⁽⁴⁾ Směrnice o mateřských a dceřiných společnostech (směrnice Rady 2011/96/EU ze dne 30.11.2011) a směrnice o úrocích a licenčních poplatcích (směrnice Rady 2003/49/ES ze dne 3.6.2003).

4.4. Konsolidací se rozumí operace, pomocí které lze kumulovat zisky a ztráty podniku na celém území EU. EHSV uznává, že po jejím přijetí bude hlavním prvkem CCCTB v boji proti komplexním operacím převodních cen používaných podniky s přeshraničními operacemi v EU k placení nižších daní. EHSV nicméně doporučuje Komisi, aby pamatovala na ochranu práva členských států zdaňovat zisky dosažené činnostmi prováděnou na jejich území.

4.5. Sdělení Komise zahrnuje přílohu obsahující seznam zemí a území nespolupracujících v daňových záležitostech. EHSV se domnívá, že jde pouze o první krok v boji proti nespolupracujícím daňovým jurisdikcím, které jsou také běžně označovány jako daňové ráje. EHSV připomíná návrh ze svých předchozích stanovisek ⁽⁵⁾, aby právní předpisy EU zahrnovaly sankce pro podniky, které budou i nadále podnikat prostřednictvím daňových rájů a vyhýbat se tak placení daní podle daňových režimů členských států, v nichž působí.

4.6. Komise si je vědoma důležité úlohy skupin, které zajistily spolupráci s členskými státy v oblasti daní. Jedná se zejména o Skupinu pro kodex chování (zdanění podniků) a Platformu pro řádnou správu daní. EHSV doporučuje Komisi a členským státům, aby posoudily možnost, že by ustanovení kodexu byla převzata do evropských právních předpisů, a stala by se tak závaznými.

4.7. EHSV doporučuje Komisi, aby v rámci revize mandátu Platformy pro řádnou správu daní kromě prodloužení jejího mandátu na období po roce 2016 zohlednila také zahrnutí zástupců evropských sociálních partnerů mezi její členy. Tito partneři mohou významným způsobem přispět k činnosti platformy.

4.8. EHSV doporučuje, aby Komise a členské státy pokračovaly ve zjednodušování a harmonizaci stávajícího právního rámce na evropské i vnitrostátní úrovni. To by mohlo vést k povzbuzení investic na evropské úrovni a vytvořilo by to předpoklady pro udržitelný růst a možnost vytváření nových pracovních míst.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV Boj proti daňovým podvodům a únikům (Úř. věst. C 198, 10.7.2013, s. 34), stanovisko EHSV z vlastní iniciativy Metoda Společenství pro demokratickou a sociální HMU (Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 33).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Evropský program pro migraci

[COM(2015) 240 final]

(2016/C 071/08)

Zpravodaj: Stefano MALLIA

Spoluzpravodaj: Cristian PÎRVULESCU

Dne 10. června 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Evropský program pro migraci

[COM(2015) 240 final].

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 10. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 161 hlasy pro, 10 hlasů bylo proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá dokument Komise Evropský program pro migraci, je přesvědčen, že symbolizuje znovunalezené uvědomění si nutnosti řešit migraci na evropské úrovni, a vyzývá členské státy, aby společně podpořily provádění tohoto programu.

1.2. Bezodkladným úkolem pro EU je dostat současnou nepřehlednou situaci pod kontrolu a zaručit, aby se lidem, kteří hledají mezinárodní ochranu, dostalo náležitého zacházení. EHSV podporuje okamžité zavedení „ohniskového přístupu“, který má pomoci zemím, jež čelí velkému přílivu migrantů, a požaduje, aby jim byly poskytnuty nezbytné zdroje a podpora.

1.3. EHSV je přesvědčen, že současná situace vyžaduje, aby EU vytvořila skutečně společný evropský azylový systém založený na harmonizovaných postupech v celé EU. To zahrnuje jednotný azylový status a vzájemné uznávání rozhodnutí o azylu, sdílenou odpovědnost a úsilí vyvíjené v oblasti přemísťování a přesídlování a přezkum dublinského nařízení. Je potřeba zavést solidární a odolné systémy sdílení zátěže, především pak stálý, spravedlivý a závazný distribuční klíč pro rozdělování osob hledajících ochranu mezi všechny členské státy EU. Kromě toho je nutné hledat dlouhodobá řešení pro případ, že by masová migrace pokračovala nebo by se opakovala v budoucnu.

1.4. Evropské obyvatelstvo stárne a Evropa se potýká s nedostatkem dovedností, který lze řešit s pomocí migrace. EU však musí mít účinnější přistěhovaleckou politiku. EU by měla vypracovat komplexní politiku legální migrace, jejímž cílem bude vítat nově příchozí a která bude transparentní, předvídatelná a spravedlivá. Současně je třeba si uvědomit, že přistěhovalectví není jediným způsobem, jak si poradit s nedostatkem pracovních sil na trhu práce a s demografickými problémy, a že členské státy mohou zvážit jiná, vhodnější řešení.

1.5. Integrace migrantů a uprchlíků je velmi důležitou výzvou, již musí EU a její členské státy čelit vybudováním spolehlivých systémů integrace. EHSV se domnívá, že náklady neintegrace výrazně přesahují náklady integrace. EHSV a jeho dlouhodobá angažovanost v Evropském fóru pro integraci a Evropském fóru pro migraci je výrazem přesvědčení, že integrace je dvousměrný proces, v němž hrají zásadní úlohu sociální partneři, místní orgány i občanská společnost. Prioritou by měl být přístup na trh práce, a zejména uznávání kvalifikací a odborná a jazyková příprava. Zvláštní pozornost by měla být věnována integraci žen.

1.6. EU musí zabezpečit své vnější hranice. Vzhledem k současné složité bezpečnostní situaci je nutné vynakládat úsilí spíše na evropské než na vnitrostátní úrovni, což by mohlo vyžadovat sdílení některých vnitrostátních pravomocí v této oblasti.

1.7. Všechny vnější politiky EU musí být zefektivněny a zaměřeny na pomoc zemím původu dosáhnout přiměřené úrovně lidské bezpečnosti, stability a blahobytu. EHSV si je dobře vědom toho, že je to dlouhodobý a nesmírně obtížný cíl.

1.8. Je třeba prosazovat spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob, aby bylo zajištěno účinné a včasné provádění směrnice o navrácení osob.

1.9. Občanská společnost hraje při zvládání migrační krize klíčovou úlohu, například poskytováním nezbytné první pomoci přicházejícím migrantům a organizováním následných opatření k jejich začlenění do společnosti a do trhu práce. Je nezbytné, aby vlády, místní orgány a organizace občanské společnosti spolupracovaly na dosažení kulturního a společenského konsensu mezi evropskými národy o důležitosti a přínosu investování do integrace přistěhovalců do společnosti a trhu práce.

1.10. EHSV proto vyzývá EU a její členské státy, aby navýšily financování a materiální podporu pro vnitrostátní nevládní organizace a organizace občanské společnosti.

1.11. Příslušné finanční prostředky musí společným úsilím obstarat celé mezinárodní společenství. Při tom je třeba jasně říci, že prostředky, které členské státy vynakládají na přijetí a začlenění žadatelů o azyl resp. uprchlíků, nejsou dlouhodobé ani strukturální povahy, takže by neměly být zahrnuty do výpočtu strukturálních rozpočtových schodků. Obstarání potřebných zdrojů nesmí být na úkor stávajících prostředků určených na sociální cíle EU. To by ohrozilo akceptaci u části obyvatelstva.

2. Sdělení Komise a nejnovější vývoj

2.1. Evropská komise zveřejnila své sdělení Evropský program pro migraci dne 13. května 2015. O těchto i o následných prováděcích návrzích jednala poté od června do října různá složení Rady. EHSV toto sdělení Komise vítá a domnívá se, že je vyčerpávající a zaměřuje se na zásadní body.

2.2. Provádění iniciativ navržených v programu probíhá a většina členských států si postupně uvědomuje, že problémy spojené s migrací lze účinně zvládat pouze společně za dodržování zásad solidarity a sdílené odpovědnosti. Účinné jednání vyžaduje mobilizaci většího množství prostředků z rozpočtu EU a vyšší příspěvky od členských států. Při tom je třeba jasně říci, že prostředky, které členské státy vynakládají na přijetí a začlenění žadatelů o azyl resp. uprchlíků, nejsou dlouhodobé ani strukturální povahy, takže by neměly být zahrnuty do výpočtu strukturálních rozpočtových schodků.

2.3. Co se týče financování, EU ztrojnásobila zdroje na společné operace Poseidon a Triton agentury Frontex. Souběžně s tímto navýšením některé členské státy nasazují operační prostředky (lodě a letadla). Evropská komise rovněž vyčlenila 1,8 mld. eur z rozpočtu EU na vytvoření Nouzového svěřeneckého fondu pro stabilitu a řešení hlavních příčin nelegální migrace a vysídlených osob v Africe, uvolnila 60 mil. eur na nouzové financování pro členské státy, jež jsou vystaveny největšímu náporu migrantů, navrhla program znovuušídlování s prostředky ve výši 50 mil. eur a uvolnila 30 mil. eur pro regionální program rozvoje a ochrany.

2.4. Vedoucí představitelé EU slíbili přidělit více prostředků agentuře Frontex, Europolu a Evropskému podpůrnému úřadu pro otázky azylu (EASO) s cílem posílit ochranu vnějších hranic EU a položili zvláštní důraz na tzv. „ohniskový přístup“ k zajištění identifikace, registrace a snímání otisků prstů migrantů. K zaručení účinného fungování „ohniskového přístupu“ a ke splnění jeho cíle je však nezbytná finanční podpora ze strany EU.

2.5. Na zasedáních Rady v červenci a září se dospělo k dohodě ohledně přemístění 160 000 migrantů z Řecka a Itálie a přesídlení dalších 22 000 osob, které potřebují mezinárodní ochranu. Úspěšné provádění těchto rozhodnutí, které je v počáteční fázi, má klíčový význam pro úspěch jakékoli budoucí migrační politiky EU.

2.6. Dne 23. září 2015 vydala Evropská komise vůči několika členským státům 40 rozhodnutí o nesplnění povinnosti kvůli neprovedení právních předpisů o zavedení společného evropského azylového systému. EHSV toto rozhodnutí vítá, ale je velmi znepokojen tím, že Komise tento mechanismus musela použít, aby přiměla členské státy k řádnému uplatňování práva EU v této klíčové oblasti.

2.7. Na mezinárodní rovině mohou některá rozhodnutí případně vést ke zlepšení celkové situace. Patří sem navýšení rozpočtových prostředků EU na poskytování okamžité pomoci uprchlíkům, posílení dialogu a spolupráce s třetími zeměmi, jako je např. Libanon, Jordánsko a Turecko, a kandidátskými zeměmi na západním Balkáně, a zvýšení humanitární pomoci v roce 2016 a vytvoření Nouzového svěřeneckého fondu pro Afriku. Obstarání potřebných zdrojů nesmí být na úkor stávajících prostředků určených na sociální cíle EU. To by ohrozilo akceptaci u části obyvatelstva. EHSV vítá, že Evropská rada dne 23. září 2015 potvrdila společný akční plán s Tureckem jako součást komplexního programu spolupráce založeného na sdílené odpovědnosti, vzájemných závazcích a jejich plnění.

3. Řešení krize

3.1. Okamžitá opatření

3.1.1. Koncepce inteligentních hranic je vítaná a opožděná. Hlavním problémem souvisejícím s pevnějšími a inteligentnějšími hranicemi je zaručit, aby nedocházelo k porušování lidských práv migrantů. Kromě toho by nemělo docházet k podrývání zásady nenavrácení, i kdyby to mělo být obtížné, protože není vždy jasné ani snadné odlišit uprchlíky od ekonomických migrantů. Inteligentní hranice musí plně respektovat základní práva a svobody.

3.1.2. Schengenská dohoda je jedním z pilířů EU a pro evropskou integraci má více než symbolický význam. Je jedním z nejhmatatelnějších práv evropských občanů a dává jim skutečně pocit, jak vypadá Evropa bez hranic. EHSV si přeje, aby se fungování schengenského režimu co nejrychleji vrátilo do normálních kolejí, a naléhavě vyzývá, aby členské státy přijaly veškeré možné kroky, které zabrání trvalému rozpadu tohoto systému.

3.1.3. Doposud se dospělo k dohodě ohledně přemístění 160 000 uprchlíků v EU. Rychlé provádění této dohody by umožnilo shromáždit mnoho cenných zkušeností, díky nimž by bylo možné vypracovat dlouhodobá řešení pro případ, že by pokračoval masivní příliv osob nebo by se opakoval v budoucnu. EHSV se domnívá, že je třeba projevit větší ambice. Celosvětové masové přesouvání lidí nebude ustávat ještě po mnoho let.

3.1.4. Je v zájmu všech členských států, aby byl zaveden solidární a odolný systém řešení pro případ, že by masová migrace pokračovala v budoucnu. Okamžitě musí být zaveden stálý, spravedlivý a závazný systém sdílení zátěže spočívající v rozdělování osob žádajících o ochranu mezi všechny členské státy EU. To je třeba podpořit přijetím stálého distribučního klíče vycházejícího z řady aspektů, jako je hospodářský a územní rozsah země, HDP, pracovní příležitosti a nedostatek specifických dovedností, existence komunit stejné národnosti a etnických komunit a menšin v přijímacích zemích. Tento distribuční klíč by měl být pravidelně přezkoumáván. Zohledňovat by se měly i preference žadatelů o azyl, pokud souvisejí s aspekty, které by usnadnily integraci (např. znalost jazyka, rodina v dané zemi apod.). To by mělo ukončit neustálá disharmonická zasedání Rady, která poškozují image Evropy.

3.1.5. EHSV vítá návrh aktivovat mechanismus civilní ochrany a nasadit podpůrné týmy pro řízení migrace a pohraniční jednotky rychlé reakce, které členským státům pomůžou řešit mimořádné situace.

3.1.6. EHSV rovněž vítá přidělení více prostředků EU agentuře Frontex, Europolu a Evropskému podpůrnému úřadu pro otázky azylu (EASO) v roce 2015 a navýšení o 600 mil. eur pro tyto tři úřady v roce 2016 na pomoc nejvíce postiženým státům. Toto úsilí je třeba doplnit účinnou návratovou politikou. V současné době se do zemí původu navrací pouze asi 38 % těch, u nichž se shledalo, že ochranu nepotřebují.

3.1.7. EU musí více provázat svou pomoc rozvojovým zemím s vnitřními reformami a posílit účinnou spolupráci v otázkách migrace, zejména legální migrace (včetně dočasného pohybu a víz) a návratové politiky. Je však velmi důležité, aby členské státy EU dostály svému závazku vyčlenit 0,7 % svých hrubých národních důchodů (HND) na rozvojovou pomoc.

3.1.8. EHSV vítá návrh zintenzivnit diplomatické úsilí, aby se země původu a tranzitní země zapojily do spolupráce na řešení tohoto problému. Prvním krokem v rámci tohoto úsilí byl summit o migraci, který se konal ve Vallettě ve dnech 11. a 12. listopadu 2015.

3.1.9. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že EU musí naslouchat svým partnerům natolik, nakolik s nimi musí mluvit, a že s nimi také jako s partnery musí jednat. Mezi EU a jejími partnery v Africe a na Blízkém východě stále ještě panuje řada nedorozumění a různé názory, co se týče vytyčených cílů a prostředků k jejich dosažení.

3.1.10. EHSV vítá závazek EU k pokračující užší spolupráci s mezinárodními organizacemi, jako je UNHCR, UNDP, IOM a Mezinárodní červený kříž. Konstatuje však, že řada členských států EU neplní své povinnosti. Jedním z názorných příkladů toho je žalostná bilance podporování Světového potravinového programu.

3.1.11. EHSV rovněž vítá návrh Komise zvýšit v roce 2016 humanitární pomoc o 300 mil. eur, aby bylo možné uspokojit základní potřeby uprchlíků.

3.1.12. EHSV podporuje zásadu vzájemného uznávání rozhodnutí o azylu. Podle článku 78 SFEU by EU měla vyvíjet společnou politiku s cílem poskytovat mezinárodní ochranu a obsahující „jednotný ... status ... platný v celé Unii“. Pokud tento celounijní status nezaručí agentura EU, jedinou alternativou je vzájemné uznávání vnitrostátních rozhodnutí.

3.1.13. EHSV plně podporuje závazek Komise předložit do března 2016 návrh na přezkum dublinského nařízení. Rovněž podporuje závazek Komise předložit zároveň nový balíček v oblasti legální migrace, včetně revidované směrnice o modré kartě.

3.1.14. Ochrana vnějších hranic EU by měla být společnou snahou, v jejímž rámci by členské státy sdílely své materiální a intelektuální zdroje.

3.1.15. EHSV plně podporuje okamžité zavedení „ohniskového přístupu“, je však třeba na něj poskytnout odpovídající personál a veškeré zdroje nezbytné k jeho efektivnímu fungování. V místech, jako je Itálie a Řecko, kam každý den přicházejí tisíce migrantů, lze předejít úplnému chaosu jen sdílením značných finančních a materiálních zdrojů.

3.1.16. EHSV sdílí vážné obavy UNHCR ohledně stávajících postupů registrace a výběru v rámci „ohniskového přístupu“ v okamžiku, kdy přistěhovalci dorazí na hranice EU.

3.2. Dlouhodobá opatření

3.2.1. EU může snížit migrační toky na zvládnutelný rozsah pouze tehdy, když bude efektivně řešit mnoho problémů, s nimiž se země původu potýkají. Dlouhodobý cíl dosažení stability, míru a blahobytu bude vyžadovat nebývalé úsilí, a to nejen ze strany Evropy, ale i celého mezinárodního společenství. EU se musí snažit zvýšit mezinárodní úsilí, v prvé řadě prostřednictvím OSN.

3.2.2. Proto EU musí zvýšit svou institucionální přítomnost v klíčových zemích původu a tranzitu tím, že zřídí zvláštní střediska pro migraci, která budou sloužit jako dočasná či stálá zařízení pro zpracování žádostí o azyl. Země jako Alžírsko, Maroko, Mali, Libye, Libanon a Turecko potřebují více pozornosti a větší pomoc.

3.2.3. EHSV se domnívá, že jedním z hlavních cílů programu je zavést takovou migrační politiku EU, která by umožňovala legální migraci a zároveň by stimulovala účinnou integraci migrantů. EHSV očekává, že budou v této oblasti navrženy první právní předpisy a politiky, a je připraven podpořit Evropskou komisi při vypracování těchto návrhů.

3.2.4. EHSV vyzývá členské státy, aby plně respektovaly a aktivně prováděly Ženevskou úmluvu z roku 1951 a odolaly nátlaku na snížení úrovně ochrany a služeb poskytovaných uprchlíkům.

3.2.5. EHSV podporuje společnou azylovou politiku založenou na zjednodušených společných postupech. Tato politika se musí rovněž opírat o společnou definici postavení uprchlíka a práva spojená s tímto postavením, aby se uprchlíkům zabránilo v hledání „nejlepšího zacházení“.

3.2.6. Je třeba více rozpracovat systém informací ze zemí původu. Žádosti o azyl podané občany, kteří pocházejí ze stejných států a pravděpodobně se nacházejí v podobné situaci, mají často různé výsledky. Nynější systém by měl být dostatečně flexibilní a spolehlivý na to, aby zkoumal a zpracovával informace o vývoji v zemích původu v reálném čase. Je třeba neustále upevňovat spolupráci bezpečnostních služeb členských států, neboť jsou důležitým zdrojem informací.

3.2.7. Větší pozornost by měla být věnována organizaci legální migrace a vízové politice, digitalizaci postupů, uznávání kvalifikací a zajištění mobility v oblasti vzdělávání.

3.2.8. EU by měla být více zapojena do řízení návratů a do podpory opatření zaměřených na opětovné začlenění. Pilotní projekt navracení do Pákistánu a Bangladéše je pro současnou krizovou situaci jen velmi málo relevantní. EHSV důrazně doporučuje plánování a provádění podobných projektů s náležitou finanční a institucionální podporou.

3.2.9. Zvýšení hraničních kontrol v tranzitních zemích, posílení hlídek na moři a ničení plavidel převaděčů může pomoci, není však jediným způsobem trvalého vyřešení tohoto problému. EU se dala na správnou cestu, když zaujala komplexní přístup spočívající v lepším využívání svých rozmanitých nástrojů a značných zdrojů.

3.3. Občanská společnost

3.3.1. Občanská společnost hraje při zvládnutí migrační krize klíčovou úlohu. Subjekty občanské společnosti mohou výraznou měrou přispět k poskytování nezbytné první pomoci přicházejícím migrantům. Občanská společnost by však mohla zastávat ještě důležitější úlohu, pokud jde o dlouhodobější úsilí nutné k začlenění migrantů do společnosti. Občanská společnost může pomáhat přímo jednotlivým lidem, což je nesmírně důležité ve všech fázích přijímání a usídlování uprchlíků.

3.3.2. EHSV oceňuje solidaritu, kterou projevili skupiny občanské společnosti a jednotlivci, kteří dobrovolně pomáhají žadatelům o azyl. Jenže tato pozitivní a spontánní reakce není dostatečně velká na to, aby umožnila účinně čelit této výzvě. EHSV vyzývá členské státy EU, aby uznaly a ocenily úlohu, kterou občanská společnost hraje, tím, že poskytnou větší podporu vnitrostátním nevládním organizacím a občanské společnosti, a zajistí tak strukturovanější a účinnější reakci. Vlády členských států nesou zvláštní odpovědnost za nalezení subjektů občanské společnosti na svém území a navázání kontaktů s nimi a za zvýšení podpory poskytované těmto subjektům, aby měly větší kapacity.

3.3.3. EHSV dále doporučuje, aby se Komise snažila poskytnout členským státům v rámci dohod o partnerství týkajících se strukturálních fondů více prostředků, a bylo tak možné nasměrovat více prostředků ESF a EFRR do řízení migračních toků a integračního úsilí. Primárními příjemci těchto prostředků by měly být nevládní organizace a organizace zapojené na místní úrovni. Tyto prostředky by měly převyšovat prostředky, které jsou v současné době poskytovány v rámci Azylového, migračního a integračního fondu.

3.3.4. EHSV poukazuje na Evropské fórum pro migraci, které převzalo úlohu Evropského fóra pro integraci, jež v roce 2009 založil EHSV s Evropskou komisí. Toto fórum je platformou pro dialog mezi evropskými institucemi a občanskou společností v oblasti přistěhovalectví, azylu a integrace migrantů.

4. Začlenění do společnosti a trh práce

4.1. EHSV považuje za důležité a velmi naléhavé zajistit vytvoření transparentního, předvídatelného a spravedlivého systému legální migrace do EU. Evropské obyvatelstvo stárne, a roste o pouhé cca. 0,2 % ročně, což je výrazně pod hranicí generační obnovy. Odhaduje se, že Evropa ztratí do roku 2050 přibližně 30 milionů lidí v produktivním věku, a pokud se něco rychle nepodnikne, bude se index závislosti ve většině členských států EU i nadále rychle zvyšovat, produktivita bude klesat, podniky se budou zavírat a výrazně vzrostou náklady na zachování služeb zejména pro stárnoucí obyvatelstvo.

4.2. Prostřednictvím společných a organizovaných opatření vycházejících ze solidarity může EU změnit současnou situaci v příležitosti ke zvrácení současného demografického vývoje a jeho dopadů na společnost a hospodářství. Začlenění migrantů do trhu práce vede k hospodářskému růstu a podporuje jejich nezávislost. Na druhé straně politiky, které integraci opomíjejí, přenášejí zátěž podporování migrantů na veřejné služby a mohly by způsobit sociální tlaky, které by měly značné důsledky.

4.3. EHSV uznává, že integrace je silně závislá na integraci do trhu práce. S důsledky přistěhovalectví pro trh práce jsou však spojeny četné faktory, které je třeba objasnit, mj. vliv přistěhovalců na výši mezd, dostupnost pracovních míst, tlak na daňový systém (zdraví a vzdělávání) a účinky multikulturalismu.

4.4. Výbor již vypracoval průzkumné stanovisko⁽¹⁾, které bylo základem pro přípravu ministerské konference v Zaragoze v roce 2010⁽²⁾, na níž bylo přijato důležité prohlášení o začlenění migrantů do trhu práce a o výzvách pro evropské a vnitrostátní orgány a sociální partnery.

4.5. Studie ukazují, že celkově přispívají migranti do hospodářství více, než z něj berou, že jejich vliv na daňové systémy je minimální a že pomáhají Evropě řešit její demografický deficit a stimulovat hospodářský růst. Dopady migrace však nejsou ve všech evropských regionech stejné a musí být pečlivě hodnoceny z hlediska svého vlivu na místní úrovni. Kromě toho je očividný rozdíl mezi organizovaným příchodem migrantů v rámci provádění určité politiky a neočekávaným nápoem tisíců přicházejících migrantů, jež je obtížné řešit a který přetěžuje místní, regionální a celostátní struktury, jak se ukázalo v uplynulých týdnech.

4.6. Začlenění migrantů do trhu práce závisí na řadě faktorů, jako je míra nezaměstnanosti v hostitelských zemích, dovednosti migrantů, úroveň jejich dovedností, předvstupní příprava v oblasti jazykových schopností, formální odborná příprava a organizace, struktury zřizované v hostitelských zemích za účelem snazšího začlenění přistěhovalců – včetně uprchlíků – do trhu práce. Právě v těchto oblastech hraje občanská společnost klíčovou roli.

4.7. Existují však i jiné faktory, které brání rychlé integraci, jako je uznávání kvalifikací, byrokratické překážky, nedostatečná transparentnost, nesprávný dojem veřejnosti z migrantů, vykořisťování a právní překážky spočívající v zastaralé legislativě a v neprovádění nebo pomalém provádění právních předpisů EU.

4.8. Odbory a organizace zaměstnavatelů mají při řešení problému začleňování přistěhovalců do trhu práce klíčovou úlohu. EHSV doporučuje, aby byli sociální partneři plně zapojeni do koncipování, přípravy, provádění a monitorování integrační politiky a souvisejících opatření na místní, regionální, vnitrostátní a evropské úrovni.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 16.

⁽²⁾ <http://www.integrim.eu/wp-content/uploads/2012/12/Report-20101.pdf>, <https://www.uclm.es/bits/archivos/declaracionzaragoza.pdf>.

4.9. Vláda, místní a regionální orgány a sociální partneři musí spolupracovat na dosažení společenského konsensu ohledně způsobů a prostředků začleňování migrantů do hospodářství a společnosti, především proto, aby se zabránilo potyčkám mezi různými znevýhodněnými skupinami.

4.10. Občanská společnost hraje rozhodující úlohu při pomáhání migrantům získat přístup ke vzdělávání, odborné přípravě a zaměstnání a při potírání diskriminace v oblasti vzdělávání, na trhu práce a ve společnosti jako takové.

V Bruselu dne 10. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje krizový relokační mechanismus a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států

[COM(2015) 450 final – 2015/0208 (COD)]

(2016/C 071/09)

Zpravodaj: Cristian PÎRVULESCU

Dne 16. září 2015 a dne 21. října se Evropský parlament a Rada Evropské unie rozhodly, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje krizový relokační mechanismus a mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států

[COM(2015) 450 final – 2015/0208 (COD)].

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 10. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Uprchlická krize v EU dospěla do bodu, kdy jsou zpochybňovány základní zásady ochrany lidských práv a demokracie. EHSV je navzdory obtížím pevně přesvědčen, že je tyto zásady nutno prosazovat a řádně uplatňovat.

1.2. EHSV se domnívá, že suverenistické sklony některých vlád a negativní vnímání migrace a uprchlíků ze strany stále většího počtu občanů lze zmírnit širokým a potřebným úsilím o prosazování klíčových evropských hodnot a institucionálních výdobytků EU. V těchto výjimečných situacích potřebujeme více Evropy, více demokracie a více solidarity.

1.3. K současné uprchlické krizi, byť byla předvídatelná, došlo v důsledku neexistence společné azylové politiky – její vytvoření bylo zpožděno kvůli nejednotné evropské politické činnosti. EHSV v této souvislosti naléhavě vyzývá Evropskou radu, Evropskou komisi a Evropský parlament, aby provedly čl. 67 odst. 2 a článek 78 Smlouvy o fungování Evropské unie, které vytvářejí podmínky pro to, aby EU vypracovala skutečnou azylovou politiku.

1.4. EHSV vždy důsledně zdůrazňoval potřebu solidarity, odpovědnosti a společných kroků a také to, že ústředním tématem jsou základní práva.

1.5. EHSV vítá úsilí Evropské komise o koordinaci společné reakce na uprchlickou krizi, včetně schůze vedoucích představitelů týkající se přílivu uprchlíků přicházejících západobalkánskou trasou.

1.6. Konkrétním příkladem spolupráce založené na solidaritě a odpovědnosti je krizový relokační mechanismus. EHSV by však chtěl, aby tento relokační mechanismus tvořil společně s dalšími podobnými iniciativami součást obecné strategie s cílem zajistit soudržnost a efektivitu. Zejména je potřeba zavést solidární a odolné systémy sdílení zátěže, především pak stále, spravedlivé a závazné kritérium pro rozdělování osob hledajících ochranu do všech zemí EU.

1.7. Evropská komise a další orgány a instituce EU musí aktivně podporovat vlády členských států, aby byly vytvořeny vhodné podmínky a vyhlídky na integraci relokovaných žadatelů o azyl. V této souvislosti je mimo jiné třeba ujasnit, že výdaje členských států spojené s přijímáním a integrací žadatelů o azyl, resp. uprchlíků nejsou dlouhodobými strukturálními výdaji, a proto by neměly být zahrnovány do výpočtu strukturálního rozpočtového schodku.

2. Obecné poznámky

2.1. Současná uprchlická krize představuje výzvu jak v administrativní rovině – neboť samotný rozsah tohoto jevu je bezprecedentní –, tak i v rovině právní. EU se ocitla v situaci, kdy jsou základní zásady ochrany lidských práv a demokracie zpochybňovány. Ochota členských států plně provést mezinárodní smlouvy je ovlivňována zvýšenou mezinárodní mobilitou, jež je důsledkem hospodářské globalizace. EHSV se domnívá, že suverenistické sklony některých vlád a negativní vnímání migrace a uprchlíků ze strany stále většího počtu občanů lze zmírnit širokým a potřebným úsilím o prosazování klíčových evropských hodnot a institucionálních výdobytků EU. V těchto výjimečných situacích potřebujeme více Evropy, více demokracie a více solidarity.

2.2. Evropský azylový systém je pod značným tlakem pramenícím z vícero krizí. Příčinou některých z nich je mezinárodní politika první dekády 21. století, zatímco jiné jsou neblahým důsledkem hospodářské a finanční krize. Ty z poslední doby – „arabské jaro“, politická nestabilita v Libyi a občanská válka v Sýrii – bezprostředně vedly ke značnému nárůstu počtu uprchlíků.

2.3. Všech 47 členských států Rady Evropy musí uplatňovat ustanovení týkající se lidských práv a zajistit, aby se v souladu s článkem 3 ⁽¹⁾ Evropské úmluvy o ochraně lidských práv dostalo ochrany všem lidským bytostem. Naproti tomu Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 poskytuje ochranu pouze pro konkrétní kategorie osob, které vymezuje článek 1, a tuto ochranu lze snadněji pozbyť. Tato úmluva však pokládá osoby, jež potřebují mezinárodní ochranu, za osoby oprávněné požívat souboru práv. V některých členských státech, jako např. v Rumunsku, jsou na základě ústavních předpisů mezinárodní smlouvy nadřazeny vnitrostátní právní úpravě. Článek 18 ⁽²⁾ Listiny základních práv Evropské unie, která je na základě článku 6 SFEU závazná, stanoví právo lidí, kteří potřebují mezinárodní ochranu.

2.4. Dublinský systém nepoměrně zatěžuje několik států v „první linii“ (Malta, Itálie, Kypr, Řecko, Španělsko a v nedávné době Maďarsko), které nesou břemeno zpracovávání žádostí o azyl. Za těchto podmínek je pro některé členské státy stále těžší respektovat v praxi zásadu nenavrácení a zásady zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech, Listině základních práv a směrnicích, které z ní vycházejí. EHSV je navzdory obtížím pevně přesvědčen, že je tyto zásady nutno prosazovat a řádně uplatňovat.

2.5. Článek 67 odst. 2 a článek 78 Smlouvy o fungování Evropské unie vytvářejí podmínky pro to, aby EU vyvíjela skutečnou azylovou politiku. S ohledem na tyto články není ústředním bodem vypracovat minimální pravidla, ale spíše vytvořit společný systém zahrnující jednotné postupy. K současné uprchlické krizi, byť byla předvídatelná, došlo v důsledku neexistence společné azylové politiky – její vytvoření bylo zpožděno kvůli nejednotné evropské politické činnosti. V této souvislosti EHSV naléhavě vyzývá Evropskou radu, Evropskou komisi a Evropský parlament, aby uvedené články provedly.

⁽¹⁾ „Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“ Článek 3 není jediným, který se vztahuje na azyl a mezinárodní ochranu. Vyhoštění osob, které podaly žádost o azyl, jež byla zamítnuta, může být problematické s ohledem na článek 2 (Právo na život), článek 5 (Právo na svobodu a osobní bezpečnost), článek 6 (Právo na spravedlivé řízení), článek 7 (Uložení trestu jen na základě zákona), článek 3 Protokolu č. 4 (Zákaz vyhoštění občanů) a článek 4 téhož protokolu (Zákaz hromadného vyhoštění cizinců). Souvisejícími články jsou rovněž: článek 8 (Právo na respektování soukromého a rodinného života), článek 13 (Právo na účinný právní prostředek nápravy) a článek 16 (Omezení politické činnosti cizinců).

⁽²⁾ Právo na azyl je zaručeno s náležitým ohledem na ustanovení Ženevské konvence ze dne 28. července 1951 a na Protokol týkající se právního postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967 a v souladu se Smlouvou o založení Evropského společenství.

2.6. EHSV vítá úsilí Evropské komise o koordinaci společné reakce na uprchlickou krizi, včetně schůze vedoucích představitelů týkající se přílivu uprchlíků přicházejících západobalkánskou trasou. Na této schůzi se sešly hlavy států a vlád členských i nečlenských zemí EU s cílem lépe koordinovat opatření v tomto regionu ve třech klíčových oblastech: poskytování přístřeší, společné řízení migračních toků a správa hranic ⁽³⁾.

2.7. EHSV doufá, že krizový relokační mechanismus napomůže tomu, aby EU na základě konsensu pokročila směrem k systému, který bude dostatečně stabilní a pružný, aby dokázal obstát před rozličnými výzvami souvisejícími s různými podobami migrace.

2.8. EHSV vždy důsledně zdůrazňoval potřebu solidarity, odpovědnosti a společných kroků a také to, že ústředním tématem jsou základní práva. Trval a trvá rovněž na tom, že musí být vyvinuto podstatné úsilí o usnadnění integrace migrantů a uprchlíků.

2.9. Konkrétním příkladem spolupráce založené na solidaritě a odpovědnosti je krizový relokační mechanismus. EHSV by však chtěl, aby tento mechanismus tvořil společně s dalšími podobnými iniciativami součást obecné strategie s cílem zajistit soudržnost a efektivitu. Zejména je potřeba zavést solidární a odolné systémy sdílení zátěže, především pak stálé, spravedlivé a závazné kritérium pro rozdělování osob hledajících ochranu do všech zemí EU. Pozitivní krokem tímto směrem je „Evropský program pro migraci“ Evropské komise.

3. Konkrétní poznámky

3.1. Kterýkoli členský stát, jenž se nezapojuje do uvedeného mechanismu, musí objasnit své důvody. Pokud je primární pohnutkou finanční otázka či nepřipravenost na přijetí žadatelů o azyl, měla by být stanovena určitá předběžná finanční podpora.

3.2. Podpora EU pro organizace občanské společnosti, jež se zabývají uprchlickou krizí a integrací migrantů, je stále nedostatečná. Byrokratické předpisy a postupy omezují jejich schopnost účinně působit v praxi.

3.3. Při určování, zda se jedná o stav nouze, by Evropská komise posuzovala, je-li situace taková, že ji členský stát není schopen zvládnout ani s „dobře připraveným azylovým systémem“. Jak je to vymezeno? Jaká jsou kritéria pro to, aby byl azylový systém popsán jako „dobře připravený“? Návrh udává některá kritéria, která by Komise mohla uvážit, nicméně tato kritéria jsou velmi flexibilní a označena jako „mimo jiné“.

3.4. Návrh není dostatečně konkrétní, pokud jde o sladování preferencí relokovatelných členského státu, členského státu relokace a žadatelů. Není jasné, jak bude fungovat v praxi.

3.5. Doporučuje se, aby žadatelům byly dostupné relevantní informace a poradenství, které poskytnou orgány relokovatelných členských států a styční úředníci členského státu relokace.

3.6. Není jasné, jakým způsobem jsou členské státy relokace motivovány k náležitému přijetí a integraci relokovatelných žadatelů. Ochotu žadatelů, pokud jde o relokaci do konkrétní země, budou ovlivňovat stav infrastruktury, dostupnost služeb, např. zdravotnictví a vzdělávání, či přiděly finančních prostředků. Evropská komise a další orgány a instituce EU musí aktivně podporovat vlády členských států, aby byly vytvořeny vhodné podmínky a vyhlídky na integraci relokovatelných žadatelů.

3.7. Návrh musí být v tomto směru konkrétnější a musí nastínit postupy pro hodnocení a podněcování rozvoje infrastruktury a služeb v oblasti azylu ve všech členských státech.

3.8. Systém se musí do určité míry přizpůsobit tomu, že žadatelé o azyl upřednostňují konkrétní členský stát relokace. Tyto preference musí být spojeny s jasnými a prokazatelnými vyhlídkami na úspěšnou integraci (členové rodiny žijící v daném státě, znalost jazyka a předchozí vazby na tuto zemi, jako např. studium či podnikání).

⁽³⁾ Viz sdělení vedoucích představitelů zveřejněné po schůzi.

3.9. Mezi faktory, které mají být vzaty v potaz při relokaci osoby do některého z členských států, jsou uvedeny „kulturní vazby“. EHSV se domnívá, že by toto kritérium nemělo být používáno k odůvodnění odmítnutí žadatelů o azyl na základě jejich náboženství.

3.10. Návrh neupřesňuje, jak bude tento systém fungovat v případě zemí, jako jsou Srbsko či Bývalá jugoslávská republika Makedonie, jež mají jasné vyhlídky na členství a potýkají se se značným přílivem migrantů a žadatelů o azyl.

V Bruselu dne 10. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií

(COM(2015) 337 final – 2015/0148 (COD))

(2016/C 071/10)

Zpravodaj: Antonello PEZZINI

Dne 7. září 2015 se Evropský parlament a dne 21. září 2015 Rada rozhodly, v souladu s články 192 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií

(COM(2015) 337 final – 2015/0148 (COD)).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 18. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 138 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Výbor je přesvědčen, že pro Evropu je zásadně důležitá udržitelná reindustrializace s konkurenčním růstem, která vytváří nová, lepší pracovní místa, a že systém EU pro obchodování s emisemi CO₂ by měl v tomto kontextu představovat klíčový nástroj evropské politiky v boji proti změně klimatu a v procesu dekarbonizace světové ekonomiky.

1.2. Výbor se domnívá, že systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) jako nástroj snižování emisí z výroby energie v EU by měl vyslat signál pro cenu uhlíku, ale měl by i pozitivně ovlivňovat udržitelné investice do nových nízkouhlíkových technologií.

1.3. Podle EHSV je třeba učinit trh s uhlíkem stabilnější, flexibilnější a otevřenější pro všechny velké účastníky na celosvětové úrovni v podrobném a koordinovaném rámci tak, aby bylo dosaženo cíle v podobě konkurenceschopného a udržitelného průmyslového výrobního systému.

1.4. Výbor je toho názoru, že Komise by se měla přísně řídit mandátem stanoveným v rámci energetické politiky a politiky v oblasti klimatu do roku 2030, na němž se Evropská rada dohodla na zasedání ve dnech 23. a 24. října 2014, zejména pokud jde o jasné pokyny týkající se ustanovení o úniku uhlíku, která je třeba vytvořit v rámci reformy systému EU ETS.

1.5. Podle Výboru je třeba zajistit odpovídající mechanismy přechodu tak, aby byla chráněna konkurenceschopnost evropských průmyslových odvětví a nedocházelo k riziku úniků investic a vystavení evropských průmyslových odvětví nekalé konkurenci zemí, které nemají srovnatelné nástroje právní úpravy v oblasti klimatu.

1.6. EHSV doporučuje, aby byl zajištěn odpovídající rámec předpisů, zejména v oblasti přidělování bezplatných povolenek, přípustnosti úniku uhlíku, revize parametrů referenčního srovnávání, náhrady nákladů vyvolaných cenami elektrické energie, který by se stoprocentní jistotou zaručoval přidělování bezplatných povolenek a plnou náhradu nepřímých nákladů ve všech členských státech pro 10 % nejvýkonnějších zařízení v odvětvích vystavených vysokému riziku úniku uhlíku.

1.7. EHSV doporučuje mezi nejdůležitějšími body reformy tyto:

- zrušení meziodvětvového opravného koeficientu pro přímé náklady;
- harmonizované mechanismy náhrady nepřímých nákladů v celé EU, aby se předešlo narušením hospodářské soutěže ⁽¹⁾;
- systémy odměňování, nikoli penalizace, pro ty, kteří si vedou nejlépe, ať už toho dosáhnou jakýmkoliv způsobem, včetně zachycování a využívání CO₂;
- fixace referenčních hodnot opírajících se o spolehlivé údaje z průmyslu a fixovaných pouze jednou, na počátku období;
- přidělování bezplatných povolenek pro jednotlivá odvětví na základě skutečné, nikoli historické produkce;
- možnost nouzového přístupu ve 4. fázi u odvětví, která nemají předem stanovené referenční parametry;
- flexibilnější definice rizika úniku uhlíku s aktuálními kvalitativními kritérii rizika, aniž by byly zaváděny prahové hodnoty;
- použití části rezervy tržní stability na podporu postupného vyřazování odvětví vyloučených ze seznamu úniku uhlíku;
- osvobození i zařízení s emisemi nižšími než 50 000 t CO₂ z mechanismu;
- plná integrace sociálního rozměru do systému EU ETS, aby se podpořil přechod průmyslových postupů a dovedností a postupů a dovedností souvisejících se zaměstnáním k bezuhlíkové ekonomice;
- studie podmínek rozšíření mechanismů odměňujících ty, co si vedou nejlépe, na občanskou společnost, a zaručit tak **bonus ETS** rodinám, komunitám a veřejným orgánům, které výrazně snižují svoji spotřebu energie, jež je zdrojem CO₂, nebo jeho emise kompenzují **zelenými investicemi**;
- nezávislá předběžná studie, objektivně stanovující optimální mechanismy pro působení systému EU ETS směrem k dosažení stanovených klimatických cílů.

1.8. Výbor dále doporučuje co největší soulad, plnou synergii, co nejmenší překrývání předpisů a odstranění přílišné byrokratické zátěže u nových právních předpisů revidujících systém EU pro obchodování s emisemi a souběžných a doplňujících právních předpisů, které se vzájemně ovlivňují.

1.9. EHSV se domnívá, že by se měl zajistit rámec pro obchodování s mezinárodními kredity, které by měly mít úlohu v dosažení širších cílů v oblasti snižování emisí v Evropě za podpory mezinárodních vícestranných a dvoustranných dohod.

1.10. Výbor považuje za důležité vypracovat samostatné stanovisko z vlastní iniciativy k tomuto tématu po skončení konference v Paříži, která proběhne na konci roku 2015.

⁽¹⁾ Viz Joaquín Almunia, místopředseda Evropské komise odpovědný za politiku hospodářské soutěže. Modernizace pro integrovaný energetický trh EU, Brusel, 2. prosince 2013. „Energetika: odvětví, v němž je nejvíce zapotřebí více Evropy“. Vypracování společných zásad posuzování státní podpory. Aby bylo podpora slučitelná, musí přispívat ke společnému cíli EU, napravit prokázané selhání trhu/řešit kapitálové záležitosti, být vhodným nástrojem, mít motivační účinek, být přiměřená/omezená na minimum, zabránit nežádoucím narušením hospodářské soutěže a obchodu. Viz také Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 (Úř. věst. C 200, 28.6.2014, s. 1).

2. Úvod

2.1. Systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS, Emission Trading System) nabyl účinnosti dne 1. ledna 2005 a představuje jeden z nejdůležitějších nástrojů politiky EU v oblasti klimatu, a to díky tomu, že nabízí možnost snižovat emise skleníkových plynů.

2.2. Od té doby, co byl systém EU ETS vytvořen, je jeho účelem stanovení referenčního bodu pro uhlík, který má umožnit snižovat emise ve všech odvětvích evropského hospodářství, která jsou zodpovědná přibližně za polovinu emisí skleníkových plynů.

2.3. EHSV vždy považoval systém EU ETS za klíčový nástroj politiky v oblasti klimatu a energetické politiky EU pro snížení průmyslových emisí EU a požadoval jeho skutečnou reformu zaměřenou na uskutečnění cílů EU v oblasti klimatu do roku 2030 při zachování konkurenceschopnosti průmyslu EU a zabránění přemístění investic.

2.4. **Evropská rada na svém zasedání dne 21. března 2014** doporučila opatření na poskytování plné náhrady přímých a nepřímých nákladů vyplývajících z politik EU v oblasti klimatu pro odvětví vystavená celosvětové konkurenci až do doby, než mezinárodní dohoda o klimatu nastolí rovné podmínky na celosvětové úrovni.

2.4.1. Výbor nicméně souhlasí s připomínkami Evropského účetního dvora, podle něhož má provádění EU ETS značné nedostatky, a předkládá řadu doporučení ke zlepšení integrity a provádění tohoto systému, v nichž potvrzuje koncepci účinnosti průmyslu, jež zaručí vysokou konkurenceschopnost ekonomiky EU.

2.5. **Evropská rada se na svém zasedání ve dnech 23. a 24. října 2014** dohodla na rámci pro politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030. Přijala rovněž závěry a zejména potvrdila tyto čtyři důležité cíle:

- závazný cíl EU týkající se snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 nejméně o 40 % ve srovnání s úrovní roku 1990 s postupným každoročním snižováním o 1,74 %;
- závazný cíl spotřeby energie z obnovitelných zdrojů v objemu nejméně 27 % do roku 2030, ale bez závazných cílů pro jednotlivé členské státy;
- orientační cíl v oblasti zlepšení energetické účinnosti o nejméně 27 % do roku 2030, který není závazný, ale může být podroben revizím a zvýšen na 30 %;
- podpořit urychlené dokončení vnitřního trhu s energií nejpozději do roku 2020 a dosáhnout 10 % cíle u stávajících elektrických propojení.

2.5.1. Cíl EU v oblasti snížení vnitřních emisí skleníkových plynů nejméně o 40 %, který byl oficiálně schválen na zasedání Rady ve složení pro životní prostředí dne 6. března 2015, představuje základ příspěvku EU k jednání o nové celosvětové dohodě o změně klimatu.

2.5.2. Všechny tyto rámcové prvky bude Rada pravidelně přezkoumávat a nadále vydávat strategické pokyny týkající se jak odvětví, na něž se systém EU ETS vztahuje, tak odvětví, na něž se nevztahuje, a propojení a energetické účinnosti.

2.5.3. Nástroje a opatření musí být zaměřeny na globální a technologicky neutrální přístup podporující snižování emisí a energetickou účinnost.

2.6. **Dne 13. května 2015** bylo dosaženo dohody mezi Radou a EP o reformě systému EU ETS na základě rozhodnutí o rezervě tržní stability:

- v roce 2018 bude vytvořena rezerva tržní stability, která bude účinná od 1. ledna 2019;
- povolenky, na něž se vztahuje „backloading“ (900 milionů povolenek, jejichž dražba byla posunuta z let 2014–2016 na roky 2019–2020), budou zahrnuty do rezervy tržní stability;

- nepřidělené povolenky budou převedeny přímo do rezervy tržní stability v roce 2020 a jejich budoucí využití bude zvaženo v rámci širšího přezkumu EU ETS;
- na 10 % *solidární složku* povolenek se bude až do konce roku 2025 vztahovat dočasná výjimka z uplatňování rezervy tržní stability;
- přezkum EU ETS bude muset zohlednit případné využití omezeného množství povolenek před rokem 2021 s cílem zapojit stávající zdroje na podporu zachycování a ukládání CO₂;
- přezkumy EU ETS a rezervy tržní stability zohlední:
- únik emisí CO₂ a aspekty týkající se konkurenceschopnosti a
- otázky spojené se zaměstnaností a HDP.

2.7. V rámci strategie vytvoření energetické unie a s ohledem na konferenci o klimatu v Paříži navrhla Komise balíček opatření zaměřených mj. na revizi systému EU pro obchodování s emisemi podle pokynů Rady při zachování priorit reindustrializace evropského hospodářství a mezinárodní konkurenceschopnosti průmyslových odvětví, která jsou nejvíce vystavena riziku přemístění výroby.

2.8. Opatření v rámci revize systému EU pro obchodování s emisemi zahrnují nejen energetickou politiku, ale i mnoho jiných politik EU.

2.9. EHSV zveřejnil studii dopadu opatření financovaných prostřednictvím nástrojů EU k ochraně životního prostředí⁽²⁾, v níž se zdůrazňuje význam účinného využívání výnosů vzniklých prostřednictvím tržních nástrojů pro zlepšení životního prostředí odpovídajícího podpoře zelené ekonomiky a výnosů ze systému EU pro obchodování s emisními povolenkami, jež představují obzvláště významnou možnost financování tohoto zlepšení a přechodu průmyslu a zaměstnanosti k bezuhlíkové ekonomice.

3. Návrhy Komise

3.1. Iniciativa Komise s cílem změnit směrnici 2003/87/ES o EU ETS usiluje prostřednictvím rozčleněné řady návrhů o zvýšení roční úrovně snížení povolených emisí tak, aby se množství povolenek každoročně vydávaných v celém Evropském hospodářském prostoru (EHP) od roku 2021 lineárně snižovalo o více než 2,2 % a v roce 2030 bylo o 43 % nižší, než bylo v roce 2005.

3.2. V návrhu jsou předloženy různé mechanismy financování určené k podpoře hospodářských subjektů, které musejí bojovat proti úniku uhlíku a řešit velké výzvy, jež představují inovace a investice potřebné k modernizaci jejich zařízení a energetické účinnosti s cílem přispět ke snižování emisí.

4. Systémy obchodování s emisemi ve světě

4.1. Systémy obchodování s emisemi jsou na vzestupu v celém světě, a to i mimo EU. Jedná se o systémy na celostátní nebo nižší úrovni, fungující již v řadě zemí.

4.2. V USA prezident Obama vyhlásil pravidla plánu Clean Power (CPP), která stanoví pro každý stát jedinečné normy na snížení emisí uhlíku z elektráren do roku 2030, a to zejména emisí pocházejících z využívání uhlí a zemního plynu.

4.2.1. V **Kalifornii** existuje program „cap-and-trade“, který byl zahájen v roce 2012. Ve státech **Connecticut, Delaware, Maine, Maryland, Massachusetts, New Hampshire, New York, Rhode Island a Vermont** je v platnosti Regional Greenhouse Gas Initiative (RGGI).

⁽²⁾ www.eesc.europa.eu/envistud.

4.3. V **Austrálii** je provozován systém obchodování s emisemi, který se na základě dohody s Evropskou komisí z roku 2012 napojuje do roku 2018 na evropský systém.

4.4. V **Kanadě** byl v roce 2012 zaveden Québec's Cap-and-Trade System for Greenhouse Gas Emissions a od roku 2013 se vztahuje na 85 % emisí v Québecu.

4.5. Na **Novém Zélandu** byl v roce 2008 zaveden systém obchodování s emisemi NZ ETS, který se vztahuje na lesy a zemědělství, fosilní kapalná paliva, elektrárny a průmyslové postupy.

4.6. EU a **Čína** dosáhly na dvoustranném summitu na konci června 2015 dohody o spolupráci v boji se změnou klimatu.

4.7. V **Jižní Koreji** funguje od ledna 2015 program KETS, první operační program v Asii na národní úrovni a druhý na celosvětové úrovni po EU ETS.

4.8. V **Japonsku** je prvním systémem povinného obchodování Tokyo Cap-and-Trade Program (TMG ETS), který byl zahájen v roce 2010.

4.9. Ve **Švýcarsku** byl v roce 2008 zahájen systém ETS-CH pětiletým dobrovolným obdobím jako alternativní možnost k dani z CO₂ z fosilních paliv. Od roku 2013 se tento systém stal povinným pro velká, energeticky náročná průmyslová odvětví.

5. Obecné připomínky

5.1. Výbor se domnívá, že systém EU ETS představuje účinný klíčový nástroj snížení emisí EU souvisejících s výrobou energie, pokud se řídí logikou trhu, která by měla vyslat signál pro cenu uhlíku v souladu s ambicemi, ale i pozitivně ovlivnit investice do nízkouhlíkových technologií a do rozvoje výroby energie z obnovitelných zdrojů a zvýšení energetické účinnosti.

5.1.1. EHSV je znepokojen možnou akcelerací procesu úniku investic jako specifické formy úniku uhlíku v ohrožených odvětvích. Tento proces by mohl dále snížit konkurenceschopnost těchto odvětví a jejich schopnost přijímat opatření potřebná pro nízkouhlíkovou ekonomiku účinně využívající zdroje, jak bylo popsáno v nedávných stanoviscích ⁽³⁾.

5.2. EHSV je přesvědčen o tom, že je nezbytné, aby trh s uhlíkem byl stabilnější, flexibilnější a otevřenější pro všechny velké účastníky na celosvětové úrovni.

5.3. Rámec politik v oblasti energetiky a klimatu do roku 2030, na němž se Evropská rada dohodla ve dnech 23. a 24. října 2014, stanoví ambiciózní cíle jednostranného snižování emisí, ale přinesl i přesné pokyny týkající se ustanovení o úniku uhlíku, která bude třeba rozvíjet v rámci reformy systému EU ETS.

5.3.1. EHSV se dále domnívá, že reforma EU ETS by měla představovat rámec koordinované politiky, zejména společně s reformou odvětví nespádajících do EU ETS (rozhodnutí o „sdílení úsilí“) a politikami v oblasti energie z obnovitelných zdrojů (směrnice o obnovitelných zdrojích energie) a energetické účinnosti (směrnice o energetické účinnosti a směrnice energetické náročnosti budov).

5.4. EHSV se domnívá, že k důležitým bodům reformy by mělo patřit:

— zrušení meziodvětvového opravného koeficientu pro přímé náklady;

— mechanismy náhrady nepřímých nákladů harmonizované na úrovni EU;

⁽³⁾ Tržní nástroje – nízkouhlíkové hospodářství v EU (Úř. věst. C 226, 16.7.2014, s. 1), Rámec politiky v oblasti klimatu a energetiky v období 2020–2030 (Úř. věst. C 424, 26.11.2014, s. 39) a Pařížský protokol (Úř. věst. C 383, 17.11.2015, s. 74).

- systémy odměňování, nikoli penalizace, pro ty, kteří si vedou nejlépe, ať už toho dosáhnou jakýmkoliv způsobem, včetně zachycování a využívání CO₂;
- fixace referenčních hodnot opírajících se o spolehlivé údaje z průmyslu a fixovaných pouze jednou, na počátku období;
- přidělování bezplatných povolenek pro jednotlivá odvětví na základě skutečné produkce;
- možnost nouzového přístupu ve 4. fázi u odvětví, která nemají předem stanovené referenční parametry;
- flexibilnější definice rizika úniku uhlíku s aktuálními kvalitativními kritérii rizika;
- použití části rezervy tržní stability na podporu postupného vyřazování odvětví vyloučených ze seznamu úniku uhlíku;
- osvobození menších zařízení s emisemi nižšími než 50 000 t CO₂ z mechanismu;
- plná integrace sociálního rozměru do systému EU ETS, aby se podpořil přechod průmyslových postupů a dovedností a postupů a dovedností souvisejících se zaměstnáním k bezuhlíkové ekonomice;

5.4.1. Podnikům ohroženým přemístěním by měl být bezplatně přidělen určitý objem emisních povolenek.

5.5. Podle Výboru je třeba zajistit vhodné mechanismy přechodu k vyrovnanému snižování množství bezplatných povolenek na emise CO₂ s cílem ochránit konkurenceschopnost evropských průmyslových odvětví a sektorů zaměstnanosti a vyhnout se riziku úniku investic a vystavení evropských průmyslových odvětví nekalé konkurenci ze zemí, které nemají srovnatelné nástroje právní úpravy.

5.5.1. Zejména je třeba zaručit balíček odpovídajících předpisů pro úrovně přidělování bezplatných povolenek, přípustnost úniku uhlíku, revizi parametrů referenčního srovnávání a náhradu nákladů vyvolaných cenami elektrické energie, který by se stoprocentní jistotou zaručoval přidělování bezplatných povolenek a plnou náhradu nepřímých nákladů ve všech členských státech pro 10 % nejvýkonnějších zařízení v odvětvích vystavených vysokému riziku úniku uhlíku.

5.5.2. Bylo by rovněž vhodné prozkoumat možnost rozšíření mechanismů odměňujících ty, co si vedou nejlépe, na občanskou společnost, a zaručit tak **bonus ETS** rodinám, komunitám a veřejným orgánům, které výrazně snižují svoji spotřebu energie, jež je zdrojem CO₂, nebo jeho emise kompenzují **zelenými investicemi**.

5.6. EHSV se domnívá, že by se měl zachovat, zdokonalit a rozšířit mechanismus čistého rozvoje (*Clean Development Mechanism – CDM*) a že by se měla náležitě podpořit propojení evropského systému ETS s novými systémy, jež vznikají v jiných částech světa.

5.7. Změna klimatu vyžaduje celosvětové řešení prostřednictvím dohody s dobře stanovenými jasnými cíli pro všechny velké světové ekonomiky.

6. Zvláštní připomínky

6.1. Výbor doporučuje revidovat způsob rozdělování povolenek a zaručit určité procento bezplatných povolenek, které by uspokojilo požadavky provozovatelů, kteří na ně mají nárok. Definice odvětví ohrožených únikem uhlíku od roku 2020 by mohla způsobit výrazné omezení s prahovou hodnotou 0,18 jako nutného předpokladu ke způsobilosti.

6.2. EHSV se obává zostření referenčních hodnot, které by dodatečně penalizovalo podniky, jež musí čelit obtížím: snížení referenčních hodnot napříč odvětvími prostřednictvím zavedení jednotného lineárního opravného koeficientu, který je stanoven v rozmezí minimální hodnoty 0,5 % a maximální hodnoty 1,5 % na ročním základě, nezohledňuje v ekonomicky obtížném období životnost strojního zařízení a skutečný technologický stav ve velmi různorodých odvětvích.

6.3. EHSV se domnívá, že parametry referenčního srovnávání pro únik uhlíku by měly být technicky a ekonomicky proveditelné, aby odrážely skutečný technologický pokrok, a doporučuje, aby metodiku určenou ke zkrácení výčtu odvětví na seznamu úniků uhlíku ze 177 odvětví na 52 odvětví v letech 2021–2030 museli schválit sociální partneři a aby tato metodika byla doplněna o opatření na postupné vyřazování.

6.4. EHSV se dále domnívá, že by měl být zrušen mezioborový opravný koeficient. Nevhodně vypočítaný opravný koeficient by vyvolal nejistotu při rozdělování bezplatných povolenek a zařízení by vystavil ještě většímu riziku zbytečných nákladů.

6.5. Podle EHSV je třeba stanovit na úrovni EU harmonizovaný mechanismus náhrady nepřímých nákladů vyčleněných na základě již stanovených parametrů⁽⁴⁾, který by vyloučil stávající narušení vnitřního trhu tím, že by učinil povinným stávající systém založený na státních podporách a uložil členským státům, aby věnovaly alespoň část příjmů z dražeb na dostatečnou náhradu nepřímých nákladů vzniklých těm, kteří si v exponovaných odvětvích vedou z environmentálního hlediska nejlépe.

6.6. EHSV žádá, aby flexibilnější a dynamičtější přidělování bezplatných povolenek bylo založeno na skutečné aktuální úrovni výroby, podporovalo zařízení, která zlepšují účinnost, a zachovalo pro ně stejné přidělování bezplatných povolenek.

6.7. Nezbytná je větší flexibilita kritéria definice rizika úniku uhlíku, aby co nejlépe odrážela dopad ceny uhlíku na konkurenceschopnost různých odvětví, zejména pokud jde o malé a střední podniky, podle kvalitativního kritéria tak, jak bylo definováno v roce 2008.

6.8. EHSV se domnívá, že by se fondy systému EU ETS – fond rezervy tržní stability, fond pro inovace, modernizační fond – měly posuzovat komplexně, aby bylo zajištěno řádné a odpovídající fungování systémů řízení/kontroly, a předešlo se tak kumulaci a překrývání.

6.9. EHSV se domnívá, že:

- část rezervy tržní stability by měla být určena na podporu postupného vyřazování odvětví vyloučených ze seznamu úniků uhlíku;
- modernizační fond by měl být kromě opatření na výrobu elektřiny v zemích s HDP nižším než 60 % průměru EU otevřený i opatřením v oblastech NUTS 2, aby se transparentně podpořily investice bez narušení vnitřního trhu s energií;
- fond pro inovace by měl sloužit pro nové nízkouhlíkové technologie a průmyslové postupy, zejména v odvětvích, která jsou postupně vyřazována;
- by se měly podporovat dobrovolné aukce uhlíku (trh Carbomark) jako doplňující závazky přijímané dobrovolně majiteli lesů za účelem maximalizace nepřímých environmentálních přínosů lesů. Nabízejí možnost, jak rovněž z ekonomického hlediska uznat klimatickou funkci lesního ekosystému.

6.10. Výbor si přeje, aby opatření stanovená pro malá zařízení s emisemi nižšími než 25 000 t CO₂ byla rozšířena na zařízení s emisemi nižšími než 50 000 t CO₂, která představují na úrovni EU přibližně 75 % zařízení v ETS, ale jen 5 % z celkových emisí.

6.11. Pokud jde o emise vyplývající z mineralogického postupu, jejich potenciál ke snížení ze strany provozovatelů je v zásadě nulový a mělo by se na ně vztahovat úplné bezplatné přidělování povolenek.

⁽⁴⁾ Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky na období 2014–2020 – Úř. věst. C 200, 28.6.2014, s. 1.

6.12. Vzhledem k tomu, že opatření v rámci revize systému EU pro obchodování s emisemi zahrnují kromě energetické politiky i řadu dalších politik EU, doporučuje Výbor u nových právních předpisů a předpisů, s nimiž se vzájemně ovlivňují, co největší soudržnost a odstranění nadměrné byrokratické zátěže.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě

[COM(2015) 192 final]

(2016/C 071/11)

Zpravodaj: Raymond HENCKS

Spoluzpravodaj: Thomas McDONOGH

Dne 12. května 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě

[COM(2015) 192 final].

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 9. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 219 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV podporuje strategii pro jednotný evropský digitální trh. Obává se však, že politická vůle části členských států vydat se na cestu ke tvořivé a inovativní digitální unii, která by nebyla orientovaná pouze na spotřebu, není zatím dostatečná.

1.2. Strategie pro jednotný digitální trh v Evropě, již navrhla Junckerova Komise, navazuje na předchozí strategie a programy v oblasti digitalizace a má dát nový impuls digitální politice Evropské unie, jejíž zavádění je zpožděno. Zároveň se nově zaměřuje na obchod a spotřebitele a opatření nezbytná ke zvýšení obchodu a počtu spotřebitelů a ke zlepšení podmínek a ochrany pro spotřebitele.

1.3. V tomto kontextu je na prvním místě nutné zaplnit mezeru v dovednostech. To se týká jak znalosti základních početních úkonů a gramotnosti, tak digitálních dovedností a jejich odpovědného využívání. Zadruhé by se nemělo omezovat fungování platform, jelikož jejich snadné používání je nezbytné k pohánění trhu. Zatřetí jsou zapotřebí náležité aplikace, zaměření na normalizaci je tedy vítáno. Širší elektronická veřejná správa přispěje k většímu zapojení občanů do digitální činnosti. Z pohledu spotřebitele vítá EHSV iniciativy týkající se lepšího přístupu spotřebitelů a podniků k digitálnímu zboží a digitálním službám po celé Evropě.

1.4. Některé, nikoli však všechny iniciativy, jež jsou podrobně popsány v části 4.2 (Vytvoření vhodných podmínek pro rozvoj digitálních sítí a služeb) se týkají sítí infrastruktury a jsou součástí digitální agendy. Význam těchto návrhů je souvislost s jednotným trhem a naléhavost, s níž budou řešeny. Některé další iniciativy v této části jsou důležité pro práva spotřebitelů.

1.5. EHSV podporuje Komisi v jejím odhodlání odstranit fragmentaci na 28 vnitrostátních digitálních strategií a trhů a spojit je do jednoho evropského přístupu, a zajistit si tak přední postavení ve světové digitální ekonomice, jež se stala doménou třetích zemí.

1.6. EHSV je přesvědčen, že Evropská unie může ještě dohnat své zpoždění, jelikož disponuje vynikajícími dovednostmi a velkými zkušenostmi v některých digitálních oblastech. V této souvislosti klade EHSV důraz na rozvoj víceborových výzkumných středisek a evropských synergií v rámci Evropského výzkumného prostoru, a to v oblastech, jako jsou cloud computing, nanoelektronika, uchovávání a zpracování dat velkého objemu, přístroje konzultovatelné nebo ovladatelné na dálku (propojené objekty) a inteligentní služby.

1.7. EU bude moci dohonit uvedené zpoždění, pokud se jí podaří sloučit v krátkodobém horizontu své zdroje, aby ve všech 28 členských státech zmobilizovala a koordinovala úsilí veřejné a soukromé sféry, a pokud do diskusí o strategii pro jednotný digitální trh zapojí všechny zúčastněné strany. EHSV podporuje závazek Komise provést ke všem svým budoucím činnostem v rámci vytvoření jednotného digitálního trhu veřejnou konzultaci.

1.8. EHSV lituje, že digitální strategie postrádá sociální rozměr (kromě otázek spojených s digitální gramotností), přestože vývoj služeb a obchodních modelů s sebou přináší hluboké změny v pracovní oblasti. EHSV se domnívá, že by se měly vzít v úvahu jak potenciální výhody, tak řada rizik a výzev, zejména v oblasti bezpečnosti a organizace zaměstnání a v oblasti sociálního zabezpečení, a taktéž postupy stanovené Smlouvou pro sociální dialog a horizontální sociální doložka, které ve strategii pro jednotný evropský trh musí sehrát svoji úlohu⁽¹⁾. EHSV se domnívá, že sociální rozměr se všemi svými důsledky pro zaměstnanost by měl tvořit čtvrtý pilíř strategie pro jednotný evropský digitální trh.

2. Úvod

2.1. EHSV chápe pojem „jednotný digitální trh“ jako přechod od stávajícího vnitřního trhu EU k internetu transakcí a činností. K tomu již částečně došlo, ale iniciativy popsané Komisí jsou navrženy tak, aby se zcela naplnil digitální potenciál. Činnosti a transakce na trhu zahrnují výrobu zboží a poskytování služeb, po nichž následuje zprostředkování, distribuce a spotřeba. Transakce mezi spotřebiteli (S), podniky (P) a veřejnými orgány (O) odráží jak vliv sociálních sítí, tak směřování ke společnosti sdílení. Veřejné orgány mají na jednotném digitálním trhu úlohu poskytovatele služeb.

2.2. Výhody přechodu obchodních postupů jsou dobře známy: větší zapojení do hodnotového řetězce, zrychlení procesu od návrhu po dodání, zlepšení spotřebitelských rozhraní (zejména na sociálních sítích) a celkově vyšší konkurenceschopnost. Tento přechod postupně otevře cestu pro „internet věcí“ a čtvrtou průmyslovou revoluci.

2.3. Jedinečnou vlastností vnitřního trhu je jeho nadnárodní forma, v jejímž důsledku je v zásadě dobře přizpůsoben k využívání internetu. Existují však problémy se samotným vnitřním trhem a s přizpůsobením pravidel, zákonů a předpisů digitálnímu prostředí, ve všech kategoriích (S, P a O) jsou nedostatky v digitální připravenosti, technická infrastruktura jednotného digitálního trhu je nedokonalá a mohou vzniknout problémy s dominantním postavením velkých platforem.

2.4. Souběžně s projektem jednotného digitálního trhu provádí Komise svoji digitální agendu. Ta se zabývá opodstatněnými obavami ohledně omezené přítomnosti EU v globálních odvětvích hardwaru a softwaru, ale tyto obavy jsou pro jednotný digitální trh okrajové. Podle Komise je cena za dokončení jednotného digitálního trhu velmi vysoká, pokud jde o HDP a zaměstnanost, a vše, co je potřeba učinit, je v současných možnostech EU a členských států.

2.5. Neúspěch v dokončení jednotného trhu služeb má hluboké důsledky pro rozvoj jednotného digitálního trhu. Sektor služeb je dominantním sektorem hospodářství členských států. Služby jsou ve stále vyšší míře poskytovány prostřednictvím transakcí na internetu a pokrok ve strategii pro jednotný digitální trh by sám o sobě mohl ulehčit realizaci jednotného trhu služeb.

2.6. Překážkou vytvoření jednotného digitálního trhu se stala pravidla, předpisy a zákony, které byly vytvořeny pro transakce založené na listinných dokladech a pro raná desetiletí elektronického obchodu. EHSV vítá navržený legislativní program a stanovený ambiciózní harmonogram:

- legislativní návrhy jednoduchých a účinných pravidel týkajících se přeshraničních smluv pro spotřebitele a podniky,
- přezkum nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele,
- opatření v oblasti doručování zásilek,

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Dopady digitalizace na odvětví služeb a zaměstnanost ve vztahu k průmyslové změně (Úř. věst. C 13, 15.1.2016, s. 161).

- široce koncipovaný přezkum s cílem připravit legislativní návrhy pro potírání neodůvodněného zeměpisného blokování,
- šetření elektronického obchodování z hlediska hospodářské soutěže v souvislosti s on-line obchodováním se zbožím a s poskytováním on-line služeb,
- legislativní návrhy na reformu systému autorských práv,
- legislativní návrhy na snížení administrativní zátěže podniků vyplývající z různých systémů DPH,
- iniciativy týkající se vlastnictví dat, volného toku dat (například mezi poskytovateli služeb cloud computingu) a evropského cloudu,
- přezkum směrnice o soukromí a elektronických komunikacích.

2.7. Zatímco legislativní program popsany v odstavci 2.6 výše je jasně stanoven, plánovaná opatření ke zvýšení povědomí o internetu, schopností a připravenosti ve třech kategoriích (S, P a O) jsou mnohem méně jasná:

- digitální dovednosti a odborné znalosti, především u mnoha skupin obyvatel EU, a rovněž návrhy Komise v této oblasti jsou zcela nedostačující. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že Komise tomuto rozhodujícímu faktoru úspěchu jednotného digitálního trhu a evropské informační společnosti nedává potřebnou prioritu,
- přijetí plánu prioritních norem IKT a rozšíření Evropského rámce interoperability pro veřejné služby,
- nový akční plán v oblasti elektronické veřejné správy, včetně iniciativy týkající se zásady „pouze jednou“ a iniciativy týkající se propojení obchodních rejstříků.

Dohromady budou mít tyto iniciativy dopad na občany, malé a střední podniky, veřejné a soukromé služby a odvětvové aplikace, jež jsou nejdůležitější pro vytvoření jednotného digitálního trhu. Zdá se, že tyto návrhy postrádají přesnost a naléhavost. EHSV bude pozorně sledovat vývoj těchto iniciativ, které jsou všechny pod kontrolou EU a členských států.

2.8. Je navržena řada zásadně důležitých iniciativ v oblasti infrastruktury:

- přezkum směrnice o družicovém vysílání a kabelovém přenosu,
- legislativní návrhy na reformu stávajících telekomunikačních pravidel,
- přezkum směrnice o audiovizuálních mediálních službách (přezkoumá ji Komise),
- vytvoření smluvního partnerství veřejného a soukromého sektoru pro kybernetickou bezpečnost.

Jasnými prioritami jsou telekomunikace a kybernetická bezpečnost, naléhavou otázkou je však rovněž vyjasnění pravidel pro poskytování audiovizuálního obsahu prostřednictvím kabelového, družicového a širokopásmového přenosu.

2.9. Hnací silou jednotného digitálního trhu jsou platformy. Většina členů kategorií S, P a O je využívá každý den. Jsou dostupné, snadno použitelné a často i zdarma. Je nezbytné je dále rozvíjet, souvisejí s nimi však následující obavy:

- Usnadňují chod ničivých aplikací, které ohrožují různá odvětví a zavedené podniky. Zákazníci z nich profitují, zavedené podniky však zpochybňují jejich legálnost.
- Mnoho platform má dominantní postavení, které vyvolává otázky ohledně jeho možného zneužití.

- Většina velkých platform má sídlo mimo EU, v EU však existuje odvětví platform, které ke svému přežití a rozkvětu potřebuje rovné podmínky.

Z těchto důvodů vítá EHSV šetření zaměřené na komplexní analýzu úlohy platform na trhu včetně nedovoleného obsahu na internetu. Aby byl jednotný digitální trh úspěšný, musí platformy prosperovat, a proto by prosazování práva nijak nemělo omezovat jejich manévrovací prostor.

2.10. Vzhledem k výše uvedené analýze považuje EHSV programy EU popsané v odstavci 2.7 za možnou Achillovu patu strategie a vydává „varování“, pokud jde o platformy.

3. Obecné připomínky

3.1. Je nepopiratelné, že Evropská unie dosud naplno nevyužila ohromné příležitosti spojené s digitálními technologiemi. Důvodem pro to je z velké části fakt, že evropský trh zůstává roztržštěný na 28 vnitrostátních trhů.

3.2. Určité členské státy totiž zjevně upřednostňují zachování a rozvoj čistě národní digitální strategie před postupem směřujícím k tvořivé a inovativní evropské digitální unii. Německý a francouzský ministr hospodářství současně vyzvali k vytvoření společného rámce, řízeného zejména těmito dvěma zeměmi.

3.3. EHSV poukazuje mj. na to, že předsedové vlád některých členských států zaslali předsedovi Rady písemné námítky k provádění strategie. Uvedli: „Měli bychom regulovat, pouze pokud ve prospěch regulace existují jasné důkazy, a měli bychom vycházet ze zásad inteligentní regulace a důkladného posouzení dopadů. Je zcela jasné, že jednotný digitální trh nebude úspěšný, pokud bude potlačovat inovace, investice a podnikání.“ EHSV souhlasí s tímto názorem pod podmínkou, že budou stejně tak zohledněny zájmy spotřebitelů a zaměstnanců.

3.4. Komise zamýšlí tuto novou strategii dosažení jednotného digitálního trhu jako pokračování digitální agendy pro Evropu z roku 2010. V té bylo naplánováno 101 opatření, z nichž bylo podle Komise provedeno 72 a 23 by mělo být dokončeno ve stanovených lhůtách. Jelikož ale ještě nebyl dokončen jednotný digitální trh, je část těchto opatření převedena do nové strategie, již se teď Výbor zabývá.

3.5. Předseda nové Evropské komise JUNCKER během prezentace jejích politických směrů uvedl, že „vybudujeme-li propojený jednotný digitální trh, dokážeme generovat dodatečný hospodářský růst v hodnotě až 250 miliard EUR, a tím vytvořit stovky tisíc pracovních příležitostí“. Podle zkoumaného sdělení by evropský HDP mohl vzrůst o 415 miliard EUR a dva komisaři pověřen digitální ekonomikou hovoří o 3,8 milionu pracovních míst, která by mohla vzniknout vytvořením jednotného digitálního trhu.

3.6. EHSV se domnívá, že zahlcování občanů čísly, která se výrazně liší v závislosti na zdroji v rámci Komise, avšak jsou prezentována jako nevyvratitelné skutečnosti, ačkoliv nejsou moc věrohodná, je kontraproduktivní. Podobná prohlášení vedou k nedůvěře vůči politickým činitelům a způsobují netečnost vůči skutečným problémům.

3.7. Komise dosud nikdy nepředložila důkaz toho, že se její odhady tohoto typu naplnily. EHSV žádá současnou Komisi, aby na konci svého funkčního období provedla hodnocení a srovnala výsledek se svými předpověďmi.

3.8. Podle EHSV není realistické věřit v dokončení jednotného digitálního trhu během současného funkčního období Komise, a to tím spíše, že nebyla zveřejněna související posouzení dopadu ani vědecké analýzy podporující taková tvrzení. EHSV se domnívá, že odhady Komise by se měly srovnat se studiemi, které předpovídají značné ztráty pracovních míst v důsledku digitálních změn⁽²⁾.

3.9. Komise uvádí, že dosažením propojeného digitálního trhu se zajistí, aby si Evropa zachovala svou vedoucí celosvětovou pozici v oblasti digitální ekonomiky a aby evropské podniky dostaly možnost se rozvíjet rovněž za hranicemi Unie.

⁽²⁾ Viz poznámka pod čarou 1.

3.10. EHSV s politováním konstatuje, že se značně snížily ambice EU zakotvené v Lisabonské strategii z roku 2000, tj. stát se nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou na světě, schopnou dosáhnout udržitelného hospodářského růstu a zároveň zvýšit počet pracovních míst, zlepšit jejich kvalitu a posílit sociální soudržnost.

3.11. Evropská unie je pozadu.

Digitální ekonomika se stala výsostní doménou USA a Asie. Padesátka velkých evropských operátorů elektronických komunikací podléhá 28 odlišným vnitrostátním regulačním rámcům, zatímco šest velkých operátorů amerického trhu a tři giganti čínského trhu se řídí jedním regulačním rámcem. Víze vnitroeuropejského digitálního trhu jakožto faktoru integrace již v současném digitálním světě bez hranic není vhodná. Mimo jiné nezabránila velkým platformám třetích zemí ve vytvoření monopolů či oligopolů ve většině členských států EU.

3.12. EHSV i nadále doufá, že EU stále ještě může své zpoždění dohnat a že strategie pro jednotný digitální trh v Evropě může dát tomuto odvětví nový impuls. Podmínkou je však to, že bude nejen využívat digitalizace, ale také ji bude vytvářet, že bude podporovat kvalitativní společenský posun k ranému vzdělávání mladých lidí, aby získali digitální dovednosti a odpovědně je využívali, že odstraní digitální propast, zaručí dostupnost pro všechny občany (včetně osob se zdravotním postižením) a zajistí odpovídající veřejné a soukromé investice do výuky, odborného vzdělávání a výzkumu.

3.13. EU proto potřebuje sloučit své zdroje, aby ve všech 28 členských státech zmobilizovala a koordinovala úsilí veřejného a soukromého sektoru. Je to nezbytné, pokud nechce zaspát vývoj, jímž digitální ekonomika neustále prochází, jako jsou například mobilní aplikace, jejichž počet v posledních letech mnohonásobně vzrostl, cloud computing, data velkého objemu (*big data*) nebo strategické výzvy, které představují obří platformy digitálních služeb, jež se staly nevyhnutelným způsobem přístupu k internetu. Do diskuse o strategii pro jednotný digitální trh musí být zapojeny všechny zúčastněné strany a musí se v ní zohlednit ochrana a základní práva občanů, spotřebitelů, pracovníků a osob se zdravotním postižením, aby se realizovala společnost podporující začlenění.

3.14. EHSV musí konstatovat, že strategie pro jednotný digitální trh zcela postrádá sociální rozměr. Dopady digitalizace na zaměstnanost a související problémy jsou do velké míry neznámé, přestože neustálý vývoj služeb a obchodních modelů s sebou přináší hluboké změny v pracovní oblasti, jež mají rozsáhlé dopady na povahu práce a strukturu podniků a ohrožují existenci kolektivních smluv. V této souvislosti musí ve strategii pro jednotný digitální trh sehrát svoji úlohu postupy stanovené Smlouvou pro sociální dialog a také horizontální sociální doložka. Ve svém stanovisku CCMI/136 týkajícím se dopadů digitalizace na odvětví služeb a zaměstnanost ve vztahu k průmyslové změně předložil EHSV řadu doporučení, jak předejít tomu, aby postup digitalizace poškodil efektivitu stávajících systémů odborné přípravy, ochrany zaměstnanosti, sociálního zabezpečení a zdanění. EHSV se domnívá, že sociální rozměr se všemi svými důsledky pro zaměstnanost by měl tvořit čtvrtý pilíř strategie pro jednotný evropský digitální trh.

3.15. Další oblastí, v níž má EU příležitost se prosadit, jsou data velkého objemu, kde je stále potřeba sestavit technické normy, jimiž se bude řídit sběr a zpracování údajů. K tomu je potřeba sloučit různé vnitrostátní předpisy do soudržného evropského rámce, který by se díky inteligentní politice v oblasti zpracování údajů vyznačoval vyvážením hospodářských zájmů a ochrany soukromí v různých oblastech, jako je zdravotnictví, veřejné zdraví, osobní služby, zemědělsko-potravinářský průmysl atd.

3.16. Mezi členskými státy Evropské unie běžně probíhají diskuse o technických normách, a EU se tedy může opřít o zkušenosti z této oblasti při vytváření evropské politiky údajů, vycházet při tom z kvalitního právního rámce a zachovávat si kontrolu nad normami týkajícími se ochrany osobních údajů (viz SWIFT), aby nedošlo k tomu, že je prosadí jiné subjekty.

3.17. EHSV mimo jiné poukazuje na to, že digitální odvětví se rovněž vyznačuje velkou nerovnováhou v zastoupení obou pohlaví a že odborníci na IKT jsou z velké většiny muži. Vzhledem k mnoha neobsazeným pracovním místům v odvětví IKT by Evropská unie a členské státy měly povzbuzovat více žen, aby se ucházely o zaměstnání v digitálním sektoru.

3.18. Světová banka rozdělila ve své zprávě *Golden growth: Restoring the lustre of the European economic model* Evropskou unii v závislosti na ukazatelích digitalizace na šest bloků, aby upozornila na značné rozdíly mezi členskými státy v rozvoji digitálních technologií, dovedností a aplikací a elektronického obchodu. EHSV vyzývá Komisi, aby tyto rozdíly plně zohlednila při stanovování prioritních opatření svého pracovního programu.

3.19. EHSV bere dále na vědomí prohlášení Komise, podle něhož má Evropský fond pro strategické investice kromě financování EU ve výši zhruba 21,4 miliardy eur podporovat širokou škálu projektů v oblasti digitalizace, a to, že Evropská investiční banka a Evropský investiční fond nabízejí velké příležitosti pro dodatečné financování. EHSV je potěšen, že Komise bude spolupracovat s EIB, navrhovateli projektů a členskými státy na tom, aby byly dostupné prostředky plně využity, zajímá ho však, z jakých důvodů zůstala velká část prostředků EU přidělených členským státům nevyčerpána. EHSV žádá o vypracování související analýzy, aby bylo v budoucnu zaručeno jejich účelné a účinné využívání.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Lepší přístup spotřebitelů a podniků k digitálnímu zboží a službám v celé Evropě

4.1.1. Legislativní návrhy jednoduchých a účinných pravidel týkajících se přeshraničních smluv pro spotřebitele a podniky

Je to ambiciózní iniciativa, ale vítaná, pokud bude realizovatelná. Přesto zůstane přeshraniční obchod (elektronický či jiný) z jazykových a kulturních důvodů problematický pro malé a střední podniky a soukromé osoby. Regulérní a jednoduchý standardní text smlouvy ve všech jazycích EU odstraní jednu velkou překážku, ale jiné překážky přetrvávají, např. obavy týkající se bezpečnosti elektronického (přeshraničního či jiného) obchodu. V tomto kontextu je iniciativa v oblasti kybernetické bezpečnosti vítaná.

EHSV požaduje, aby veškeré návrhy v rámci provádění strategie pro jednotný digitální trh v Evropě zajišťovaly vysokou úroveň ochrany spotřebitelů a aby v žádném členském státě nevedly ke snížení stávající úrovně ochrany.

Mezi sociálními partnery přetrvává znepokojení, že přeshraniční elektronický obchod může narušit činnost existujících vnitrostátních podniků. Toto znepokojení poukazuje na potřebu zahrnout do strategie sociální rozměr.

4.1.2. Přezkum nařízení o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele

Účinná spolupráce je jistě nezbytnou podmínkou bezproblémové přeshraniční ochrany spotřebitelů. Pro přijetí přeshraničního elektronického obchodu budou pravděpodobně klíčové postupy pro včasnou náhradu a odškodnění.

Je třeba vynaložit veškeré úsilí, aby se snížila regulační zátěž malých a středních podniků.

EHSV se domnívá, že by Komise měla:

- zajistit spotřebitelům přeshraniční přístup k zákonně dostupnému obsahu za spravedlivých a přijatelných podmínek,
- posoudit, do jaké míry jsou spotřebitelé diskriminováni při nákupu na internetu na základě země, v níž žijí, a ekonomické a spotřebitelské důsledky této diskriminace a navrhnout nezbytné kroky k řešení jakékoliv diskriminace,
- přezkoumat provádění a prosazování práv spotřebitelů, vyjasnit, jak se práva spotřebitelů vztahují na digitální produkty, a zajistit, aby spotřebitelé a podniky rozuměli svým právům a měli důvěru v to, že budou prosazována.

4.1.3. Opatření v oblasti doručování zásilek

Rychlá reakce při doručování zásilek je klíčem ke spokojenosti zákazníků na domácích trzích elektronického obchodu a funguje dobře. Je logické, že by měl být podobně podporován přeshraniční elektronický obchod, Výbor však konstatuje, že nejvýznamnější mezinárodní zásilkové služby již v Evropě působí.

4.1.4. Široce koncipovaný přezkum s cílem připravit legislativní návrhy pro potírání neodůvodněného zeměpisného blokování ⁽³⁾

To se vztahuje jak na elektronický obchod, tak na audiovizuální služby. Při nakupování zboží a služeb na internetu se při jejich vyhledávání objeví velmi zřídka výsledky z oblastí mimo zeměpisnou oblast nakupující osoby. Druhým extrémem je to, že by počet výsledků vyhledávání v rámci EU mohl být obrovský.

Nakupující může ve skutečnosti nastavit vyhledávač na jakoukoliv požadovanou zeměpisnou oblast. Jedním problémem je to, že pro zákazníky z jiné zeměpisné oblasti mohou platit diskriminační ceny, jak se nedávno ukázalo v případě pařížského Disneylandu. EHSV by podpořil opatření k zajištění toho, aby přeshraniční obchod probíhal za rovných podmínek, a spotřebitelé tak byli chráněni. Dalším problémem je fakt, že v některých případech je přeshraniční přístup k internetovým stránkám jednoduše odmítnut.

Audiovizuální blokování má dva rozměry: omezení externího přístupu cestujícím státním příslušníkům, kteří mají právo na vnitrostátní přístup ke službám, a omezení externího přístupu cizincům, jejichž nároky na přístup se opírají o občanství EU. V prvním případě doporučuje EHSV zavést digitální identity pro usnadnění přístupu. V druhém případě si je EHSV vědom, že většina blokování na základě zeměpisné polohy je způsobena buď omezením práv, nebo obchodními zájmy. Zjednodušený rámec práv by byl přínosný, avšak je třeba dbát na to, aby nedošlo k narušení obchodních modelů spojených s reklamou a přístupem na trh.

4.1.5. Šetření elektronického obchodování z hlediska hospodářské soutěže v souvislosti s on-line obchodováním se zbožím a s poskytováním on-line služeb

EHSV vítá dohled nad trhem prováděný úřady pro ochranu hospodářské soutěže a přísný režim sankcí za zneužívání dominantního postavení. EHSV však zároveň konstatuje, že technologie a digitální ekonomika ženou kupředu velké společnosti ku prospěchu celé ekonomiky a společnosti. EHSV proto důrazně doporučuje, aby byla plánovaná šetření striktně založena na zavedených zásadách obchodního a soutěžního práva.

4.1.6. Legislativní návrhy na reformu systému autorských práv

EHSV tyto návrhy podporuje, pokud zůstanou životaschopné různé obchodní modely a pokud budou respektována práva vlastníků duševního vlastnictví.

4.1.7. Přezkum směrnice o družicovém vysílání a kabelovém přenosu

Tato směrnice se týká koordinace určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. Výbor souhlasí s tím, že je nutné směrnici přezkoumat jak v rámci legislativních návrhů, s nimiž se počítá v odstavci 4.1.6, tak zohlednit hluboké změny, jimiž tato odvětví procházejí.

4.1.8. Legislativní návrhy na snížení administrativní zátěže podniků vyplývající z různých systémů DPH

Důležitým faktorem pro úspěch strategie pro jednotný digitální trh je zdanění digitálních technologií. Je totiž zřejmé, že evropské i vnitrostátní daňové právo neodpovídá realitě digitální ekonomiky a vede k vyhýbání se daňovým povinnostem a nekalé soutěži. EHSV souhlasí s přístupem Komise k DPH (tj. zaměřením na místo, kde se nachází zákazník, spíše než na místo, kde má poskytovatel služeb sídlo) i se zásadou přímého zdanění, která zajišťuje, že se zisk daní v místě, kde se vytváří hodnota. EHSV rovněž podporuje Komisi v jejím úsilí o snížení administrativní zátěže uvalené na podniky v důsledku rozdílů mezi režimy DPH. Pokud jde o bod iv), jednodušším řešením by mohlo být rozšíření osvobození na transakce v rámci EU.

⁽³⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu (Úř. věst. L 376, 27.12.2006, s. 36).

4.2. Vytvoření vhodných podmínek pro rozvoj digitálních sítí a služeb

4.2.1. Legislativní návrhy na reformu stávajících telekomunikačních pravidel

Zjevným rozdílem mezi Evropou, Asií a Spojenými státy v oblasti telekomunikací je roztržštěnost evropského trhu. K vytvoření organizací, jež budou disponovat rozsahem investic a výzkumných kapacit potřebným k tomu, aby byly konkurenceschopné na globální úrovni, a vzhledem k exponenciálnímu růstu digitálního provozu by se v jakémkoliv přezkumu měla rovněž zvážit kapacita poskytovatelů internetových komunikačních služeb tier 1 a tier 2. Přezkum by měl rovněž usilovat o dosažení vyváženého řešení otázky neutrality sítě. Vzhledem k tomu, že audiovizuální média jsou a budou poskytována přes internet, musí mít telekomunikační operátoři volnost, aby mohli splnit očekávání uživatelů v oblasti kvality a rychlosti dodání.

Co se týče návrhů Komise, Výbor vítá pokračující důraz na ochranu spotřebitele a úsilí o omezení roztržštěnosti a zvýšení harmonizace.

4.2.2. Přezkum směrnice o audiovizuálních mediálních službách

Zcela jistě existují velké rozdíly mezi regulací provozovatelů vysílání s licenci a neregulovanými poskytovateli služeb. Hranice jsou dále zastřeny opakovaným přenášením regulovaného vysílání prostřednictvím širokopásmového připojení a velkým množstvím internetových stránek distribuujících videa na vyžádání, houfy bloggerů ve zpravodajském prostoru a digitální verzí, již je nyní doplněna většina novin.

Výbor však pochybuje, že by bylo žádoucí pokoušet se regulovat všechny služby na jednotném základě. Lineární vysílání musí dodržovat normy z důvodu závazků veřejné služby a omezeného výběru diváka. Přístup k širokopásmovému připojení k internetovým stránkám je pod kontrolou diváka, jako je rodičovská kontrola. Vzhledem k rychlosti změn v tomto odvětví bude přezkum příhodný a změny potřebné, musí se však dosáhnout rovnováhy.

4.2.3. Komplexní analýza úlohy platform na trhu včetně nedovoleného obsahu na internetu

Je zřejmé, že evropská digitální agenda závisí ve velké míře na platformách a je jimi poháněna, stejně jako je tomu v jiných regionech světa. Úspěch hlavních platform jim zajistil dominantní postavení, které nesmí být zneužito. EHSV však varuje Komisi, že by neměla těmto společnostem bránit v činnosti pouze z toho důvodu, že jsou velké a úspěšné. V opačném případě vzniká riziko, že se budou klást překážky rozvoji jednotného digitálního trhu v Evropě.

Vzhledem k tomu je pět činností navržených Komisí přiměřených a rozumných. Mají potenciál zvýšit užitečnost platform v rámci jednotného digitálního trhu. Je nanejvýš důležité, aby Komise přijala vyvážený přístup a nepřehlížela legitimní obchodní zájmy platform.

4.2.4. Přezkum směrnice o soukromí a elektronických komunikacích

EHSV podporuje tento přístup k ochraně soukromých údajů. EHSV není přesvědčen, že je současný status „práva být zapomenut“ udržitelný v dlouhodobém horizontu, protože současný výklad EU je příliš široký a protože je technicky obtížné zachovat toto právo na globálním internetu. Výbor vyzývá Komisi, aby toto právo zlepšila tak, aby chránilo zranitelné osoby, a mohlo tak dosáhnout globálního přijetí.

4.2.5. Vytvoření smluvního partnerství veřejného a soukromého sektoru pro kybernetickou bezpečnost

V digitální ekonomice neznají různé fáze hodnotového řetězce hranic a přesahují vnitrostátní rozměr, což výrazně napomáhá kyberkriminalitě. EHSV vítá skutečnost, že strategie pro jednotný digitální trh předpokládá partnerství s průmyslem v oblasti kybernetické bezpečnosti, a již dlouho ohlašovaná kultura řízení rizik a efektivního toku informací tak konečně dostává podobu.

Jedním z hlavních rysů kyberkriminality se však Komise nezabývá, a sice tím, že informační a komunikační technologie nabízejí možnosti kybernetického dohledu, u nichž existuje nebezpečí zneužití ke kontrole údajů a osobní komunikace na úkor svobody jednotlivce či dokonce k provádění špionáže proti státům a jejich vládám. EHSV se domnívá, že v této věci bude třeba pořádat výměny informací a zlepšit kapacity pro odhalování a zásah na úrovni EU.

Komise neuvádí žádný údaj ohledně působnosti navrhovaného partnerství, očekávaných výstupů nebo struktury (jeden nebo více partnerů). Výbor rovněž zdůrazňuje rozsah současných tržních investic do kybernetické bezpečnosti. Z obou uvedených důvodů nemůže Výbor uvést připomínky k tomuto návrhu do té doby, než bude známo více.

4.3. *Maximalizace růstového potenciálu digitální ekonomiky*

4.3.1. *Iniciativy týkající se vlastnictví dat, volného toku dat (například mezi poskytovateli služeb cloud computingu) a evropského cloudu*

EHSV si je vědom střetu v prostředí dat velkého objemu, a sice mezi bezpečností osobních údajů a potřebou sestavit soubory osobních údajů pro rozsáhlé analýzy sloužící hospodářským, sociálním a lékařským účelům. EHSV vyzývá Komisi, aby k řešení tohoto konfliktu použila plánovaný přezkum.

4.3.2. *Přijetí plánu prioritních norem IKT a rozšíření Evropského rámce interoperability pro veřejné služby*

EHSV tuto iniciativu podporuje. Přestože mezinárodní výbory dosahují určitého stupně normalizace hardwaru a systémového softwaru, existuje evidentně velmi vysoká příležitost pro normalizaci a interoperabilitu na úrovni odvětví a aplikací a s tím související obrovský potenciál ke zvýšení hodnoty a významu jednotného digitálního trhu.

4.3.3. *Nový akční plán v oblasti elektronické veřejné správy, včetně iniciativy týkající se zásady „pouze jednou“ a iniciativy týkající se propojení obchodních rejstříků*

Odpovědnost za elektronickou veřejnou správu náleží členským státům. Některé jsou vepředu, jiné zaostávají. Pokrok na cestě k plnému fungování elektronické veřejné správy je nezbytným předpokladem pro vytvoření jednotného digitálního trhu.

4.3.4. *Digitální dovednosti a odborné znalosti*

Komise neplánuje legislativní program pro digitální dovednosti a odborné znalosti a ponechává tuto záležitost na členských státech. EHSV lituje, že na tomto poli neexistují žádné nové iniciativy. Výbor by přinejmenším očekával, že Komise předloží sdělení obsahující normy a osvědčené postupy. Kromě toho je nutné klást důraz na znalost základních početních úkonů a na gramotnost, neboť jsou to klíčové součásti souboru digitálních dovedností.

Sdělení, jež EHSV navrhuje, by poskytlo rámec uzpůsobený různým fázím života a rovněž průřezové návrhy pro celoživotní učení. Tento rámec by se skládal ze čtyř součástí: vzdělávání, zaměstnání, důchod a zdravotní postižení.

A VZDĚLÁVÁNÍ

A1 Základní školy – základní dovednosti.

A2 Střední školy – plánují se dva proudy:

— úplný soubor dovedností, aby studenti byli vybaveni sebedůvěrou pro život a práci v informační společnosti,

— speciální soubor digitálních dovedností pro studenty, kteří mají potenciál stát se odborníky na IKT, schopnými vyplnit mezeru v průmyslových dovednostech – v této souvislosti je potřeba vyvinout větší úsilí o dosažení lepší genderové vyváženosti v oblasti informačních technologií.

A1 + A2 Jak na základních, tak na středních školách je potřeba rozvíjet odpovědné využívání digitálních dovedností.

A3 Terciární vzdělávání – plánují se dva proudy:

- dovednosti související s jednotlivými povoláními, které budou zařazeny do výuky a zkoušek ve studijních programech, jako je strojírenství, matematika a biotechnologie,
- vyšší technické vzdělávání, které bude studentům dávat kvalifikace potřebné k zaplnění volných míst v technických odvětvích.

B ZAMĚSTNÁNÍ

- B1 Odborná příprava související s výkonem povolání, již budou poskytovat zaměstnavatelé a jež se bude neustále zaměřovat na rekvalifikaci a další profesní rozvoj s cílem zachovat aktuálnost dovedností.
- B2 Zvyšování dovedností nezaměstnaných, jež budou organizovat veřejné orgány s využitím příslušných agentur.

C DŮCHOD

- C1 Zpřístupnit dovednosti nezbytné v informační společnosti všem, již se v životě a v zaměstnání nesetkali s informační společností.
- C2 Zvláštní programy na pomoc těm, kdo se stali tak slabými, že nemohou zůstat členy informační společnosti.

D ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ

Podpora ve všech fázích s cílem začlenit osoby se zdravotním postižením do informační společnosti a udržet je v ní, i v případě postupného zhoršování postižení.

Z údajů ve sdělení Komise je zřejmé, že rozdíly v dovednostech existují v každém věku a na každém místě. Výbor se domnívá, že pouze strukturovaný a řízený program v každém členském státě může zajistit, že z informační společnosti a jednotného digitálního trhu bude vyloučeno jen málo občanů, v lepším případě žádný. EHSV opakovaně žádal o rozhodná opatření v oblasti dovedností. V souvislosti se strategií pro jednotný digitální trh nastal čas, aby Komise začala jednat.

V Bruselu dne 9. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akční plán EU proti pašování migrantů (2015–2020)

[COM(2015) 285 final]

(2016/C 071/12)

Zpravodajka: Brenda KING

Dne 6. července 2015 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán EU proti pašování migrantů (2015–2020)

[COM(2015) 285 final].

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 10. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 176 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá cíle stanovené v akčním plánu EU proti pašování migrantů ⁽¹⁾, a sice „prevenci a boj proti pašování migrantů, přičemž [tento akční plán] současně zajišťuje ochranu jejich lidských práv“ a „řešení základních příčin nelegální migrace“. EHSV připomíná, že uprchlíci požívají zvláštního postavení, jež jim přiznává Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951.

1.2. EHSV podporuje skutečnost, že tento akční plán usiluje o narušení sítě organizovaného zločinu prostřednictvím vyšetřování založených na zpravodajských informacích a finančních šetření, o skoncování s praním peněz a o zkonfiskování aktiv pocházejících z ilegální činnosti, důrazně však doporučuje, aby plán byl vyváženější a komplexnější a podrobně stanovil, jak bude EU převáděné osoby chránit a pomáhat jim.

1.3. EHSV, vycházející z prohlášení obsaženém ve sdělení Evropské komise, že „pašerácké sítě lze oslabit, pokud bude mít o jejich služby zájem méně lidí“, bere na vědomí prohlášení Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu v tom smyslu, že pro mnoho lidí žijících v chudých zemích nebo v oblastech zasažených válečným konfliktem a politickou nestabilitou je v dnešní době obtížné, ne-li nemožné, získat víza do schengenského prostoru a že jednotlivci a skupiny usilující o zisk zneužívají této situace a vybudovali výnosný obchod, který reaguje na poptávku po překročení hranic ⁽²⁾. EHSV tudíž doporučuje, aby byla podniknuta preventivní opatření a dbalo se žádosti generálního tajemníka OSN, aby EU zvážila vytvoření dalších způsobů, jak se zákonně a bezpečně dostat do Evropy, aby tak uprchlíci a migranti nebyli ponecháni v rukou zločineckých sítí a nevydávali se na nebezpečné cesty. Tato prohlášení odrážejí doporučení vyjádřená v mnoha stanoviscích EHSV týkajících se migrace.

1.4. EHSV souhlasí, že je nutné uvést do praxe zásadu solidarity a sdílené odpovědnosti s cílem zajistit rovnoměrnější rozdělení žádostí o azyl mezi členské státy. Bylo by třeba upravit Dublinskou úmluvu tak, aby odrážela tento inkluzivnější systém a chránila Schengenskou dohodu.

⁽¹⁾ COM(2015) 285 final.

⁽²⁾ Zástupkyně Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNDOC) paní Martina Hanke. Projev přednesený v rámci veřejného slyšení EHSV o převádění migrantů – Brusel, 12. října 2015.

1.5. EHSV tudíž schvaluje prohlášení předsedy Komise Jeana-Clauda Junckera, který členské státy varoval před zneužíváním migrační krize k rozbití Schengenské dohody⁽³⁾. EHSV požaduje, aby Komise vývoj v tomto směru pozorně sledovala a zajistila urychlený návrat k normálnímu stavu.

1.6. EHSV rovněž doporučuje posílit pravomoci Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) tak, aby mohl vykonávat svou činnost, a zvláštní pozornost přitom věnovat jeho operativní podpůrné činnosti a společným azylovým podpůrným týmům v členských státech, jež potřebují speciální či naléhavou podporu. EU musí zajistit, aby členské státy využívaly humanitární víza harmonizovaněji, systematictěji, nezávisleji a flexibilněji, tak jak je stanoveno ve společném vízovém kodexu.

1.7. EHSV vítá nejnovější návrh Komise „zabývat se vnějším rozměrem uprchlické krize“⁽⁴⁾, včetně vytvoření nouzového svěřenského fondu pro Afriku. Tento aktuální návrh zjevně uznává, že řešení základních příčin migrace je širší záležitostí přesahující vnitřní věci a bezpečnost, která je spojena s dalšími oblastmi politik, jako je obchod, rozvoj, zahraniční politika či integrace. To je v souladu se zásadou politické soudržnosti mezinárodní rozvojové spolupráce EU.

1.8. EHSV doporučuje, aby v zájmu řešení socioekonomických příčin, které jsou kořenem převádění migrantů, byla jako dlouhodobé řešení použita agenda udržitelného rozvoje. EHSV by chtěl členským státům EU připomenout jejich závazek vyčlenit 0,7 % hrubého národního důchodu (HND) na rozvojovou pomoc. Tento závazek nebyl v mnoha případech dodržen – některé členské státy svou oficiální rozvojovou pomoc snížily.

1.9. Vzhledem k tomu, že se Evropa potýká s pomalým růstem, stárnutím a úbytkem obyvatelstva a také nedostatkem pracovní síly, je rovněž důležité propojit migrační politiku EU s politikami v oblasti pracovní migrace a integrace v rámci evropského trhu práce, a to ve světle četných důkazů toho, že migrace je zásadním faktorem hospodářského oživení a rozvoje v Evropě.

1.10. EHSV souhlasí, že je třeba zlepšit návratovou politiku v rámci EU, a připomíná Komisi mnoho svých doporučení týkajících se toho, že lidská práva žadatelů o azyl musí být vždy respektována.

1.11. Toto stanovisko vyzývá zástupce orgánů a institucí Společenství a národních vlád, aby zohlednili úlohu sociálních partnerů a organizované občanské společnosti, kteří zajišťují sociální rozměr a přidanou hodnotu politik v oblasti migrace.

1.12. EHSV rovněž požaduje, aby bylo více pozornosti věnováno systematickému financování organizací občanské společnosti, které migrantům poskytují velmi důležitou pomoc na jejich cestě za bezpečím a také při snaze o integraci, což často kompenzuje neexistenci institucionálních kapacit. EHSV uvítá přístup, v jehož rámci budou organizace občanské společnosti oceněny za to, že přispívají k porozumění problému převádění migrantů, a za svou roli zprostředkovatelů při poskytování pomoci lidem v situacích, které nebyly schopny zvládnout ani členské státy, ani EU.

2. Souvislosti

2.1. Evropský program pro migraci⁽⁵⁾, přijatý dne 13. května 2015, stanoví okamžitá opatření, jež by měla Komise přijmout v reakci na krizovou situaci ve Středomoří, a boj proti převádění migrantů označuje za jednu z priorit, aby se zabránilo „vykořisťování migrantů zločineckými sítěmi“ a omezila motivace k nelegální migraci.

2.2. Od přijetí tohoto programu daly rychle se měnící podmínky způsobené velkým přílivem žadatelů o azyl vzniknout výjimečné situaci, která měla za následek to, že Evropská komise přijala rozhodná opatření a dne 9. září 2015 zveřejnila komplexní balíček návrhů, jejichž cílem je uprchlickou krizi řešit.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/president/announcements/call-collective-courage_en.

⁽⁴⁾ Evropská komise podniká kroky k vyřešení uprchlické krize – Štrasburk, 9. září 2015.

⁽⁵⁾ COM(2015) 240 final.

2.3. Důvodem tohoto návrhu Komise⁽⁶⁾ je skutečnost, že se situace v oblasti migrace ve středním a východním Středomoří vyostřila. Podle údajů agentury Frontex za období od 1. ledna do 30. srpna 2015 došlo k většině (99 %) nedovolených překročení hranic do EU v oblasti středního a východního Středomoří a trasou přes západní Balkán. Agentura Frontex rovněž poukázala na to, že trasou přes západní Balkán došlo v roce 2015 k více než 30 % ze všech nedovolených překročení hranic. To představuje příliv žadatelů o azyl čítající zhruba 500 000 osob, což působí velký tlak na hraniční státy EU⁽⁷⁾. Většina z těch, kteří přicházejí přes střední Středomoří, jsou migranti ze Sýrie a Eritrey, u nichž podle údajů Eurostatu činí míra uznaných žádostí o azyl více než 75 %. Podobně většina migrantů přicházejících přes východní Středomoří a západní Balkán pochází ze Sýrie a Afghánistánu. To odpovídá prohlášení UNDOC, že přes 80 % osob, které se v letošním roce dostaly do Evropy po moři, přichází ze zemí, které patří mezi 10 zemí, z nichž pochází nejvíce migrantů na světě⁽⁸⁾.

2.4. Podle Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) bylo ke 4. říjnu 2015 zaregistrováno 4 185 302 syrských uprchlíků. Toto číslo zahrnuje 2,1 milionu Syřanů zaregistrovaných v Egyptě, Iráku, Jordánsku a Libanonu, 1,9 milionu Syřanů zaregistrovaných tureckou vládou i 26 700 syrských uprchlíků zaregistrovaných v severní Africe⁽⁹⁾.

2.5. Délka trvání konfliktu v Sýrii se blíží pěti rokům a studie UNHCR poukazuje na to, že se životní podmínky syrských uprchlíků v Jordánsku rychle zhoršují a velký počet osob se přibližuje extrémní chudobě vzhledem k rozsahu krize a nedostatečné podpoře mezinárodního společenství – z finančních prostředků, které pro Sýrii požaduje UNHCR, bylo vybráno pouze 37 %. UNHCR prohlašuje, že dokud nebude shromážděn dostatek finančních prostředků na podporu infrastruktury hostitelských zemí (které sousedí s EU) a na zlepšení života a vyhlídek uprchlíků v těchto zemích, budou lidé nadále odcházet a směřovat do Evropy. Zatímco velká většina uprchlíků je příliš chudá na to, aby odešla z uprchlických táborů, ti, kteří mohou, vyhledávají služby převaděčů.

2.6. V návrhu rozhodnutí Rady předloženém Komisí dne 9. září 2015⁽¹⁰⁾ se uvádí, že Komise bude i nadále sledovat vývoj migračních toků, včetně situace na východní Ukrajině, pokud by se dále zhoršovala.

2.7. Tato výjimečná uprchlická krize probíhá v situaci, kdy kapacitu a připravenost některých členských států, zejména hraničních, pokud jde o poskytování humanitárních služeb v souladu se Ženevskou konvencí⁽¹¹⁾, ovlivňuje hospodářská situace v EU. Úsporná opatření postihla rovněž organizace občanské společnosti, které poskytují služby žadatelům o azyl. Některé členské státy zareagovaly zpřísněním hraničních kontrol a jiné uzákonily zadržování a postihování osob, které překračují schengenské hranice s cílem ucházet se o azyl.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV chce zdůraznit svou výzvu všem rozhodovacím orgánům, aby Evropská unie jednala jako skutečná unie a přijala, dodržovala a uplatňovala společná pravidla. Nová fáze evropské přistěhovalecké politiky musí mít strategickou povahu, mít středně a dlouhodobou vizi a je v rámci ní třeba zaměřit se na to, aby byly holistickým a globálním způsobem zpřístupněny legální cesty pro přijímání přistěhovalců a zvýšena flexibilita těchto cest⁽¹²⁾. Pokud jde o nynější krizi, bude to vyžadovat společný přístup k řízení vnějších hranic a zároveň posílení postavení Komise a evropských agentur, aby měly k dispozici odpovídající finanční prostředky na provádění operačních úkolů.

⁽⁶⁾ COM(2015) 451 final.

⁽⁷⁾ Viz poznámka pod čarou 6.

⁽⁸⁾ Viz poznámka pod čarou 2.

⁽⁹⁾ <http://data.unhcr.org>.

⁽¹⁰⁾ Tisková zpráva „Evropská komise podniká kroky k vyřešení uprchlické krize“ (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5596_cs.htm).

⁽¹¹⁾ <http://www.unhcr.org/>.

⁽¹²⁾ Průzkumné stanovisko EHSV k tématu Evropské politiky v oblasti přistěhovalectví – hlavní zpravodaj: Giuseppe Iuliano (Úř. věst. C 458, 19.12.2014, s. 7).

3.2. EHSV by rád přispěl tím, že předloží strategické návrhy vycházející z jeho předchozích stanovisek k tématům souvisejícím s migrací⁽¹³⁾. **Úlohu sociálních partnerů a zástupců organizované občanské společnosti a sociální dialog** je třeba zohlednit v rámci celého procesu jednání vedoucího k další fázi **evropské migrační politiky**. „**Sociální rozměr**“ je klíčem k zajištění přidané hodnoty a určení přiměřenosti a dopadu těchto politik.

3.3. EHSV požaduje, aby byl v tomto kontextu brán ohled na **demografickou situaci a stárnutí obyvatelstva a na trhy práce** v členských státech. V průzkumném stanovisku z roku 2011⁽¹⁴⁾ k tématu **Úloha legálního přistěhovalectví v kontextu demografické výzvy** EHSV podtrhl, že imigrace pracovníků a rodin ze třetích zemí musí být posílena. EU musí mít **otevřené a flexibilní právní předpisy**, jež umožní přistěhovalectví z pracovních důvodů prostřednictvím legálních a transparentních postupů, a to jak pro vysoce a středně kvalifikované pracovníky, tak pro činnosti, jež vyžadují nižší kvalifikaci, a to za předpokladu, že členské státy budou mít i nadále možnost určovat počty přijímaných osob. Zároveň se má za to, že přistěhovalectví nemůže být jedinou reakcí na nedostatky na trhu práce a že by členské státy mohly zvážit jiná, vhodnější řešení.

3.4. EHSV důrazně doporučuje přezkoumat dublinské nařízení, neboť Soudní dvůr EU a Evropský soud pro lidská práva upozornily na jeho základní nedostatky. Tím, že odpovědnost za posouzení postavení uprchlíka byla spojena s prvním vstupem, došlo k přetížení hraničních států EU.

3.5. EHSV je velmi znepokojen současným oslabováním Schengenské dohody, protože se jedná o jeden ze základních výdobytků, z něhož mají občané Evropské unie prospěch. Výbor vyjadřuje politování nad rozhodnutím těch členských států, které obnovily nebo hodlají obnovit hraniční kontroly uvnitř schengenského prostoru, a požaduje, aby Komise vývoj v tomto směru pozorně sledovala a zajistila urychlený návrat k normálnímu stavu.

3.6. Ve sdělení se uvádí, že akční plán by měl být nahlížen ze širší perspektivy celkového úsilí EU o řešení základních příčin nelegální migrace, a poté se v další větě pojednává o operaci, která by odhalovala, zadržovala a likvidovala plavidla používaná převaděči. EHSV zásadně nesouhlasí s tím, že základní příčinou nelegální migrace je přístup k plavidlům. Zaměřování se výhradně na konfiskování plavidel naopak ještě zvyšuje riziko pro převáděné migranty, neboť převaděči používají nejlevnější a nejnebezpečnější plavidla.

3.7. EHSV podotýká, že je nutno řešit problém neúčinnosti politik rozvojové pomoci pro země původu migrantů a členské státy EU se musí znovu zavázat k příslibem 0,7 % hrubého národního důchodu na rozvojovou pomoc. EU by navíc měla zajistit, aby další příslušné politiky, např. v oblasti mezinárodního obchodu, zemědělství, energetiky a zahraničních věcí, měly pozitivní dopad na sociální a hospodářskou stabilitu a rozvoj zemí původu, a to v souladu se zásadou politické soudržnosti mezinárodní rozvojové spolupráce EU.

3.8. EHSV uznává, že pomoc ze strany členských států Unie a podpora od EU může splnit své cíle pouze v bezpečné společnosti bez válek a zásadních bezpečnostních problémů. Je tudíž důležité, aby mezinárodní společenství plnilo cíle udržitelného rozvoje, jež vedoucí světové představitelé přijali na summitu OSN v září 2015. Tyto cíle sahají od vymýcení chudoby, posílení postavení všech dívek a žen, snížení nerovnosti v rámci zemí a mezi nimi, podpory trvalého, inkluzivního a udržitelného růstu a podpory důstojné práce pro všechny až k **podpoře mírové a inkluzivní společnosti**.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV vítá cíle stanovené ve sdělení Komise o akčním plánu EU proti pašování migrantů, důrazně však doporučuje, aby tento plán byl vyváženější a komplexnější, má-li být těchto cílů dosaženo. EHSV konstatuje, že nejsou uvedeny žádné podrobnosti ohledně toho, jak bude EU převáděné osoby chránit a pomáhat jim, ani konkrétní zmínky o pozitivním vlivu migrace na evropský trh práce a hospodářský rozvoj.

⁽¹³⁾ EHSV: *Immigration: Integration and Fundamental Rights*, 2012 (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-822-en-c.pdf>).

⁽¹⁴⁾ Průzkumné stanovisko EHSV k tématu *Úloha legálního přistěhovalectví v kontextu demografické výzvy* – zpravodaj: Luis Miguel Pariza Castaños (Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 6).

4.2. EHSV poznamenává, že přestože se rozlišuje mezi *převáděním migrantů* a obchodováním s lidmi, nerozlišuje se mezi migranty a žadateli o azyl. To je důležité, protože generální tajemník OSN evropským rozhodovacím orgánům připomněl, že: „Většina lidí, kteří podnikají tyto namáhavé a nebezpečné cesty, jsou uprchlíci, kteří utíkají z míst, jako je Sýrie, Irák a Afghánistán. Mezinárodní legislativa stanoví právo uprchlíků na ochranu a azyl, které státy již dávno uznaly. Při posuzování žádostí o azyl nemohou státy činit rozdíly na základě náboženství či jiné identity ani nemohou nutit lidi k tomu, aby se vrátili do míst, z nichž uprchli, pokud existují oprávněné obavy, že budou pronásledováni nebo napadeni. To není jen otázka mezinárodního práva. Je to také naše lidská povinnost.“ Pokračoval: „Apeluji na všechny zúčastněné vlády, aby v reakci na stávající situaci přijaly komplexní opatření, aby zvýšily počet bezpečných a zákonných migračních kanálů a aby jednaly lidsky a se soucitem a v souladu se svými mezinárodními povinnostmi.“⁽¹⁵⁾ EHSV doporučuje, aby se se všemi osobami, jež podnikají nebezpečnou cestu do Evropy, zacházelo jako s uprchlíky podle Ženevské konvence z roku 1951 a jejího protokolu z roku 1967, dokud nebude prokázán opak.

4.3. Posílená policejní a justiční reakce

4.3.1. EHSV doporučuje komplexnější pojetí boje proti převaděčství, jež by žadatelům o azyl poskytovalo přístup k bezpečným a zákonným migračním kanálům. Tento přístup v kombinaci s narušováním sítí organizovaného zločinu prostřednictvím vyšetřování založených na zpravodajských informacích a finančních šetření bude účinnějším, humánnějším a nákladově efektivnějším opatřením.

4.3.2. EHSV důrazně doporučuje, aby rozhodovací orgány EU zaručily, že „nepůsobí žádné škody“ a zvažily zamýšlené i nezamýšlené důsledky svých zásahů. Rozhodnutí EU přejít od operace „Mare Nostrum“ (zaměřené na pátrání a záchranu) k operaci „Triton“ (zaměřené na ochranu hranic) snížilo počet lidí, kteří se vydávají na riskantní cestu do Evropy. Toto rozhodnutí však přispělo k dramatickému nárůstu počtu osob, jež ve Středozemním moři přišly o život. K 31. květnu 2015 zemřelo při pokusu o překonání Středozemního moře 1 865 lidí, zatímco za stejné období v roce 2014 to bylo 425 osob⁽¹⁶⁾. Rovněž se tím vysvětluje posun k pozemním migračním tokům přes západní Balkán směrem do Maďarska. Osoby, jež byly dotázány na obou stranách maďarské hranice, uvedly, že si vybraly cestu přes Balkán, protože byla méně nákladná a doporučili jim ji převaděči.

4.3.3. EHSV poukazuje na to, že se převaděči dokážou přizpůsobit politickým rozhodnutím EU, jako je posílení pohraničních stráží u Středozemního moře a ničení plavidel. Nezamýšleným důsledkem přístupu EU spočívajícím v „boji proti převaděčům“ je chaos na hranicích EU, lidé umírající na evropských cestách a na moři a napětí mezi členskými státy EU.

4.4. Posílená prevence převádění osob a pomoc zranitelným migrantům

4.4.1. EHSV souhlasí s tím, že Komise musí posílit prevenci převaděčství a pomáhat zranitelným migrantům, musí to však být provedeno komplexně a naprostou prioritou musí být záchrana životů.

4.4.2. Podle údajů agentury Frontex tvoří 70 % osob, které využívají převaděče k přechodu hranic EU, Syřané, Eritrejci a Iráčané. Těmto státním příslušníkům se podle údajů Eurostatu vyřizuje žádost o azyl v 75 % případů a více. Vzhledem k tomu, že tito jednotlivci a rodiny utíkají ze strachu z *pronásledování* či *napadení*, je mediální kampaň o rizicích převádění marná.

4.4.3. EHSV připomíná Komisi, že nástroje, jejichž pomocí by se dala řešit nezaměstnanost nelegálních migrantů, již existují na úrovni členských států. Návrh Komise využít omezené zdroje a zaměřit se na konkrétní hospodářská odvětví na úrovni EU bude nákladný a neúčinný.

⁽¹⁵⁾ Prohlášení – New York, 28. srpna 2015.

⁽¹⁶⁾ Údaje Mezinárodní organizace pro migraci (dostupné na: <http://missingmigrants.iom.int/incidents>). „Migration Read All About It, Mediterranean Update: 101 900 migrant arrivals in Europe in 2015“ (dostupné na: <http://weblog.iom.int/mediterranean-flash-report-0>) (oba odkazy navštíveny dne 10. června 2015).

4.4.4. EHSV vítá, že je v akčním plánu stanoveno, že je třeba poskytovat pomoc a ochranu „pašovaným migrantům, zejména pak zranitelným skupinám, jako jsou děti a ženy“. Poznnamenává nicméně, že kromě tohoto prohlášení není v akčním plánu uvedeno, co přesně bude podniknuto, a že tato otázka je důležitá, neboť značný počet osob hledajících v Evropě ochranu tvoří nedoprovázené a odloučené děti. Do Itálie, Maďarska a na Maltu dorazilo během prvních devíti měsíců roku 2015 asi 19 000 takovýchto dětí. Některé hraniční státy EU plně nedodržují mezinárodní normy a jejich podmínky přijímání a postupy pro určování postavení uprchlíka jsou nedostatečné, míra kladně vyřízených žádostí je nízká a rovněž chybí přístup k trvalým řešením, pokud jde o hygienu a bydlení. Akční plán musí uvádět, jak přesně budou členské státy podporovány, pokud jde o prostředky nezbytné ke splnění jejich závazků a odpovědností v rámci mezinárodního práva a mezinárodního práva v oblasti lidských práv, a především podle Úmluvy OSN o právech dítěte⁽¹⁷⁾.

4.4.5. EHSV zastává názor, že nejúčinnějším způsobem, jak poskytovat pomoc a zároveň oslabit síť převaděčů, je omezit počet osob vyhledávajících jejich služby tím, že jim bude nabídnuta alternativa – legální způsoby cesty do Evropy ze třetích zemí v oblastech sousedících s Evropou. Tím budou zaručena základní práva stanovená v Listině základních práv EU.

4.4.6. EHSV opakuje, že je zcela zásadní, aby se rozlišovalo mezi převáděním za účelem zisku a pomocí migrantům. Tisíce evropských občanů migrantům zajistily dopravu a poskytly přístřeší, a to zadarmo nebo za běžnou či sníženou cenu. Humanitární pomoc a solidarita by v rámci agendy EU proti převádění migrantů měly být podněcovány, a ne trestány.

4.4.7. EHSV souhlasí, že je třeba zlepšit účinnost návratové politiky EU, a využívá této příležitosti, aby Komisi připomněl svá četná doporučení týkající se toho, že by lidská práva žadatelů o azyl měla být vždy respektována, a to od chvíle, kdy jsou zachráněni nebo přijati, i během posuzování jejich žádostí a přijímání rozhodnutí, zda daná osoba potřebuje status ochrany, nebo zda se nachází v nelegálním postavení. Repatriace migrantů musí probíhat v souladu se zavedenými pravidly, jež zaručují, že žádná osoba nebude moci být navracena, vyhoštěna či vydána do jiného státu, v němž by se vystavovala vážnému nebezpečí trestu smrti, mučení či jiným nehumánním či ponižujícím trestům či zacházení – zásada *nenavracení*. EHSV opakuje, že je proti navrácení nedoprovázených nezletilých, osob, jež potřebují zdravotní péči, a těhotných žen.

4.5. Posílená spolupráce se třetími zeměmi

4.5.1. EHSV jednoznačně podporuje úzkou spolupráci se třetími zeměmi podél celé trasy využívané k převádění. Výbor sice souhlasí s tím, že pozornost by měla být věnována podpoře řízení hranic, ale zastává také názor, že by v této oblasti měla být hlavní prioritou spolupráce a koordinace na úrovni EU mezi stávající sítí styčných úředníků pro migraci, evropskými úředníky pro migraci a diplomatickými zástupci členských států.

4.5.2. Cílem této koordinace by pro orgány a instituce EU – Evropskou komisi, Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ) a členské státy – mělo být zavedení dohodnutých postupů, které lidem umožní žádat o humanitární víza a azyl ze svých domovských států nebo z bezpečné sousední země, což jim poskytne alternativní, humánní a legální způsob cesty do Evropy. V sousedních zemích, jako je Turecko, Libanon, Jordánsko a Libye, by měly být vytvořeny tzv. „hotspoty“, kde by dané osoby mohly být posouzeny, a ti, u nichž je určitá míra pravděpodobnosti kladného vyřízení žádosti o azyl v EU, by mohli dostat humanitární vízum, jako je tomu v současnosti v Brazílii. Je rovněž důležité podporovat dialog a zapojovat do těchto akcí organizace občanské společnosti, jež jsou v přímém kontaktu s uprchlíky, s cílem zajistit ochranu lidských práv i větší efektivitu zpracovávání žádostí.

⁽¹⁷⁾ <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>.

4.5.3. Humanitární víza mají tu výhodu, že snižují tlak na hraniční státy EU, umožňují zacházet se žadateli o azyl v souladu se základními právy EU a Úmluvou OSN o právech dítěte a činí z převádění migrantů vysoce riskantní operaci s nízkým ziskem. Právo zůstat by mělo být dočasné a vycházet z toho, zda je návrat do země původu bezpečný, nebo být spojeno s trhem práce vzhledem k nedostatku kvalifikované pracovní síly a demografickým problémům, které mají dopad na růst v Evropě.

V Bruselu dne 10. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se vytváří společný seznam EU bezpečných zemí původu pro účely směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany a mění směrnice 2013/32/EU

(COM(2015) 452 final)

(2016/C 071/13)

Zpravodaj: José Antonio MORENO DÍAZ

Dne 16. září 2015 se Evropský parlament a dne 15. října 2015 Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se vytváří společný seznam EU bezpečných zemí původu pro účely směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany a změny směrnice 2013/32/EU

(COM(2015) 452 final).

Dne 21. října se v téže věci rozhodla Evropský hospodářský a sociální výbor konzultovat také Rada Evropské unie.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. listopadu 2015.

Na 512. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 9. a 10. prosince 2015 (jednání dne 10. prosince 2015), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 180 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

Závěry

1. Komise považuje za vhodné vytvořit v souladu se směrnicí 2013/32/EU ⁽¹⁾ společný seznam bezpečných zemí původu.

1.1. V návrhu nařízení rovněž navrhuje v rámci přílohy počáteční seznam třetích zemí, které budou zařazeny na společný seznam EU bezpečných zemí původu a jimiž jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Kosovo, Černá Hora, Srbsko a Turecko.

1.2. EHSV se domnívá, že musí být konkrétnějším, bezpečnějším a zodpovědnějším způsobem stanovena zvláštní kritéria, na jejichž základě bude rozhodnuto, zda je určitá země bezpečná pro účely uvedené ve směrnici 2011/95/EU a zejména s ohledem na přílohu I směrnice 2013/32/EU.

1.3. Ve stejném smyslu se EHSV přesto, že iniciativu Komise hodnotí pozitivně, domnívá, že v tomto okamžiku může být ukvapeně vytvořit konkrétní seznam zemí považovaných pro dané účely za bezpečné.

2. Doporučení

2.1. EHSV považuje návrh za pozitivní a domnívá se, že je vhodné vytvořit společný seznam EU bezpečných zemí původu na základě společných kritérií stanovených ve směrnici 2013/32/EU, protože to všem členským státům usnadní vést řízení spojená s uplatňováním pojmu bezpečné třetí země, a tudíž se zvýší celková účinnost azylových systémů členských států.

2.2. Vytvoření společného seznamu EU by v každém případě mělo sloužit k nápravě některých rozporů, které v současnosti existují mezi vnitrostátními seznamy „bezpečných“ zemí původu členských států.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 180, 29.6.2013, s. 1.

2.3. Přestože by členské státy mohly přijmout právní předpisy, které by umožnily na vnitrostátní úrovni určit jiné země původu, než by byly země uvedené na společném seznamu EU, společný seznam zajistí, že všechny členské státy budou uvedený pojem uplatňovat jednotným způsobem na žadatele pocházející ze zemí, jež jsou na seznamu.

2.4. V každém případě musí být v článku 2 nařízení výslovně uvedeny zvláštní a konkrétní ukazatele a kritéria sloužící k rozhodnutí o tom, zda má být určitá země zařazena na seznam bezpečných zemí původu, mezi něž patří mimo jiné aktualizované informace pocházející ze zdrojů, jako je Evropský soud pro lidská práva, Vysoký komisař OSN pro uprchlíky (UNHCR), úřad EASO, Rada Evropy a další organizace v oblasti lidských práv.

2.5. Rozhodnutí zařadit zemi na společný seznam musí být odůvodněné a spravedlivé, přičemž je třeba zvážit všechna kritéria ustavená v předchozím bodě, pokud jde o všechny důvody pronásledování a vážná ohrožení, která vedou k uznání mezinárodní ochrany.

2.6. Co se týče změn seznamu, je třeba mít k dispozici pružnější mechanismus provádění změn, který umožní v přiměřené lhůtě reagovat na měnící se okolnosti v zemích zařazených na seznam.

2.7. EHSV chápe, že veškeré změny seznamu je třeba odůvodnit a ospravedlnit, přičemž je v takovém případě nutné mít na paměti odborné stanovisko UNHCR, úřadu EASO, Rady Evropy a dalších organizací v oblasti lidských práv.

2.8. EHSV zvažuje rovněž vytvoření mechanismu, pomocí něhož by uznávané organizace v oblasti obrany lidských práv, veřejní ochránci práv a hospodářské a sociální výbory mohly zahájit postup změny seznamu.

2.9. EHSV navrhuje požadovat odůvodněné usnesení o vhodnosti uplatnění koncepce bezpečné země původu na konkrétní případ po individuálním hodnocení, jak stanoví směrnice 2013/32/EU.

2.10. Na druhou stranu je třeba posílit procesní záruky pro zrychlená řízení a zaručit ve všech případech individuální posouzení konkrétního případu a vhodnost uplatnění koncepce bezpečné země původu.

2.11. EHSV se domnívá, že v žádném případě není možné uplatňovat koncepci bezpečné země původu, pokud není dodržována svoboda tisku nebo je porušován politický pluralismus, ani v zemích, kde dochází k pronásledování na základě pohlaví a/nebo sexuální orientace nebo příslušnosti k národnostní, etnické, kulturní či náboženské menšině.

2.12. EHSV má rovněž za to, že je třeba zlepšit mechanismy identifikace zranitelných žadatelů. V případě, že k identifikaci dojde po uplatnění zrychleného řízení, musí být okamžitě použit řádný postup.

2.13. Musí být také zaručen účinný opravný prostředek proti zamítnutí žádosti z důvodu, že je země původu považována za bezpečnou, s odkladným účinkem stanoveným v čl. 46 odst. 5 směrnice 2013/32/EU.

3. Souvislosti

3.1. Úsilí Evropské unie odstranit rozdíly v azylových systémech členských států, které bylo doposud neúspěšné, není ničím novým. Od roku 1999 Evropská unie přijala celou řadu právních nástrojů za účelem vytvoření společného evropského azylového systému s cílem harmonizovat právní předpisy týkající se azylových řízení, podmínek přijímání a dalších aspektů spojených se systémem mezinárodní ochrany.

3.2. Jak uvedla Evropská rada ve svých závěrech ze dne 15. října 2015 (EUCO 26/15), „řešení migrační a uprchlické krize je společný závazek, který vyžaduje komplexní strategii a trvalé rozhodné úsilí v duchu solidarity a odpovědnosti“, přičemž uzavřela tím, že „výše uvedené směry představují další významný krok při vytváření naší komplexní strategie dodržující právo na žádost o azyl, základní práva a mezinárodní závazky. Existují však i jiná důležitá prioritní opatření, jež vyžadují další jednání na příslušných fórech, včetně návrhů Komise. Zapotřebí je i dalších úvah o celkové migrační a azylové politice EU.“

3.3. Směrnice 2013/32/EU umožňuje členským státům použít derogační a zrychlená řízení, zejména zrychlená řízení na hranicích nebo v tranzitních prostorech, pokud je žadatel státním příslušníkem země, jež byla na základě vnitrostátních seznamů označena jako bezpečná a kterou je možné považovat za bezpečnou pro žadatele v souladu s jeho konkrétní situací. Pouze některé členské státy přijaly vnitrostátní seznamy bezpečných zemí původu.

3.4. Přepracované znění směrnice o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (2013/32/EU ze dne 26. června 2013): tato směrnice by měla snížit rozdíly mezi vnitrostátními řízeními a zaručit rychlejší a spravedlivější rozhodnutí v oblasti azylu, pokud jde o opakované žádosti o azyl nebo žádosti, které neobsahují nové skutečnosti. Přestože přepracované znění obsahuje zlepšení, nadále ponechává členským státům široký prostor pro uvážení, což může znesnadnit dosažení cíle vytvořit skutečně společné řízení.

4. Analýza

4.1. Koncepce bezpečné země původu má významné praktické důsledky, jako je možnost uplatnit na tyto žádosti zrychlené řízení (čl. 31 odst. 8 písm. b) směrnice 2013/32/EU), následné zkrácení lhůt pro přijetí rozhodnutí o odůvodnění žádosti, obtíže identifikovat během těchto zkrácených lhůt zranitelné žadatele (článek 24 směrnice 2013/32/EU) a velké obtíže týkající se přístupu k mezinárodní ochraně, se kterými se potýkají státní příslušníci z těchto zemí při uplatňování předpokladu, že se jedná o zjevně nedůvodnou žádost (čl. 32 odst. 2 směrnice 2013/32/EU).

4.2. Toto odlišné nakládání se žádostmi o mezinárodní ochranu podle státní příslušnosti může být v rozporu se zákazem diskriminačního zacházení s uprchlíky na základě jejich země původu, který je stanoven v článku 3 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951. Na základě všech těchto prvků se doporučuje používat koncepci bezpečné země původu restriktivním způsobem.

4.3. Je třeba zdůraznit, že přijetí společného seznamu bezpečných zemí původu nemusí nutně vést k větší harmonizaci, neboť tento společný seznam může existovat vedle vnitrostátních seznamů jednotlivých členských států.

4.4. Návrh nařízení obsahuje seznam sedmi zemí sestavený na základě ukazatelů, které používá Komise ve svém návrhu: existence legislativního rámce na ochranu lidských práv, ratifikace mezinárodních smluv v oblasti lidských práv, počet rozsudků Evropského soudu pro lidská práva týkajících se dotčené země, status kandidátské země pro členství v EU, procento přiznání mezinárodní ochrany pro státní příslušníky této země, zařazení dotčené země na vnitrostátní seznamy bezpečných zemí původu.

4.5. Zdá se však, že tyto ukazatele náležitým způsobem nezohledňují kritéria stanovená v příloze I směrnice o společných řízeních, neboť například neanalyzují praktické uplatňování práva a účinné dodržování lidských práv nebo neexistenci pronásledování či vážných ohrožení z důvodů, které zakládají právo na uznání mezinárodní ochrany.

4.5.1. Vnitrostátní a mezinárodní právní rámec v oblasti lidských práv: jde bezpochyby o minimální požadavek vymahatelný na každé zemi, která má být zařazena na seznam bezpečných zemí původu, který však není dostatečný, přičemž příloha I směrnice 2013/32/EU vyžaduje hodnocení dodržování lidských práv v praxi. V každém případě se zdá, že samotná Komise tento minimální požadavek nehodnotí vhodným způsobem, neboť ve svém návrhu zařazuje mezi bezpečné země takové, které v některých případech neratifikovaly hlavní mezinárodní smlouvy v oblasti lidských práv, např. Kosovo.

4.5.2. Počet rozsudků Evropského soudu pro lidská práva během roku 2014 odsuzující dotčené země neodráží aktuální situaci v navrhovaných zemích v oblasti lidských práv. Většina rozsudků vynesených v roce 2014 se týká událostí, ke kterým došlo o mnoho let dříve, což je důsledkem jak časových prodlev ze strany ESLP, tak nezbytnosti vyčerpání před obrácením se na tento soud všechny vnitrostátní možnosti.

Analýza údajů, kterou provádí Komise, může vést k omylům. Komise dává do souvislosti odsuzující rozsudky s celkovým počtem rozhodnutí ESLP týkajících se dotčené země, aniž by rozlišovala, kolik z těchto rozsudků se týkalo daného tématu, tj. míry dodržování lidských práv. Například co se týče Turecka, bylo Evropskému soudu pro lidská práva předloženo 2 899 případů, které Komise bere v úvahu, ačkoli se neuvádí časové rozmezí těchto případů ani doba jejich řešení, ale ve skutečnosti byl vynesena rozsudek týkající se daného tématu jen ve 110 případech a porušení Evropské úmluvy o lidských právech bylo konstatováno v 94 případech, což představuje 93 % ⁽²⁾. V případě Bosny a Hercegoviny se v roce 2014 daného tématu týkalo sedm rozhodnutí, přičemž v pěti případech bylo konstatováno porušení lidských práv (71 %) ⁽³⁾. V případě Černé Hory by šlo o 100 % ⁽⁴⁾, u Srbska o 88 % ⁽⁵⁾, u Bývalé jugoslávské republiky Makedonie o 66 % ⁽⁶⁾ a u Albánie také o 66 % ⁽⁷⁾.

Rovněž se neuvádí, jaká lidská práva byla porušena, ani obsah těchto rozsudků, což jsou základní informace nezbytné při posuzování toho, zda existuje pronásledování z důvodů, jež ospravedlňují mezinárodní ochranu.

4.5.3. Status kandidátské země na přistoupení k Evropské unii neznamená, že dotčená země splňuje kodaňská kritéria, nýbrž že zahájila postup vedoucí k jejich splnění. Naopak zprávy o pokroku ⁽⁸⁾ týkající se kandidátských zemí EU, jež byly zařazeny na seznam obsažený v návrhu nařízení, ukazují na nedostatky v oblastech, jako je dodržování lidských práv, právní stát, korupce, politická kontrola sdělovacích prostředků nebo nezávislost soudnictví.

4.5.4. Procento žadatelů pocházejících z těchto zemí, jimž byla v EU během roku 2014 přiznána mezinárodní ochrana: statistická analýza údajů EU jako celku za rok 2014, kterou provedla Komise, může vést k dvojznačnosti. Oddělená analýza uznání v členských státech vyjádřeného v procentech vede k nesourodé situaci. Například procento uznání v případě občanů pocházejících z Kosova dosahuje ve druhé třetině roku 2015 výše 18,9 % v celé EU, ale s velkými rozdíly mezi zeměmi, jako je Itálie (60 %) a Německo (0,4 %) ⁽⁹⁾.

4.5.5. Zařazení zemí na vnitrostátní seznamy bezpečných zemí původu: Stejnorodé nejsou ani vnitrostátní seznamy bezpečných zemí původu, kdy jednotlivé členské státy uplatňují rozdílná kritéria, a proto tyto seznamy nelze využít při vypracovávání společného seznamu.

4.6. Návrh Komise na zařazení těchto sedmi zemí na seznam bezpečných zemí původu by měl odkazovat na jiné ukazatele, které jsou užitečné a účinné při určování míry uplatňování práva a dodržování lidských práv, jako jsou informační zdroje, které ESLP ⁽¹⁰⁾ uznal ve své ustálené judikatuře za relevantní, za účelem zhodnocení situace v zemi původu a rizika hrozícího v případě navrácení. Vlastní návrh nařízení obsahuje v čl. 2 odst. 2 takovéto zdroje za účelem přezkumu seznamu, ale nikoli za účelem jeho vytvoření, konkrétně jde o ESVČ, EASO, UNHCR, Radu Evropy a další relevantní mezinárodní organizace.

4.7. Stejně tak se domníváme, že by měly být vzaty v úvahu ukazatele, které mohou odrážet situaci v oblasti lidských práv, pokud jde o **všechny** důvody, které zakládají právo na uznání mezinárodní ochrany, jako je například dodržování svobody projevu a tisku, dodržování politického pluralismu, situace komunity LGBTI nebo etnických, kulturních či náboženských menšin.

⁽²⁾ Evropský soud pro lidská práva: Profil země – Turecko, červenec 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Turkey_ENG.pdf.

⁽³⁾ Evropský soud pro lidská práva: Profil země – Bosna a Hercegovina, červenec 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Bosnia_and_Herzegovina_ENG.pdf.

⁽⁴⁾ Evropský soud pro lidská práva: Profil země – Černá Hora, červenec 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Montenegro_ENG.pdf. Byl posuzován jeden případ týkající se daného tématu, ve kterém bylo konstatováno porušení lidských práv.

⁽⁵⁾ Evropský soud pro lidská práva: Profil země – Srbsko, červenec 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Serbia_ENG.pdf Bylo posuzováno 18 případů týkajících se daného tématu, přičemž v 16 z nich bylo konstatováno porušení úmluvy.

⁽⁶⁾ Evropský soud pro lidská práva: Profil země – Bývalá jugoslávská republika Makedonie, červenec 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_The_former_Yugoslav_Republic_of_Macedonia_ENG.pdf.

⁽⁷⁾ Evropský soud pro lidská práva: Profil země – Albánie, červenec 2015
http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Albania_ENG.pdf Ze 150 rozsudků vynesených v roce 2014 se daného tématu ve skutečnosti týkalo jen šest případů, přičemž porušení Evropské úmluvy o lidských právech bylo konstatováno ve čtyřech případech.

⁽⁸⁾ Dostupné na adrese http://ec.europa.eu/enlargement/countries/package/index_en.htm.

⁽⁹⁾ Eurostat: Rozhodnutí prvního stupně o žádostech podle státní příslušnosti, věku a pohlaví, Čtvrtletní údaje <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.

⁽¹⁰⁾ Mimo jiné žádost NA vs. Spojené království. 25904/2007, 17. července 2008; Gaforov vs. Rusko, 21. října 2010.

4.8. Čl. 2 odst. 2 návrhu nařízení stanoví pravidelný přezkum společného seznamu bezpečných zemí původu. Postup změny, na nějž odkazuje návrh nařízení, je řádným legislativním postupem (čl. 2 odst. 3 návrhu nařízení) a postupem pozastavení na dobu jednoho roku (s možností prodloužení o jeden rok) v případě náhlé změny situace v zemi (článek 3 návrhu nařízení).

4.9. Zdá se, že žádný z těchto dvou postupů, ať už řádný legislativní postup spolurozhodování nebo postup pozastavení podle článku 3, nenabízí rychlý a flexibilní mechanismus, který by umožnil reagovat na změnu situace v zemích původu zařazených na společný seznam. Bohužel existují různé příklady rychlého zhoršení politické situace, demokratických záruk a dodržování lidských práv v různých zemích, kterým by bylo obtížné čelit pomocí zavedených mechanismů. Kromě toho se tyto situace mohou prodloužit a v takovém případě bude maximální doba pozastavení ve výši dvou let příliš nízká.

4.10. Toto posouzení náhlé změny situace v dotčené zemi by se vždy mělo opírat o odborné stanovisko „*UNHCR, úřadu EASO, Rady Evropy a dalších relevantních mezinárodních organizací*“, jako je tomu v případě změny prostřednictvím řádného legislativního postupu.

4.11. Přijetí nařízení vylučuje možnost, aby žadatelé o azyl napadli zařazení určité země na seznam bezpečných zemí původu před vnitrostátními orgány, ačkoli vnitrostátní seznamy jim tuto možnost nabízejí. Bylo by vhodné formulovat možnost, aby uvedenou změnu mohli podnítit organizace v oblasti lidských práv nebo žadatelé o azyl.

4.12. Čl. 31 odst. 8 písm. b) směrnice 2013/32/EU opravňuje členské státy použít zrychlené řízení v případě žádostí státních příslušníků bezpečných zemí původu. Toto zrychlené řízení nemůže v žádném případě v důsledku zkrácení lhůt ohrozit procesní záruky⁽¹¹⁾. Rovněž nemůže odstranit aspekt jednotlivého posuzování těchto žádostí o mezinárodní ochranu, což by bylo v rozporu s čl. 10 odst. 3 písm. a) směrnice 2013/32/EU.

4.13. Čl. 36 odst. 1 směrnice 2013/32/EU stanoví, že země zařazené na seznam bezpečných zemí původu mohou být považovány za bezpečné ve vztahu k určitému žadateli pouze po jednotlivém posouzení. Při tomto jednotlivém posouzení je třeba zhodnotit vhodnost uplatňování koncepce bezpečné země původu na konkrétní případ prostřednictvím odůvodněného usnesení, přičemž důkazní břemeno leží na členském státě a proti rozhodnutí je možné se odvolat.

4.14. Vzhledem k tomu, že přijetí nařízení znamená omezení možností žadatelů o azyl odvolat se proti zařazení určité země na seznam bezpečných zemí původu, je třeba posílit záruky týkající se přístupu k účinnému oprávněnému prostředku v konkrétních případech a zajistit jeho odkladný účinek, jak stanoví čl. 46 odst. 5 směrnice o společných řízeních.

4.15. Stejně tak je třeba zaručit identifikaci obzvláště zranitelných žadatelů, na něž podle čl. 24 odst. 3 směrnice 2013/32/EU nelze uplatnit zrychlené řízení. V těchto případech je nutné stanovit povinnost provést tuto identifikaci před rozhodnutím o uplatnění zrychleného řízení, nebo, v případě, že je zranitelnost žadatele zjištěna později, s možností ukončit zrychlené řízení a vrátit se k řádnému postupu.

V Bruselu dne 10. prosince 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ Soudní dvůr Evropské unie, C-175/11, 31. ledna 2013, bod 74–75.

